

Uvodnik

Andrej Bratuž

Ob Bazovici 2006

Vsako leto se v začetku septembra zlasti primorski Slovenci hvaležno spominjamo bazoviških junakov, leta 1930 od strani Posebnega sodišča na smrt obsojenih in nato ustreljenih. Ferdo Bidovec, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in Alojzij Valenčič so v ranem jutru 6. septembra postali žrtve fašističnega režima. Danes na bazovski gmajni o tem priča spomenik, ki je bil žal že velikokrat oskrnjen. Na tem prostoru Slovenci vsako leto s spominsko proslavo počastimo njih spomin. Na štiri junake spominjajo tudi verzi goriške pesnice: "Štirje ob rušah tožijo bori, /ko jih pretresa vihar: /spet si poklicala štiri življenja, /o domovina, na svoj oltar!" Kaj nam pomeni danes Bazovica? Predvsem ohranja globok simbolni pomen celotnega narodnoobrambnega boja primorskih Slovencev za narodno svobodo, za jezikovno in kulturno identiteto, za demokracijo, za ohranitev samobitnosti. V tem si je slovenska narodna skupnost v Italiji edina in soglasna. Žal pa še premnogi, zlasti prenapeti krogi večinskega naroda, vidijo v bazoviških junakih le teroriste. V resnici pa so se štirje slovenski fantje samo odločno uprli črni tiraniji, ki je medtem že s silo zatrla vse, kar je bilo slovenskega. Zaprla je slovenske šole, prepovedala javno rabo slovenskega jezika, ukinila slovenske časopise in močno omejila slovenski tisk nasploh. Pritisnila je celo na cerkveno področje ter med drugim zahtevala in dosegla odstranitev in prisilni odstop slovenskih ali njim naklonjenih škofov (goriški nadškof Sedej in tržaška škofa Karlin in Fogar). Prišlo je do nasilnih ukinitvev slovenskih pridig, na kar nas spominja primer zavednega beneškega duhovnika, prikazanega v romanu Kaplan Martin Čedermac, in do nasilja nad slovenskim petjem (morilski napad na Lojzeta Bratuža v Podgori). Sama cerkvena oblast je bila pri tem nemočna. Še in še bi lahko naštevali vrsto značilnih dogodkov in situacij (taborišča, ječe, mučenja itd.), v katerih so se takrat znašli naši rojaki. Fašizem na žalost še ni umrl, tudi če je bil režim poražen v drugi svetovni vojni in se je nato Italija spremenila v demokratično republiko. Skrajni čas bi že bil, da bi današnja država priznala in obsodila fašistično preteklost in to tudi v odnosu do Slovencev, ki v njej prebivamo in smo njeni državljani. Najprej bi to dokazala s tem, da bi uresničila določila zaščitnega zakona za slovensko manjšino. Zlasti sedaj v času Prodijeve levosredinske vlade Slovenici to upravičeno pričakujemo. Danes se veliko piše in govori o spravi. Sprava predpostavlja predvsem namen oz. dejanje, s katerim želimo popraviti neko krivico ali zlo dejanje, ki sta prizadela posameznika ali skupnost. Sprava je torej možna takrat, ko krivec prizna svojo krivdo in jo skuša poravnati. Povzročitelj nasilja mora torej sam priti do tega pogumnega dejanja. V našem primeru mora to storiti država. Današnja Italija je dolžna popraviti to, kar je pred njo naredila fašistična Italija. Seveda je obsodbe vredno tudi vse tisto nasilje, do katerega je kasneje prišlo kot posledica prejšnjega. Na letošnji osrednji bazoviški proslavi sta glavna govornika župana Gorice in Nove Gorice spregovorila tudi o spravi ter nakazala pot do nje. Njun nastop ocenjujemo kot nadvse pozitivno dejanje v procesu medsebojnega zblževanja.

Te dni so se naše šole spet napolnile

Foto DPD

Spominska slovesnost na bazovski gmajni

"Čas za spravo še ni dozorel"

Ravnatelj Narodne in študijske knjižnice, Milan Pahor, je na osrednji slovesnosti v počastitev spomina na naše štiri junake jasno dejal, da živ kolektivni spomin na fašizem in različnost pri interpretacijah dogodkov med drugo svetovno vojno, ki oblikuje zamejsko stvarnost, pomenijo, "da ozračje še ni zrelo za spravo med Italijani in Slovenci glede vprašanih polpretekle zgodovine". Novogoriški župan Mirko Brulc se je s Pahorjevimi besedami strinjal in v svojem posegu citiral besede, ki jih je vodilni primorski javni delavec, pisatelj France Bevč, ob petnajsti obletnici žalostnega dogodka izrekel v svojem slavnostnem govoru: "Kri, ki je takrat omočila bazoviška tla, je bila seme, ki je rodilo nove junake. Ni šlo za maščevanje, šlo je posebej za to, da se nadaljuje in dovrši delo naših prvih borcev za narodno svobodo, za socialne in demokratične pravice". "Eden od drugih govornikov na prireditvi, Italijan Giuseppe Pogassi, podpredsednik tržaškega mestnega osvobodilnega sveta, pa je Bevčevim besedam dodal: "V tej težki borbi, polni strahot, so

Italijani in Slovenci skovali bratstvo, ki bo ostalo trajno, kakor bo ostal trajen spomin na bazoviške žrtve, v katerih bo ljudstvo od roda do roda gledalo luč, ki jim bo osvetljevala pot k demokraciji in svobodi". Kaj pa se je v vseh teh letih zgodilo? Brulc je namreč mnenja, da se sprava dogaja na ravni vsakdanje komunikacije med obema narodoma, ki živita ob slovenski zahodni meji. "Sprava temelji na pravilnem razumevanju zgodovine," je prepričan Brulc, ki meni, da želijo italijanske oblasti s spravo izenačiti napadalce z žrtvami. "Zakaj sprava, če pa se ne more uresničevati zakon o zaščiti slovenske manjšine v Italiji," je povprašal Brulc, ki je opomnil, da je težko govoriti o spravi na najvišji državni ravni, ko je izsledke mešane italijansko-slovenske komisije, ki se je ukvarjala z vprašanji polpretekle zgodovine, objavila samo Slovenija. Brulc je prepričan, da je odnose med italijanskim in slovenskim narodom ob zahodni meji neposredno po drugi svetovni vojni zaznamovalo bratstvo, ki je imelo temelj v protifašističnem boju. V te odnose se je po njegovi oceni ob začetku 21. stoletja vmešala miselnost fašistične nestrpnosti. "V Evropski uniji ni mesta za majhnost in nacionalizem, zato upam, da se bo

predvolilna politika sovraštva koroškega deželnega glavarja Joerga Haiderja obrnila proti njemu," je izpostavil Brulc. Novogoriški župan je ob tem priznal, da je neposredno po drugi svetovni vojni na slovenski strani bila močno prisotna želja po maščevanju za bazoviški poboj, vendar ocenjuje, da je to željo nadomestila volja po sobivanju v skupni Evropi. Kljub napovedi goriškega župana Vittoria Brancatija ni bilo na bazoviški prireditvi. V odgovoru, ki ga je v njegovem imenu odbornik Giuseppe De Martino prebral udeležencem, pa je opomnil, da imata slovenska in italijanska politika zgodovinsko odgovornost do ljudi, ki živijo ob meji. "Ljudje ne smejo biti instrument politike, ki je v teh krajih pogosto temeljna," je zapisal Brancati. Poudaril je, da tako Slovenci kot Italijani ne smejo sprejeti dvomljivih in nepopolnih razlag polpretekle zgodovine ter da se je ob priložnostih, kot je današnja, potrebno spomniti vseh žrtev sovraštva. Pred govoroma so predstavniki zamejskih in matičnih ustanov ponesli k spomeniku vence. Kot zadnji so pred obeležje stopili člani družine Bidovec iz Kranja in svojci ostalih bazoviških junakov.

Igor Gregori

Pogovor

Prof. Danilo Türk, nekdanji pomočnik gen. sekretarja OZN Kofija Annana, o kriznih žariščih v svetu in vlogi ZN

3

P. Mirko Pelicon zapušča Goriško

Z zahvalno mašo se je p. Mirko Pelicon poslovil od župljanov, prijateljev in znancev iz vse Primorske

7

Višješolci pozor!

prijave na razpis sprejemamo do 22.9.2006

Podrobnejše informacije na

www.zssdi.it

ali v uradnih
Združenja slovenskih športnih društev v Italiji
v Trstu, ul. Cicerone 8, tel: 040 435627
in Gorici, C.so Verdi 51/int., tel: 0481 33029

SKGZ in SSO pred pomembnimi izzivi

Predsednika Štoka in Pavšič o skupnih načrtih

Ob koncu poletnega premora sta se predsednika obeh krovnih organizacij Slovencev v Italiji Rudi Pavšič (SKGZ) in Drago Štoka (SSO) sestala in obravnavala prioritarno lestvico pobud, ki jih krovni organizaciji načrtujeta v prihodnjih mesecih. Srečanje sodi v okvir dogovorjenih stalnih stikov med vodstvi obeh organizacij. V tem smislu sta Štoka in Pavšič namenila posebno pozornost prihodnjim pobudam v odnosu do Prodijeve vlade, ki bodo ciljale nadoknaditi zamujeni čas v izvajanju zaščitnega zakona. Krovni organizaciji bosta stopili v stik s pristojnimi funkcionarji in politiki v Rimu z namenom, da bi se predsednik Prodi med prihodnjim obiskom v F-J k srečal tudi z zastopstvom slovenske manjšine. Še prej pa naj bi prišlo do operativnega sestanka s tajnikom na predsedstvu vlade, Enricom Letto. Na dnevnem redu pogovora

je bilo tudi vprašanje novega deželnega zakona, ki bo urejal odnose s slovensko manjšino. Potrebno je, da gre zakon čim prej v razpravo deželnega sveta in da se v čim večji meri ohrani besedilo, ki ga je pripravila deželna vlada in ga uskladila s predstavništvom manjšine. Deželni zakon bo bistveno dopolnil državni zakon 38 iz leta 2001 in okvirni zakon 482 iz leta 1999. To bo obenem utrdilo vlogo slovenske manjšine in izboljšalo njene institucionalne odnose z deželno upravo. Potrebno je, da se tudi v sklopu manjšine ponovno definira omizje, pri katerem naj sodelujejo predstavniki političnih opcij v logiki nekdanjega skupnega zastopstva. Tako omizje bi bilo pristojno za obravnavanje pomembnejših vprašanj, ki zadevajo odnose z Rimom in Ljubljano ter tudi same stranske odločitve znotraj manjšine. V tem smislu je koristno vzpostaviti trajen stik

in torej trajno soudeležbo petih slovenskih deželnih svetovalec in obeh državnih podtajnikov, Budina in Rosata. Glede zakona RS o Slovencih zunaj meja matične domovine je primerno, da nastajajoči svet za manjšine začne delo in s tem ustvari delovni okvir za utrditev odnosov med Ljubljano in zamejstvom. Predmet pogovora med Štoko in Pavšičem je bilo tudi vprašanje načrtovane pravne geste na meddržavnem nivoju, ki mora nujno sloneti na vzajemnem priznanju dostojanstva in simbolnih krajev spomina, ki jih določita upravljajoči se strani. Pri tem nikakor ne more izostati spomenik Bidovcu, Marušiču, Milošu in Valenčiču na bazovski gmajni. O vseh obravnavanih problematikah bo tekla poglobljena razprava na bližnjem sestanku tajništva obeh krovnih organizacij oz. na razširjenem srečanju koordinacijskega odbora SKGZ-SSO.

Na področju energetike in železniških zvez

Dve daljnosežni usmeritvi Slovenije

Kljub svoji zemljepisni majhnosti postaja Slovenija zanimiva za razne investicijske skupine, ki načrtujejo projekte zlasti na področju prometa z energetskimi viri, predvsem nafte in zemeljskega plina. Posebno aktivna je v zadnjem času na tem področju Rusija, ki razpolaga z velikanskimi količinami naravnega plina in se uveljavlja kot prava velesila na tem področju. Evropi dobavlja skoraj eno četrtino plina, ki ga le-ta potrebuje. Daljnoročni načrt Rusije je naprej prodirati na evropsko tržišče tako po severni kot po južni strani. Na severu se namerava povezati z Evropo z novim baltskim plinovodom do Nemčije, ki naj bi kasneje potegnil še do Nizozemske in naprej v Veliko Britanijo, na jugu pa bi se rada prek Madžarske in Slovenije prebila v Italijo, Francijo in Španijo. Če se bodo ti veliki načrti uresničili, se bo

Evropa znašla v ruskih energetskih kleščah. Te nevarnosti se še najbolj zavedajo vzhodnoevropske države iz nekdanjega sovjetskega bloka, še posebno občutljiva pa je Poljska, to iz razumljivih zgodovinskih razlogov. Zato se ni čuditi, da razglashajo dogovor med Moskvo in Berlinom o baltskem plinovodu za nekašen nov sporazum Molotov-Ribbentrop. Romunski predsednik Basescu pa je pred kratkim dejal, da je ruski plinski velikan Gazprom zdaj nevarnejši kot Rdeča armada pred 60 ali 40 leti in pozval Evropo, naj pravočasno poskrbi za diverzifikacijo svoje oskrbe plina.

Evropa se dobro zaveda nevarnosti neuravnotežene odvisnosti od ruskega plina, zato je dala pobudo za speljavo plinovoda, po katerem bi v Evropo pritekel plin iz Turčije in kaspijskega bazena (Azerbajdžan, Kazahstan) in ki naj bi ga dogradili do leta 2010. Za

nija na to ne pristane, bi morali spremeniti potek naftovoda tako, da bi od slovensko-hrvaške meje v Istri do Trsta bil speljan pod morjem. Za zdaj je Slovenija precej zadržana do omenjenega načrta oziroma zadržano pristopa k njegovi izvedbi. Slovenija je v zadnjem času navezala poslovne stike z drugo največjo rusko naftno družbo Lukoil, ki tako vstopa v navezi s Petrolom na slovenski energetski trg. Po večmesečnih dogovarjanjih sta namreč slovensko naftno podjetje Petrol in sorodno rusko podjetje Lukoil sklenili okvirni sporazum o ustanovitvi skupnega podjetja za prodajo naftnih derivatov na območju srednje in jugovzhodne Evrope (Albanija, Avstrija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Makedonija, Grčija, Italija, Črna gora, Srbija in Slovenija). V načrtovanem podjetju bi imel Petrol 51 odstot-

ni lastniški delež, ruski Lukoil pa 49 odstotnega. Sedež podjetja bo v Sloveniji. Iz prikazanega izhaja, da se v ozadju brez velikega hrupa dogajajo do včera nepojmljivi politični in gospodarski premiki, pri katerih skuša biti Slovenija, izkoriščajoč svojo geopolitično lego, aktivno soudeležena v skladu s svojimi nacionalnimi interesi. Ob tem moramo poudariti še drugo daljnosežno potezo Slovenije, in sicer na področju mednarodnega železniškega prometa. V mislih imamo prav tako svež podpis pisma o nameri glede prednostne obravnave, razvoja in večje uporabe železniške povezave na relaciji Praga – Linz – Maribor – Ljubljana – Koper. Uresničitev te povezave je oz. bo izrednega pomena za krepitev prometa prek koprškega pristanišča. Del mednarodnega pomorskega prometa, ki sedaj poteka preko pristanišč severozahodne Evrope, bi lahko namreč preusmerili na slo-

Osem tisoč dvojezičnih tabel

Dunajska umetniška akcija za večje upoštevanje slovenščine

Koroški deželni glavar Haider še kar naprej kuganja norčije z dvojezičnimi krajevnimi napismi na koroškem območju naseljenem s Slovenci. Izmisli si je celo potegavščino s samo nemškimi krajevnimi napismi, ki jim je dodal majhno tablico v slovenščini. Nedavno je izumil celo smešno geslo o "koroški nejezičnosti". Kot odgovor na taka šovinistična protislovenska dogajanja je sredi letošnjega poletja mlajši avstrijski likovni umetnik Jürgen Schiefer v samem središču Dunaja v neposredni bližini katedrale svetega Štefana izvedel posebno kulturnopolitično akcijo. Na glavni dunajski ulici Kärntner Strasse, ki vodi do stolnice, je mimoidočin razdeljeval svojo "demokratično skulpturo" v

obliki sitotiska na plastičnem materialu. Oblikoval jo je kot modro dunajsko cestno tablo z dvojezičnim napisom Kärntner Strasse – Koroška cesta. Producentka Schieferjeve skulpture je ormoška arhitektka Sara Rajh, ki sedaj živi v Gradcu. V zvezi s svojo kulturnopolitično akcijo, ki je izziv vsem

Na dnu ...

nacionalnim šovinistom, je Schiefer izjavil, da je zanj sedanjí koroški prepri zaradi dvojezičnih napisov "moreča javna predstava". Za akcijo v obliki dvojezičnega napisa se je odločil iz posebnih aktualnih razlogov. Mimoidočin namreč napis lahko vzamejo s seboj. Tudi tisti, ki so bili do sedaj neozavešeni, bodo morda začeli razmišljati o problemu, se spraševati, ali ni nemoralno, da drugače govorečemu soprobuvalcu iste dežele, v kateri že stoletja živita drug ob drugem in drug za drugega dva naroda, odreče pravico do identifikacije v lastnem materinskem jeziku. Dunajska akcija mladega umetnika je vsekakor uspešna, saj je lahko mimoidočin razdelil vseh osem tisoč dvojezičnih tabel.

Lev Detela

Povejmo na glas

V obdobju po 11. septembru

Že pet let živimo v obdobju po 11. septembru, ki je sečišče in posledica mnogoterih tedaj nakopičenih silnic. Ni dvoma, napad na nebotičnika v New Yorku je posledica napačnosti, ki so bile dolgo navzoče že prej in so preskočile v udar. Šele kasneje smo pričeli prepoznavati, kaj vse je stopnjevalo napetost in jo v bistvu še danes stopnjuje: velikanska in vse večja razlika med razvitim in nerazvitim svetom. Še bolj kot razlika, mimobežnost, ker ni pravega stika, ker stopamo eden mimo drugega. Nismo različni samo po blagostanju ali neblagostanju, različni smo kot civilizacija, različni smo kot vera, brez zadostnega medsebojnega razumevanja. In potem ekonomski imperativ napredka, ki zahteva in si želi novih in novih dobrin, in na čelu katerega je razviti svet. Groza, v kolikor napredek ne bi bil zagotovljen, in to ne velja le za najbolj razvite, velja vsaj za vse prihajajoče velikane, ki želijo se pridružiti temu napredku, za Kitajsko, Indijo, na poseben način za Rusijo. Zato globalizacija, svetovna širitev trga in nikdar dovolj pospešenega proizvodnje, vse v vzdušju mrzličnega hitenja, da se dvigovanje življenjske ravni ne bi zaustavilo. In seveda vsak dan večja potreba po energetskih virih, kar vsesplošno in neusmiljeno tekmo dodatno in krčevito zastruje. Po 11. septembru takoj odgovor na napad oziroma, kot pravijo voditelji Združenih držav Amerike, pričetek svetovne vojne proti terorizmu. Razmere na bližnjem vzhodu povsem spremenjene: zaseden je Afganistan, zaseden Irak,

v Palestini zavlada Hamas, Izrael napade Libanon, Iran izziva z odkritimi željami po lastnem jedrskem orožju, ameriški predsednik pomenljivo opozarja, da je "država zla" tudi Sirija.

Živimo v obdobju po 11. septembru in nič ne kaže, da ga bo kmalu konec. 11. september je pričel novo obdobje in ga bo vzdrževal, dokler se ne bo kaj prelomnega zgodilo. Nekateri izvedenci pravijo, da je pred nami prihodnost, za katero lahko rečemo, da bo siva. Ne bo dramatična, ampak preprosto siva, kar pomeni, da bomo v materialnem smislu bolj ali manj obdržali, kar imamo, bistveno več pa ne bo mogoče doseči. Revnejšega sveta je preveč, razlike se morajo zmanjšati že zaradi fizikalnega pravila, če že nečemo, da bi jih mi sami zmanjšali. Obdobje po 11. septembru se bo torej nadaljevalo, konča se lahko samo na dva načina. Prvi je ta, da uporaba sile naraste do velikih in vse večjih razsežnosti in se prav zaradi tega zlomi, namreč, ko se zavihti preko svojega viška. Drugi način pa je prepoznanje tragičnosti sedanjega konflikta in s tem bi bilo na prizorišču dovoljeno stopiti solidarnosti in razumevanje, odprla bi se vrata za pomiritev in sodelovanje. In kakšen je naš položaj v tem času, ki ga obeležuje 11. september? Na dogodke kot da ne moremo z ničimer vplivati. Tovrstna nemoč ni prijetna, še posebej zato, ker ima sedanje trdo soočenje vse več privržencev in nanj vse bolj pristaja vse več predvsem razvitih držav.

Janez Povše

POGOVOR Prof. Danilo Türk

Tudi ZDA potrebujejo OZN!

Prof. Danilo Türk je nedvomno najbolj znan slovenski diplomat, ki je bil dalj časa zelo tesen sodelavec Kofija Annana v samem vrhu OZN-ja kot pomočnik generalnega sekretarja za politične zadeve. V New Yorku je v Stekleni palači prebil dobršen del devetdesetih in začetek novega tisočletja. Izvrstno zato pozna vse geostrateške premike, ki so zaznamovali obdobje po padcu Berlinskega zidu in ob nastopu globalnega terorizma.

Kako ocenjujete resolucijo št. 1701, ki jo je Varnostni svet OZN izglasoval zato, da se uredi položaj v Libanonu?

Iz teksta resolucije je zelo očitno, da je bil kompromis dosežen v težkih pogajanjih. Ni ena od najboljših resolucij, ki jih je dosegel VS. Preveč je namreč prostora za različne razlage. Težko jo bo zato uresničevati. Težave se bodo pojavile predvsem pri vprašanih dinamike dejanj strank v konfliktu pri vzpostavljanju trajnega mira. Različne možnosti interpretacij se pretirano razlikujejo.

Resolucija torej nima prave perspektive?

Poglejte, pri takih vprašanih je treba biti realisti. Omenjena resolucija je pokazala, kje so meje možnega političnega kompromisa. Zdaj je na vrsti novo obdobje, ko bo treba teorijo resolucije izvajati. V naslednjih mesecih bomo lahko opazovali ne samo, kakšne so možnosti za politično uresničitev doseženega kompromisa, ampak tudi kakšne so realne možnosti njegove praktične uveljavitve. Da bom jasnejši, videli bomo, v kolikšni meri je mogoče resnično utišati orožje. Zelo važno vlogo do igrala mirovna operacija nameščena na območju Libanona. Šlo bo za znatno večji poseg. Enote Unifila bodo lahko računalne tudi na močnejši mandat. Mislim zato, da si ne smemo vsega pričakovati od samega besedila resolucije, ampak tudi od sposobnosti, iznajdljivosti, odločnosti in volje tistih, ki bodo konkretno nadzirali mir.

Bi bilo po vašem mnenju boljše, ko bi mednarodna skupnost prej začela nadzirati situacijo v Libanonu, recimo takoj po umoru Rafika Haririja, bivšega libananskega premiera, in odhodu sirskih vojaških sil?

Libanon se je zelo skrbno nadziral že vsem tem času. V zadnjih šestih ali sedmih letih je bil vseskozi v središču pozornosti: že pred umikom Izraela iz južnega Libanona leta 2000 in po njem. Libanon je v tem času opravil zelo lep na-

predek. Veliko zaslug za to ima prav Hariri, ki ni bil samo politični voditelj, ampak tudi uspešen poslovnež. On je dejansko na novo zgradil Beirut. Libanon nikakor ni bil zanemarjen. Kriza letošnjega poletja pa je nedvomno zelo presenetila. Nihče ni namreč pričakoval tako hudega vojnega izbruha. Po drugi strani je vsaka resna kriza tudi velika priložnost. Mislim predvsem na angažma mednarodne skupnosti. Velika mirovna operacija pomeni namreč priložnost prehoda v novo fazo. Ponavljam torej, Libanon ni bil postavljen v ozadje. Pričakovati pa je bilo, da bo proces normalizacije šel po drugi poti in da ne bo treba tako velikih mirovniških operacij.

Na drugi strani imamo Izrael. Mnoge je presenetil novi izraelski premier Olmert. Od njega je javnost pričakovala, da bo nadaljeval spravljivo politiko iz zadnjega Šaronovega obdobja (umik iz nekdanjih kolonij v Gazi in Cisjordaniji). Navsezadnje je bila stranka Kadima ustanovljena nalašč zato. V odnosih do Libanona pa je izraelski prvi minister začel igrati na strune agresivne in napadalne politike...

Postavili ste zelo dobro vprašanje. Olmert je s svojo politiko presenetil, a ne popolnoma. Ehud Olmert je nov premier in si mora zato pridobiti zaupanje izraelskega prebivalstva. Njegova reakcija je bila toliko bolj agresivna prav zato, ker je na tem položaju "nov". Dokazati mora, da ni nič manj odločen, kot je bil njegov predhodnik Ariel Šaron, ki je imel podobo izrazitega bojovnika. Olmert je torej presečen, a njegovo politiko lahko razložimo. Ni sicer jasno, ali si je Olmert tako zagotovil politično preživetje in prihodnost v vrhu izraelske politike. To se bo videlo v naslednjih šestih mesecih. Njegova reakcija pa ni popolnoma nepričakovana, ne glede na to, da smo z njo lahko nezadovoljni in da imamo dobre argumente za kritiko.

Kako so modre čelade in OZN še vedno lahko garant za mir v Libanonu po takih izkušnjah, kakršne so bile Srebrenica, Rwanda in Darfur?

Gre za zelo različne situacije. V Darfurju npr. modrih čelad sploh ni. Ni se izvajal zadosten pritisk, da bi se tja pravočasno napotile modre čelade. V Darfurju ni obojenih sil OZN, tam so samo afriške sile. Ko govorimo o Srebrenici, mo-

ramo zajeti kompleksnost celotne situacije. Ne moremo govoriti samo o pomanjkljivosti lahko opremljenih majhnih enot nizozemskih mirovnikov. Kje je bil tak-

Danilo Türk na Dragi mladih (foto KROMA)

rat NATO? Kje je bila pomoč Novega letalstva? Problem je dosti bolj zapleten.

Na številnih kriznih prizoriščih se je izkazalo, da so mirovne sile bistvenega pomena za mirno reševanje sporov. Vzemimo kot primer Kongo: danes bi tam ne imeli volitev, ko bi ne bilo sil OZN. Pa tudi Libanon navsezadnje. Leta 1983 so bili v Libanonu nameščeni pripadniki mirovniških sil posameznih držav - ZDA, Francija, Italija in druge velesile. Enote so kaj kmalu postale tarča ekstremistov, dogajali so se samomorilski atentati. Zahodne države so bile sprejete kot okupacijske sile in zato so zapustile Libanon. Tja so šle mirovne sile OZN, ki niso imele tovrstnih težav. OZN je potem še dalj časa vzdrževala dokajšnji mir. Pri teh stvareh je treba torej gledati celoten spekter obravnavanega stanja in kompleksnost situacije. Nihče ne more niti zagotoviti uspeha sedanjih mirovne operacije, ampak mislim, da sta njena obširnost in zlasti odločnost, ki jo je pri tem pokazala Evropa, ohrabrujoči. Upam, da bo Evropa pri tem tudi vztrajala.

Pereča problematika je vloga OZN v tretjem tisočletju. OZN deluje na principu kolektivne samoobrambe, kot vse tovrstne mednarodne organizacije, ki so nastale po 2. svetovni vojni (tako npr. tudi Nato). Prvi "sovražnik" v novem tisočletju je razrediščeni terorizem. Gre za poseben mednarodni pojav, ki prvič v zgodovini nima enega samega in točno določljivega središča. Koliko je torej kolektivna samoobramba danes še aktualna in kako lahko deluje proti takemu "sovražniku"?

Najprej moramo ločiti dva povsem različna pojma: kolektivna samoobramba na eni strani, na drugi pa posamezne mirovne operacije, ki nimajo obrambnega značaja, ampak igrajo vlogo stabilizatorja območij in ustvarjajo varnostne razmere, ki naj omogočajo politično reševanje problemov. Kolektivna samoobramba je vselej aktualno vprašanje. V prihodnosti ne moremo namreč kar tako izključiti klasičnih agresij. Tak primer je bil iraški napad na Kuvajt pred petnajstimi leti, še ne tako davno. Kolektivna samoobramba mora obstajati kot možnost, pa čeprav se v prihodnosti ne bo izvajala tako pogosto. Nove vrste ogroženosti so danes terorizem, organizirani kriminal in tisti subjekti, pri katerih ne moremo točno določiti, kdo je sovražnik. Ogroženost mednarodne skupnosti je bolj razpršena. V teh situacijah se je treba prilagajati. In to ni lahko. Poglejmo v Afganistan. Nato ima tam velike težave pri definiranju svoje funkcije, ki naj bo čimbolj učinkovita in funkcionalna pri stabiliziranju države. Klasične vojaške metode ne zadoščajo. Treba se je posluževati drugačnih orodij. Ne mislim samo na represivne metode, kot so policijske sile, ampak tudi na izdelane politične načrte, recimo ekonomska pomoč in podobni ukrepi. Enega samega recepta ni. Tovrstne operacije se morajo prilagajati novim izzivom in najti nove odgovore.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

ma, kot je to storila leta 1983. Kritike na račun Združenih narodov je treba vedno soočiti z realnostjo in realnimi potrebami. Velike sile imajo v zvezi z OZN velike potrebe. OZN zato ne more postati naenkrat nepomembna, prav zaradi sprotnega kopičenja tovrstnih potreb.

Drugo vprašanje je, kako se OZN prilagaja novim časom ter spreminjajoči se varnostni problematiki sveta. Vprašanje je, ali so vsi akterji, ki bi morali biti pri glavni mizi, res tam. Trenutno ne obstajajo pogoji za resno spremembo. Pri članih VS, pa tudi pri ostalih državah članicah OZN je premalo pripravljenosti, da bi se dosegel dogovor o spremembah. Živimo namreč paradoks, da stanje, ki se je izrisalo po drugi svetovni vojni, prevladuje nad idejami za spremembe, ki temeljijo na novih potrebah.

Ne smemo vsekakor podcenjevati veličine in pomena tega, kar je bilo sklenjeno po letu 1945. OZN lahko še vedno funkcionira po takem sistemu, kot ga imamo danes. Ni idealen, je pa še vedno dovolj močan, da se lahko ohrani.

Leta 2003 so ZDA in zavezniki enostransko napadli Irak. Šlo je za svojevrsten precedens v mednarodni skupnosti, ko so države članice OZN brez "potrebne dovoljenja" (ustrezne resolucije) VS izvedle napadalno vojaško akcijo. Govorilo se je, da je s to potezo predsednik Bush spravil ugled in pomen OZN na psu.

Iraška kriza in napotitev oboroženih sil v Irak sta imeli precejšnje in dolgotrajne posledice na OZN, zanjo pa nista bila usodna. OZN je urtpela precej škode na ravni političnega ugleda in avtoritete. Poleg tega so Združeni narodi doživeli veliko tragedijo z napadom na misijo v Bagdadu 19. avgusta

Beirut pod bombami

2003. Takrat je umrl Sergio Vieira de Mello, eden od najspodobnejših ljudi v OZN, in 21 članov, zelo dragih kolegov. Škoda je bila zelo velika. Napačno pa je iz tega sklepati, da so nastali novi odnosi, v katerih velike sile ne potrebujejo OZN. V Libanonu se je izkazalo, da ni tako. Vse velike sile potrebujejo OZN in se bodo v OZN zatekale vsakič, ko jo bodo potrebovali. Danes je multilateralizem še vedno nujen.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

John Bolton, ameriški ambasador pri Združenih narodih, je v bližnji preteklosti OZN-ju večkrat pripisal nepomembno vlogo. Hkrati se vse bolj uveljavljajo mnenja, da bi bilo treba OZN korenito reformirati zaradi njene okostenelosti.

sko in politično akcijo. Mislim, da to ni bilo storjeno. Rezultati so izostali. To je treba preučiti, hladnokrvno brez obtoževanja analizirati to izkušnjo in ugotoviti, kaj se Slovenija iz nje lahko nauči. Ko bi se npr. pojavila še kaka podobna ideja, je treba najprej zamisliti predstaviti Evropi z upanjem, da bo Evropa to podprla. Pobuda je torej izostala na samem začetku. Tudi zaradi tega je bila akcija prešibka in neuspešna.

Kakšno vlogo igra v Darfurju Tomo Križnar (pogovor je bil opravljen nekaj dni pred Križnarjevim pomilostitvi in njegovim povratkom v Slovenijo - op. av.)?

Gospod Križnar je že simbol - vest človeštva ob genocidu v Sudanu. Njegovo ime se bo v povezavi s Sudanom junaško zapisalo v zgodovino. On je človek, ki je prišel z dobrimi nameni in je opozoril na hude probleme. Potrebna je velika hrabrost, veliko žrtvovanja. Kaj se bo zgodilo, ko se bo vrnil, predlagam, da se pogovorimo kdaj drugič. Trenutno težko karkoli napovedujem.

Slovenija se pripravlja na predsedstvo EU leta 2008. Kako bo kot vodilna sila te velike skupnosti lahko parirala takim članicam - velesilam, kot sta npr. Nemčija ali Francija? Naloga bo zelo težka: pomislimo le na izjavo francoskega predsednika Jacquesa Chiraca, ki je leta 2003 ob podpisu Vilenske izjave dejal, da so kandidatke za članstvo v EU izgubile dobro priložnost, da bi bile tiho. (Šlo je za podporo ZDA ob napadu na Irak, ki so jo podpisale skoraj vse takratne kandidatke za vstop v EU in Nato, med njimi tudi Slovenija - op. av.).

Slovenija nima nobenega razloga, da se postavlja z drugimi v konfrontacijo. EU je okvir, v katerem sodelovanje zahteva 90% časa vseh aktivnosti. Gre torej za to, da se najdejo dobre oblike sodelovanja in pametne ideje, na katerih naj sodelovanje temelji. To je glavna naloga Slovenije v vlogi predsednice EU. Ne smemo namreč misliti na

konfrontacije: ostale države niso sovražniki, niti jih ne smemo jemati kot izziv. To so prijateljske države, ki morajo razumeti, da jih poslušamo, a si od njih pričakujemo spoštovanje. Tak vzorec odnosov lahko vzpostavimo s pametno diplomatsko komunikacijo. Omenili ste nesrečno izjavo francoskega predsednika iz leta 2003. Paradoks te izjave je, da je po svoji vsebini popolnoma utemeljena in umestna. Vzhodnoevropske države so se takrat preveč izpostavljale s podporami ZDA in z argumentacijami o orožju za množično uničevanje, za katerega se je izkazalo, da ga v Iraku ni. Problem je v tem, da je bilo že prej dovolj kazalcev, da Saddam Husein tega orožja nima. Tukaj je dejansko bila zamujena priložnost modro molčati. Nerodno pa je, če ti to zapoveš velike države partnerice. Zadeva dobi popolnoma drugačno dimenzijo in postane problem. Mislim, da je treba iz te izkušnje povleči naslednje: vzhodno evropske države morajo zelo dobro premisliti, s kolikšno vnemo in resnostjo se lotevajo tovrstnih vprašanj in kako zavzemajo stališča. Velike države pa morajo premisliti, kako komunicirati z manjšimi partnericami. Ne smejo jim docirati in jih poučevati, treba jih je obravnavati enakopravno.

Andrej Černic

Kdo je prof. Danilo Türk?

Dr. Danilo Türk je v Mariboru rojen slovenski diplomat. Diplomiral in doktoriral je v Ljubljani, magistriral pa v Beogradu. Svojo študijsko pot je posvetil pravi, profesionalno pa je dr. Türk pravi veteran v diplomaciji. Leta 1992 je postal veleposlanik RS pri OZN-ju. Prof. Türk je bil hkrati slovenski predstavnik v Varnostnem svetu in vodja slovenske delegacije pri VS v letih 1998 in 1999. Visek svoje diplomatske kariere je zabeležil v obdobju 2000-2005. 6. januarja 2000 ga je generalni sekretar Kofi Annan imenoval za pomočnika

generalnega sekretarja ZN za politične zadeve. S tem je prof. Türk prišel v sam vrh OZN-ja in postal eden od tesnejših Annanovih sodelavcev tudi na tako občutljivem področju, kot je Bližnji vzhod. Zaradi nesoglasij z izbiro Nigerijca Ibrahima Gambarija na mesto podsekretarja ZN za politične zadeve je leta 2005 odstopil s položaja, ki ga je zasedal.

Razmišljanje in zapis ob papeževem 4. potovanju na Bavarsko

Kakšne vere je Bog?

Pred kratkim so v Berlinu priredili forum, kjer so sodelovali predstavniki različnih svetovnih religij, verskih skupin in raznoraznih novodobnih duhovnih gibanj. Naslovili so ga: *Kakšne vere je Bog?* Vsaj naslov je bil zanimiv. Sklepne ugotovitve prav tako, saj je na dan prihajalo enotno prepričanje, da Bog nima ne ene ne druge vere, da si ga nobeden ne more lastiti, ampak da je Bog presežna ljubezen, energija dobrega, ustvarjalna sila, ki v ljudeh vzbuja iskanje, hrepenenje po nečem, kar bi lahko imenovali srečo, harmonijo, občutje vesoljne solidarnosti.

Na televizijski okrogli mizi na prvem državnem programu nemške televizije so, v času papeževga obiska na Bavarskem, od 9. do 14. septembra 2006 sedli za mizo katoliški pomožni škof iz Hamburga, imam muslimanske skupnosti v Hannoveru, nizozemski publicist in pisatelj judovskega rodu, starejši gospod, Nemec po rodu, ki se je spreobrnil v hinduista, novinarka, ki se je razglašala za ateistkinjo, voditelj svobodne evangeličanske cerkve iz Stuttgarta in voditeljica pogovora. Zanimivo je bilo, kako si je ob vprašanju: ja, kakšne vere pa je Bog, vsakdo Boga polastil po svoje. Tudi ateistka in nizozemski novinar, sicer po rodu Jud, po prepričanju pa ateist. Ubogi Bog, sem si rekel! Kakšno vero vendar imaš?

Najboljši odgovor na to vprašanje je preprosto in nevsiljivo dal papež Benedikt XVI. na svojem četrtem potovanju po rodni Bavarski v Nemčiji. V Münchenu je prišel v soboto, 9. septembra. Naslednji dan, v nedeljo, 10. septembra, je dopoldne imel evharistično slavo na prostoru münchenskega sejmišča. Slava se je udeležilo okrog 250.000 ljudi. Popoldne se je v münchenski stolnici udeležil večernic s 400 prvoobhajanci, z njihovimi starši, veroučitelji in dušnimi pastirji. V ponedeljek, 11. septembra, je preživel v Altöttingu, Marijinem svetišču, ki ga Bavarci imenujejo duhovno srce Bavarske, kjer je dopoldne bila slovesna maša s 16.000 udeleženci, popoldne pa blagoslov nove kapele, namenjene čiščenju Najsvetejšega, ter srečanje z bogoslovci, duhovniki, redovniki in redovnicami. Še isti dan je obiskal svoj rojstni kraj Markt na Innu ter pod večer prispel v Regensburg, kjer je kot profesor teologije preživel leta od 1969 do 1977. Tam je v torek, 12. septembra, ponovno imel slovesno mašo, nato pa še srečanje z akademiki na tamkajšnji univerzi in

končno ekumenske večernice. Sredo, 13. septembra, je preživel zasebno, v svoji hiši blizu Regensburga; v četrtek, 14. septembra, je na svoji zadnji postaji obiskal Freising, prvotni sedež sedanje münchenske-freisingške škofije. Tu je leta 1951 s svojim bratom Georgom prejel tudi duhovniško posvečenje.

Oprostite, zaneslo me je v kroniko. Vas pa verjetno zanima vprašanje, ki sem ga odprl zgoraj. Kakšno vero ima Bog in kako je papež, ne da bi vedel za vprašanje berlinskega foruma in televizijske okrogle mize, nanj posrečeno odgovoril. Že v nedeljo je na velikem prireditvenem prostoru sejmišča nakazal smer. Med homilijo je med drugim pokazal na velik, starodaven in dragocen križ, ki je stal za oltarjem, in rekel približno takole: v nepregledni množici frekvenc, ki nas bombar-

dirajo, ni več "Božje frekvence", postali smo gluhi za Boga; vsak kriči po svoje - tako kot na berlinskem forumu ali na televizijski okrogli mizi -, zato Bog ne pride do besede. Njegova beseda je križ, dokončni in odločni NE vsakemu nasilju, ljubezen do konca! Takega Boga potrebuje. In če lahko papeža interpretiram z drugimi besedami, lahko zapišem: Bog nima druge vere kot vere ljubezni, strpnosti in pravičnosti. Na peto obletnico grozljivega terorističnega napada v Ameriki, 11. septembra 2006, je sveti oče tiho molil pred črno Marijo v Altöttingu, ki jo letno obišče nad milijon romarjev. V celem božjem dnevu ni omenil razpitega datuma. Razumem ga; ni hotel politizirati. Prepričan pa sem, da je v tihi molitvi pred Marijo doživljal strahoto tega zgodovinskega dne in tudi težo svojega

poslanstva: Bog ga je poklical za papeža, graditelja mostov, Pontifexa maximusa, v tem našem času, v silovitem spopadu kulture in civilizacij, kjer sta terorizem in nasilje novo orožje prikritih vojn, morda celo "tretje svetovne vojne". Kakšne vere je Bog v tem zgodovinskem trenutku? Papež je tudi na ta zgodovinski dan dal jassen odgovor: Bog, ki odpira poti odkritega dialoga, poti mistike križa, Marijino pot kontemplacije in zaupnega privoljenja v Božjo voljo, je Bog miru, pravičnosti in ljubezni. To je njegova vera, to so njegova pričakovanja. On je z nami, vedno z nami, po križu, križu tolerance!

Po nedavnem osebnem srečanju v Castelgandolfu, ki ga je sedanji papež poleti odprl tudi za štiri nemške novinarje, ki so ga tam lahko prosto spraševali in mu postavljali tudi kritična vprašanja, je znani, prodorni in kritični upokojeni švicarski teolog Hans Küng - do leta 1968 sta s prof. Josefom Ratzingerjem poučevala na teološki fakulteti v Tübingenu, ob študentskih nemirih se je Küng postavil v študentske vrste in nato postal vse ostrejši kritik papeštva in katoliške Cerkve, Ratzinger pa se je kritično distanciral in raje odšel na drugo univerzo, v Regensburg - izjavil nekaj zanimivega. Dobesedno: Ta papež je papež upanja, je papež ljubezni. Zanimivo, kako meljejo "Božji mlini"! Blebatači na berlinskem forumu in na televizijski okrogli mizi so v glavnem prodajali meglo. Papež Benedikt XVI. pa je na obisku na Bavarskem v duhu kulturne in verske odprtosti, globoke inteligence in poštenosti izrekal jasne, razumljive, svetle in sončne besede optimizma. Besede upanja in ljubezni. Dovolite mi še, da ponovim ugotovitev, ki sem jo na več krajih zapisal pred enim letom, po svetovnem srečanju mladih in Kölnu, ko je papež Benedikt XVI. prvič prišel v Nemčijo: Imamo pravega papeža ob pravem času. Zopet imamo velikega papeža!

Zvone Štrubelj

Škofovsko posvečenje dr. Petra Štumpfa Biti škof pomeni služiti Bogu, Cerkvi in narodu

Papež Benedikt XVI. je 24. maja letos za novega mariborskega pomožnega škofa imenoval dr. Petra Štumpfa.

Škofovsko posvečenje pa je bilo prejšnjo nedeljo, 10. septembra, ob 16. uri v mariborski stolnici sv. Janeza Krstnika. Posvetil ga je mariborski nadškof in metropolit dr. Franc Kramberger, soposvečevalca pa sta bila še celjski škof dr. Anton Stres in murskosoboški škof dr. Marjan Turnšek.

Na slovesnost so z mogočnim zvonjenjem vabili stolniški zvonovi. V sprevedu so bili bogoslovci, dama in 6 viteзов Božjega Groba, okrog 180 duhovnikov iz vse Slovenije ter številni škofje. Novi škof si je za škofovsko geslo izbral besede: "S teboj, Mati Marija". Na slovesnost so prišli tudi apostolski nuncij v RS msgr. Santos Abril y Castelló, svetovalec vrhovnega predstojnika za salezijansko pokrajino Severna Evropa, drugi redovni sobratje, višji redovni predstojniki in predstojnice, stolni kanoniki iz Ljubljane in Maribora ter predstavniki družbene, političnega, kulturnega in gospodarskega življenja. Kot zanimivost povejmo, da je dr. Štumpf s svojimi 44 leti najmlajši slovenski škof.

V homiliji je nadškof Kramberger izrazil sv. očetu "popolno vdanost in hvalečnost, da je z ustanovitvijo treh novih škofij nove mariborske nadškofije in metropolije ter z imenovanjem treh novih ordinarijev in novega mariborskega pomožnega škofa pokazal svojo ljubezen in skrb do Cerkve na Slovenskem, posebej še do mariborske nadškofije." Posvetitev škofa je poseben božji poseg v kandidato-vo življenje; "je zaupanje, je nov poziv k osebnim svetosti in služenju Bogu, Cerkvi in ljudem." Orisal je njegovo življenjsko pot in globoki pomen izbranega gesla: "Marija ga je reševala in varovala že od rojstva, ko je šlo v tistih usodnih urah za njegovo življenje ali neživljenje. Tudi pozneje je bila misel na Marijo Pomočnico v družini in pri njem v njegovi mladosti stalno živa in pričujoča." Škofje postanejo

pravi, verodostojni ali avtentični učitelji vere, člani vesoljnega škofovskega zbora in kot taki skrbijo za svojo krajevno in tudi vesoljno Cerkve. Prva med njihovimi nalogami je oznanjevanje Kristusovega evangelija, takoj za to pa posvečevanje ljudi. Tretja dimenzija škofovskega poslanstva je vodstvena ali pastirska služba. "Škofje naj bodo med verniki tisti, ki strežejo kot dobri pastirji". Biti škof pomeni služiti Bogu, Cerkvi in narodu. "Danes sprejeti službo škofa je zahtevno in pogumno dejanje, saj pomeni postaviti se pred velike izzive, delati za blagor vseh ljudi." Biti škof pomeni biti glas tistih, ki ne morejo govoriti ali morda ne smejo govoriti ali celo nočejo govoriti. "Škof mora biti beseda, živa beseda v svoji škofiji, beseda resnice in pravice, beseda ljubezni in krajevni Cerkvi in narodu."

Kot piše na spletni strani slovenske Cerkve (www.rkc.si), se je dr. Peter Štumpf, salezijanec, rodil 28. junija 1962 v Murski Soboti, doma pa je iz župnije Beltinci v Prekmurju. Srednjo versko šolo je obiskoval v Želmljem. Leta 1983 je maturiral na Gimnaziji Poljane v Ljubljani. Filozofijo pa v Turinu. Junija 1990 ga je msgr. Kramberger posvetil v duhovnika. Po posvečenju ga je redovni predstojnik imenoval za kaplana na Rakovniku v Ljubljani, nato pa v župniji Sevnica. V tem času je magistriral iz moralne teologije. V več krajih je bil tudi župnik. Dr. Štumpf je dober poznavalec prekmurske zgodovine. Posebej se ukvarja s pastoralno družin, študentov in zakonskih skupin. Kot predavatelj je sodeloval na raznih tečajih za vzgojo župnijskih sodelavcev ter imel stanovska predavanja ob ljudskih misijonih in drugih pastoralnih srečanjih.

24. NAVADNA NEDELJA

Iz 50,5-9a; Ps 116; Jak 2,14-18; Mr 8,27-35

Jezus je stalno pešal, da je lahko oznanjal Božje kraljestvo čim širšemu krogu ljudi.

Današnji evangelijski odlomek nam ga prikaže na skrajnem severu Palestine. Giblje se okrog Cezareje Filipove. To Cezarejo je zgradil Herod Filip ob vzhodnih izviroh Jordana.

Tu je Peter izpovedal vero v Mesijo in mu je bilo obljubljeno prvenstvo. Cezareja ob morju, ki jo je zgradil Herod Veliki, je bila sedež rimskih prokuratorjev (BL 1969,18). Tudi apostoli, ki so z Jezusom, so vajeni dolgih pešpoti.

Jezus je s spremstvom sredi poganškega sveta. Takrat niso tam v bližini padale smrtonosne rake- te tako, kakor letijo dandanes. Kljub temu pa se izrisuje nevidna fronta sovražstva proti Jezusu, in zato proti človeštvu. Zaradi tega Jezus izbere na zunaj miren kraj za ofenzivo proti hudobiji, ki ga bo pribila na križ, ki pa ga bo premagal z ljubeznijo.

Zaradi tega pripravlja učence na boj, na spopad s silami teme.

In najprej sprašuje svoje učence, kaj pravijo ljudje o njem, kdo da je. Zbuditi hoče namreč voljo v njih samih najprej zato, da razčistijo vprašanje o njem. Toda odgovori so bolj površni. Ljudje so namreč navdušeni nad čudeži, posebno ob pomnožitvi kruha. Imajo ga za Elijo ali za Janeza Krstnika ali enega od prerokov. Toda Jezus jih duhovno prisili, naj pokažejo svojo osebno vero in zavzetost do njega, a pravičen odgovor dobi samo od enega, od Petra. In še ta ni veliko razumel o pomenu trpljenja in smrti ter o vstajenju, saj pravo razlago daje samo Oče (Mr 9,30-32; 8,37). Ko je namreč omenil trpljenje in smrt z besedami: "In začel jih je učiti, da bo Sin človekov moral veliko pretrpeti, da ga bodo starešine, veliki duhovniki in pismoniki zavržli in umorili in da bo po treh dneh vstal" (Mr 8, 27-31) - je to že drugič - se ga bali vprašati, kaj pomeni vsa ta skrivnostna napoved o taki usodi Učenika. Ne razumejo veliko o vsem tem. Zato tudi kmalu pozabijo. Bliža jim je misel, kdo je izmed njih največji (Mr 9, 34).

Toda pot do vstajenja vodi po ozki poti in skozi

ozka vrata (Mt 7,13-14). Ta je utelešena v otrocih, v ponižnih in zadnjih v človeških očeh; je pot služenja drugim, je Očetova pot, ki je edina pravilna (Mr 9, 35-37).

Izaija prinaša tele Božje besede: "Kajti moje misli niso vaše misli in vaše poti niso moje poti" (Iz 50, 8).

Piše tudi o trpečem božjem služabniku: "Gospod Bog mi je odprl uho in jaz se nisem upiral, nisem se umaknil nazaj. Svoj hrbet sem nastavljal tistim, ki so me bili, svoje lice tistim, ki so mi pulili brado. Svojega obraza nisem skrival pred sramotjenjem in pljunki" (Iz 50, 5-6).

Toda v vsem tem trpljenju zaupa v Božjo pomoč (vv. 7-9).

In je hvaležen Bogu za vse dobrine. V psalmu izpove svojo žalost, a tudi vso hvaležnost. Takole govori: "Objele so me stiske podzemlja, dosegel sem tisko in žalost. Gospodovo ime kličem: 'O Gospod, osvobodi mojo dušo!' Milostljiv je Gospod in pravičen, naš Bog je usmiljen" (Ps 116, 3-5).

Apostol Jakob je v svojem pismu zelo oster, kajti ne more si predstavljati vere brez del. Ta dela pa

so najprej hrana, kruh za telo in obleka. Lahko dodamo še delo, pravično plačo, skrb za zdravje in potreben počitek, vse pravice in dolžnosti človeka, kajti vera brez del je mrtva; prav tako dela brez vere (Jak 2, 14 nss).

K temu spada zato ponižna in stanovitna prošnja za pravo vero. Vabilo v Božje kraljestvo je namreč resna zadeva. Po veri morajo biti vsa dela in celotno življenje naravnana na večnost. Molitev spremlja otroka že v materinem telesu. Pravzaprav zanj mati moli že pred poroko, saj tudi duhovnik moli za bodoče župljane in za vse ljudi veliko let pred posvečenjem za duhovnika ter še posebej pred začetkom službe, kamorkoli bo poslan.

Delo za druge, ki ga spremlja molitev, ne bo zaradi tega težak križ (Mt 10, 38), marveč bo prijetno sodelovanje z Gospodom.

Bo namreč hoja nasproti skrivnosti vseh skrivnosti, k Bogu, Očetu vseh ljudi. Bo postopno reševanje življenja, ki je smiselno samo tedaj, ko je življenje za druge.

Praznujmo Povišanje sv. Križa (14. 9.) in Žalostne Metere Božje (15. 9.), ki sta vir ljubezni in veselja.

ITER AQUILEIENSE - CAMMINO CELESTE Peš romanje iz Ogleja na Svete Višarje

Življenje je romanje. Napredujemo, če hodimo korak za korakom

Skupina prijateljev, ki jih je povezovala izkušnja peš romanja v Santiago de Compostela, si je letos pozimi zamislila in zarisala pot, ki bo odslej povezovala dve veliki duhovni središči našega zemljepisnega prostora. Oglej, prvotno središče oglejskega patriarhata, kjer je bil v naših krajih prvič oznanjen evangelij in od koder so odpotovali prvi misijonarji proti vzhodu, so povezali s Svetimi Višarjami, Marijinim svetiščem, kjer se k Božji Materi obračajo in zatekajo vsi tu živeči narodi - Slovenci, Italijani, Furlani in Nemci. Svetišče treh dežel, svetišče narodov, ki stoji na 1766 m visokem vrhu, so povezali z morjem, Oglejem, starorimskim pristaniščem in pomembnim kulturnim središčem antike.

Pri zarisovanju poti so se skušali držati starih zgodovinskih virov in pričevanj o tem, kako so naši predniki že od 14. stoletja dalje romali na Svete Višarje.

Prepoznavni znak romarja, ki potuje v Santiago de Compostela, je školjka. Oglejskega romarja bomo v prihodnjih letih lahko prepoznali po ribi, taki kot jo je oblikoval avtor mozaika v oglejski baziliki.

Oglej, s svojo zgodovino in duhovno katehetsko sporočilnostjo svojih mozaikov, ter Marija, po kateri je Bog lahko dopolnil svoj odrešenijski načrt, sta torej temelja, na katerih stoji celotna pot. Prav zato so jo tudi imenovali Cammino Ce-

kdo od organizatorjev povabil in nas je pobuda pritegnila.

V ponedeljek, 8. avgusta, je stala pred vhom v oglejsko baziliko cela vrsta nahrbtnikov. Romarji smo se po ogledu bazilike zbrali okrog krstilnice, kjer nas je pozdravil škof vikar msgr. Adelchi. Po skupni molitvi in blagoslovu nam je zaželel srečno pot. Nadel smo si nahrbtnik na ramena in se odpravili na pot, ki bi nas po osmih dneh pripeljala na Svete Višarje.

Pred nami sta bili dve krajši nižinski etapi. Prvi dan smo po poteh med njivami koruze in soje ter raznih sadovnjakov pri-

sko goro, grič, ki se dviga nad Krminom, nato pa se je po lepi gozdni poti spustila vse do pokrajinske ceste, ki pelje v lenkovo. Od tod smo po klan-

dili preko Nadiških dolin. Lepo je bilo prisluhniti lepi beneški slovenski besedi. Nekoliko otožnim besedam starejših, da oni sicer še vedno

govorijo, pojejo in molijo slovensko, ta mladi pa tega ne vedo in ne počno več. V Mažerolah so starejše gospe na koncu maše intonirale Marijino pesem *Ti o Marija*. Kar nas je bilo slovenskih romarjev pri maši, smo takoj poprijeli. Po maši pa so še pripomnili: "Hvala, že dolgo, zelo dolgo je nismo zapele tudi z moškimi glasovi." Zapele so vse tri kitice. One so besedilo znale na pamet, mi pa smo ga lahko brali iz trojezične pesmarice na klopi. Pesmarica je vsebovala pesmi v italijanskem, furlanskem in slovenskem jeziku.

Preko nadiških gričev in dolin ob slovenski meji smo tako peti dan prispeli do Brezij v Tiplanski občini, ki jim Italijani pravijo Montemaggiore in leži na 795 m n. m.. Ko smo se zgodaj zjutraj zbudili, nas je poz-

dravil oblačen in deževen dan. Pred nami je bila šesta, ena izmed najdaljših in najzahtevnejših etap. Iz Benečije, Nadiških dolin smo torej prešli v Karnajsko dolino in se nato preko prelaza na Gran Monte (1636 m) spustili v Rezijo do prelaza Tanamea (851 m), se nato ponovno dvignili do pla-

nine Niski Wärh (1182 m) in se preko prelaza Carnizza (1092 m) spustili do Ravance. Upali smo, da se bo vreme podobno kot prejšnje dni kmalu izboljšalo, a žal ni bilo tako. Sredi vzpona se je zato večja skupina odločila, da se vrne v Brezje in drugače dospje v Rezijo. Kdor je nadaljeval, je imel srečo, da je doživel gostoljubnost alpincev, ki upravljajo kočo pod vrhom Gran Monte.

Pričakovali so 500 starih in mladih alpincev, prišlo pa je samo 10 premraženih in premočenih romarjev, katerim so skuhalo topel čaj in zakurili ogenj, da so se lahko vsaj delno posušili. Ko so naši gostitelji izvedeli, da je med nami duhovnik, so ga prosili, da bi daroval sveto mašo. Ob slovesu so dejali, da smo jim polepšali dan, mu dali smisel. Mislim, da se je lahko vsakdo izmed nas povprašal, kaj mu daje smisel, kje črpa moč za vsakdanje življenje. Kakorkoli, najhujše je bilo za nami. Prišli smo v Rezijo. Bila je nedelja, Gospodov dan. Prisostvovali smo nedeljski maši, ki jo je daroval vaški župnik. Prisluhnili smo stari rezijanskim napevom namesto uvodnega speva *Gospod, usmili se* in branju evangelija v rezijanščini. Predvsem romarjem iz drugih italijanskih dežel je bil to dodaten jasek dokaz, da se naša pot vije po deželi, ki je kulturno in jezikovno raznolika, kjer bivajo ljudje različnih narodnosti. Nedeljska etapa je bila res nedeljska v vseh ozirih. Bila je kilometrsko najkrajša in nas je popeljala do Dunje. Ponedeljkovo jutro nas je spet

stezi spustili v dolino Zajzere in po smučarskih tekaških progah prispeli do Ovcje vasi. Neki Ovcjan, ki je poromal v Santiago de Compostela, nas je sprejel pod svojo streho in pogostil. Po krajšem postopu smo nato, nekateri po državni cesti drugi po tekaških progah, po celodnevni hoji prišli do Žabnic. Tu nas je že čakala skupina petnajstih slovenskih romarjev, ki so tri dni prej odpotovali iz Brezij. Po skupni večerji smo si zaupali izkušnje, zapeli nekaj pesmi in se tako vsaj delno povezali. Tiziana, doma iz Podotane v Benečiji, je celo romanje nosila s seboj manjšo skatlo. Vanjo je vsak dan spravila kamenček, malo zemlje ali kak drug spomin na kraj, kjer smo prenočevali. Zbirala je spomine našega potovanja. Podobno so storili tudi slovenski romarji. V skatlo so položili seznam svojih imen, kamen in prgišče slovenske zemlje. Skatlo s spomini prehojene poti in imeni vseh udeležencev prvega poskusnega romanja iz Ogleja in Brezij na Svete Višarje smo nato dan kasneje po slovesni maši zakopali za cerkvijo. Zakopali so jo otroci, ki so skupaj s starši prehodili pot.

Osemredno romanje se je zaključilo. Nekateri so prišli na Sv. Višarje iskat sorodniki ali prijatelji, drugi so se odpravili peš nazaj v Žabnice ali Ovcjo vas in tam stopili na vlak, ki jih je popeljal domov. Vsakdo izmed nas se je prav gotovo ob vstopu v Marijino svetišče Mariji najprej zahvalil, da mu je uspelo prehoditi vso pot. Vsekemu izmed nas je ta izkušnja prav gotovo pustila svojo sled. Kot je dejal pri ne-

deljski maši župnik iz Rezije, je življenje podobno hoji. Da napredujemo, moramo narediti korak za korakom. Pri tem si lahko pomagamo s palico. Včasih ti kosček čokolade ali požirek vode vlije novih moči, pomaga, da spet zastaviš korak in greš naprej. Pri hoji mi je večkrat prihajala na misel ljudska pesem *Cej so tiste stezice* in druga kitica pesmi *K tebi želim, moj Bog*, ki se pričinja z besedami *Strma je pot v nebo, strma zelo...* Tudi v življenju smo večkrat potrebni kosčka čokolade, požirka vode, prijateljeve pomoči, vzpodbudne besede. Večredna skupna hoja nas ponovno spomni, da ti pripomočki obstajajo tudi v vsakdanjem življenju. Od nas je odvisno, ali jih sprejmemo ali smo pripravljeni sprejeti pomoč prijatelja, poslužiti se sredstev, kot so Božja beseda, evharistija, cerkveno občestvo iz njih in z njihovo pomočjo rasti in sprejemati moč za vsakdanjo hojo po stezah življenja, ki niso vedno ravne, ampak tudi strme, zaraščene in potrebne, da se jih lotevamo s pomočjo popotne palice in s pravih korakov, ki ne sme biti ne prehitro ne prepočasno, ampak točno tak, kot je primeren za vsakega posebej.

Olga Tavčar

leste - Sinja pot. Ko bo pot zadobila dokončno obliko, jo naravajo označiti na specialkah in z markacijami sinje barve. Na poti bo romar srečal mnoge Marijine kapelice, a tudi prave cerkve in svetišča (npr. Staro goro), kamor so ljudje vedno romali, o njih pa v marsikaterem primeru lahko bemo le v kakem starem almanahu ali župnijski kroniki. Ker pravimo Svetim Višarjam tudi svetišče narodov, je tiste, ki so si zamislili pot, vodila še ena želja: povezati ljudi, ki so od nekdaj tu živeli. V sodelovanju s prijatelji iz Slovenije in Avstrije so zarisali še dve romarski poti, obe naj bi se pričele v Marijinih svetiščih: slovenska na Brezjah, avstrijska pa pri Gospe Sveti. Vse tri poti se srečajo v Žabnici in nato po romarski poti nadaljujejo do božjepotne cerkve na Svetih Višarjah. Dolgo načrtovano pot, ki so jo v prvi fazi v glavnem preverjali v raznih etapah s kolesom in peš, nato začrtali na papir, je bilo treba še prehoditi. Prijatelji, ki so si jo zamislili, so k tej izkušnji povabili še druge. Z nekaterimi so se spoznali na poti v Santiago de Compostela. Prišli so iz vse Italije, iz Apulije, Ligurije, Lombardije, Emilie Romagne, Veneta in Furlanije-Juljske krajine. Iz naših krajev pa je bilo tudi nekaj takih, ki se sicer nismo spoprijeli z znanim "camminom" sv. Jakoba, a smo se vseeno udeležili tega romanja od Ogleja do Sv. Višarj, ker nas je

speli do Aiella, znanega po sončnih urah. Kulturno pokrovitelj povode, je zvečer priredilo predstavitev knjige pričevanj o življenju furlanskih deklet in žena. Prisluhnili smo pripovedi o težkih življenjskih pogojih furlanskega človeka v prejšnjem stoletju, a tudi o tem, kako je obhajal srečne dogodke, kot sta poroka ali rojstvo. Drugi dan smo prepešali do Krmina. Med potjo smo si v Verši ogledali cerkvico Lavrentanske Matere Božje, ki stoji danes sredi vinogradov. Tako v tej kot v prejšnjih drugih cerkvah teh furlanskih vasi lahko vidimo na stenah upodobljene sv. Janeza Nepomuka, zavetnika pred poplavlami. V Craugliu so mu ob cerkvici postavili v 18. stoletju celo kip. Ta predel furlanske nižine namreč večkrat poplavlja rečice Ter, Idrija in Birša. V Krminu so nas gostili alpinci. Prisostvovali smo maši v patriarhalni baziliki, kar nas je spomnilo, da je bil v Krminu sedež oglejskega patriarhata. Današnja cerkev, posvečena sv. Janezu Krstniku, stoji na temeljih nekdanje katedrale in patriarhove palače. Nekateri so nestrpno čakali, da se bo naša pot pričela vzpenjati. Naveličani so bili nižine. Želeli so stopiti na sicer bolj strme, a gozdne in senčnate poti. Vse to nam je ponudila tretja etapa, ki nas je iz Krmina popeljala do Stare gore. Pot se je najprej povzpela na Krmin-

dravil oblačen in deževen dan. Pred nami je bila šesta, ena izmed najdaljših in najzahtevnejših etap. Iz Benečije, Nadiških dolin smo torej prešli v Karnajsko dolino in se nato preko prelaza na Gran Monte (1636 m) spustili v Rezijo do prelaza Tanamea (851 m), se nato ponovno dvignili do pla-

prebudilo z dežjem. Pod hudim nalivom smo se podali na pot po dolini reke Dunje. Povzpeli smo se do koč F.lli Grego (1389 m). Ko se je skoraj po triurni hoji pod dežjem ta le unesel in so se dvignile meglice, smo lahko občudovali močnogoi Montaž. Po kosilu v koči smo se po kar precej spolzki

Kratke

Inštitut za družbeno in versko zgodovino vabi v Trento in Briksen

Goriški Inštitut za družbeno in versko zgodovino vabi 23. in 24. septembra na dvodnevni izlet v Gornje Poadižje, namenjen ogledu razstav, posvečenih Girolamu Romaninu na gradu Buon Consiglio v Trentu, in razstave I nostri patroni della diocesi in leggenda, culto e arte v Briksnu. Odhod je predviden 23. t.m. zjutraj iz Gorice, prihod v Trento za uro kosila, popoldne naj bi bil ogled razstave renesančnega slikarja; proti večeru so na programu pot v Briksen, večerja in prenočitev v Grüner Baum Hotelu ob reki Inarco. Dne 24. t.m. so na sporedu ogled razstave o zavetnikih, maša v škofijskem semenišču, kosilo v tradicionalni restavraciji Fink, proti večeru vrnitev v Gorico. Za vpis, ki je možen do zasedbe mest, pokličite tajništvo Inštituta ali pa mu pošljite faks (tel. in faks: 0481 530392), urnik: ob ponedeljkih od 13.30 do 17. ure, od točka do petka med 8.30 in 13.30. Lahko tudi pišete na naslov elektronske pošte: istitutodistoriasociale@virgilio.it.

Umrl prof. Lanfranco Zucalli

Pred kratkim je v Gorici v 85. letu umrl dolgoletni politik, upravitelj, parlamentarec prof. Lanfranco Zucalli. Pokojnik, ki se je rodil v Trstu, je najprej pripadal socialdemokratski stranki PSDI, nato pa je prešel k socialistom (PSI). Veliko mandatnih let je bil občinski svetovalec, nato odbornik in tudi goriški podžupan. Bil je tudi državni poslanec. Nekaj časa je bil deželni tajnik socialistične stranke. Zucalli je bil zmeren in razgledan politik, dober dialektik in prijeten sobesednik. Njegov pogreb je bil ob številni udeležbi v goriški stolnici.

Mladinski dom

Priprava na vstop v srednjo šolo

V ponedeljek, 4. septembra, se nas je zbralo trinajst nekdanih petošolcev v Mladinskem domu v Gorici na petdnevni pripravi na vstop v nižjo srednjo šolo. Pouk je potekal od 9. ure do 12.30, vmes pa smo imeli pol ure otrokom še vedno najljubšega predmeta - odmora. Naša vzgojiteljica sta bila Marta Lombardi, ki nas je učila vse predmete (italijanščina, angleščina, matematika, zamljepis in zgodovina), in prof. David Bandelli za slovenski jezik. V tistih dneh sta nas veliko naučila. Opazili smo namreč, da nismo vsi učenci na osnovni šoli obravnavali istih vsebin. Upamo, da bodo profesorji na srednji to upoštevali... Hvaležni smo vzgojiteljema za ves trud, ki sta ga vložila v pripravo, za potrpljenje, ki sta ga imela z nami (smo pač otroci), pa tudi za vse nasvete in opozorila. Kljub temu da marsikdo izmed nas ni bil navdušen nad tem, da je moral predčasno sesti v šolske klopi, je bil tečaj koristen in tudi zabaven. / Jasna Leban

SNG OPERA IN BALET MARIBOR

Gala koncert opernih arij na trgu pred severno železniško postajo

Biseri iz mednarodne zakladnice

Na skupnem trgu dveh Goric, ki velja za simbol združevanja nove Evrope, je v sklopu občinskega praznika mestne občine Nova Gorica potekal v sredo, 6. septembra, gala koncert opernih arij. Umetnost združuje tudi nezdružljivo, podira vse ovire, je uvodoma povedala napovedovalka. Župan Mirko Brulc je to samo še potrdil, ko je povedal, da je Goriška v zadnjih letih pravi laboratorij plodnega sožitja in sodelovanja na različnih družbenih področjih. Taki dogodki na simboličnem trgu so vedno dobrodošli, saj lahko veliko prispevajo k bogatjenju in promociji našega skupnega prostora.

Na velikem odru tik ob znamenju "Državna meja - Gibanje omejeno" in ob Vecchietovem mozaiku, ki "proslavlja" raztežen mejni kamen, je nastopilo okrog 140 članov Opere in baleta Slovenskega narodnega gledališča Maribor pod taktirko dirigenta Lorenza Castriote Skanderbega. Zbor, orkester in solisti so izvedli pisan spored znanih opernih arij iz bogate, zlasti italijanske, tradicije; žal so zaradi odsotnosti dveh solistik izpadle štiri arije, med katerimi edina slovenska, iz Foersterjevega *Gorenjskega slavčka*. Koncert, ki so se ga med drugimi udeležili goriški župan Vittorio Brancati, župan občine Šempeter-Vrtojba Dragan Valenčič, goriška občinska odbornika Claudio Cressati in Silvan Pri-

možič, se je začel z Verdijevo uverturo *Nabucco* in znano *Va', pensiero*; nadaljeval se je z dvema arijama iz Rossinijevega *Seviljskega brivca*, ki sta ju odpela Valentin Pivovarov in Jaki Jurgec. Odlični sopran Petya Ivanova je nato izvedla arijo iz Delibesovega *Lakmeja*, Andreja Zakonjšek pa je temperamentno odpela Puccinijevo skladbo iz opere *Boheme*. Mogočni bariton Valentin Enčev je izvrstno zapel arijo iz *Andree Cheniera* Umberto Giordana, Sabina Cvilak pa briljantno Puccinijevo *Signore, ascolta* iz *Turandota*. Prvi del večera je sklenil zbor - ne povsem prepričljiv oz. neprimerno ozvočen? - ob orkestrski spremljavi z Verdijevo skladbama iz *Macbetha* in *Trubadurja*. V drugem delu večera, ki je privabil na trg še nekaj ljudi več (v prvem delu je bila "italijanska" stran nekam prazna...), so izvajalci napeli vse sile in pošteno segreli občinstvo s stopnjujočo se izvajalsko kakovostjo. Tenor Miro Solman Busolin je zapel znano Leoncavallovo *Ridi pagliaccio*, Zakonjšekova arijo

Foto DPD

iz Leharjeve *Judithe*, Enčev z zborom znano arijo iz Bizetove *Carmen*. Petya Ivanova je mojstrsko odpela arijo *Gualtier Malde* iz Verdijevega *Rigoletta*; med kadenco so v neverjetni tišini vsi navzoči očarani poslušali čudoviti glas, ob koncu skladbe pa se je vnel bučen aplavz. Sabina Cvilak je na goriški oder prinesla *Poletni čas* (*Summertime*) iz Gershwinove ameriške opere *Porgy and Bess*, Jaki Jurgec in Martina Ledinek v kostumih pa sta z radoživo hudomušnostjo pričarala Papageno in Papagena iz Mozartove *Čarobne piščali*. Mariborska opera je kot zadnjo skladbo na sporedu izvedla Verdijevo *Napitnico* iz *Traviate* (Cvilak in Busolin), za dodatek, ki je naravnost vžgal zlasti italijansko

publiko, pa še učinkovito Puccinijevo *Nessun dorma* (M.S. Busolin) in *O sole mio*, ki sta jo Busolin in Jurgec izvedla z dobršno mero "mediteranske" polnokrvnosti, zaradi česar sta skupno z dirigentom, ki se je v šali preizkusil z njima, doživela pravo ovacijo. Čeprav je kakšen rock koncert na novem goriškem trgu že prikladal večjo množico, je bil tokratni operni koncert, ki ga je z zanimanjem z neba spremljala tudi polna luna, res posebno doživetje, katerega poln uspeh so žal nekoliko skalili preštevilni prazni stoli (ponavljamo: zlasti na italijanski strani), menda zato, ker večer ni bil dovolj reklamiziran (tako so nam povedali kolegi, ki delajo pri dnevniku *Il Piccolo*). Kljub vsemu je (predvsem italijanska) Gorica lahko spoznala, da Slovenci nimamo le "alpske muzike" in Avsenikovih viž ali samo Tinkare Kovač in Ota Pestnerja, ampak naša operna hiša premore tudi odlične izvajalce t.i. resne glasbe, ki znajo še kako dobro zapeti bisere mednarodne (zlasti italijanske) zakladnice, na katero so naši sosede tako ponosni.

DD

Valentin Enčev

Petya Ivanova

Jaki Jurgec - Papageno

V organizaciji Prosvetnega društva Štandrež

Ogled gradov Južne Češke

Prosvetno društvo Štandrež že nekaj let v septembru organizira za svoje člane, sodelavce in tudi druge večdnevni izlet. Letos so se odločili za ogled lep in značilnosti južne Češke, med katere prav gotovo sodijo gradovi ob reki Vltavi, ki zgovorno pričajo o bogati in razgibani zgodovini krajev in plemiških družin, ki so te gradove gradile in jih uporabljale predvsem v lastne in gospodarske interese. Gradovi so služili v obrambne namene velikih posesti, s katerimi so razpolagali, in za pobiranje raznih dajatev podložnih kmetov in raznih trgovcev. Ti gradovi, ki so lepo obnovljeni in vzdrževani, nekateri v državni lasti, drugi pa v zasebni, predstavljajo danes pomembno turistično ponudbo, ki je lahko tudi priložnost za poglobljen kulturni in zgodovinski sprehod skozi stoletja in dogajanje, ki so označevala ta srednjeevropski prostor in s katerim smo bili Slovenci v določenih zgodovinskih obdobjih tesno povezani. V treh dneh, od prvega do tretjega

septembra, so si izletniki ogledali gradove Rožmberk, Hlubuka, Orlik in Češki Krumlov. Skupna značilnost vseh štirih gradov je, da kraljujejo ob reki Vltavi in da je večino v trinajstem stoletju gradila in upravljala ista plemiška rodbina Schwarzenberg, ki je bila zelo vplivna in je razpolagala z desetimi odstotki celotnega češkega ozemlja. Rodbina se je znala prilagajati različnim državnim situacijam, da je ostajala vedno na površju in odigrala pomembno vlogo. Vsi gradovi, ki so v bližini mesta Češke Budejovice, so bili skozi stoletja večkrat temeljito predelani, da so lahko odgovarjali novim potrebam in tudi slogom. Ogled gradov nudi tudi lepo priložnost spoznati razne poslikave, družinske portrete, pohištvo in opremo (predvsem vojaško). Posebno zanimivost predstavljajo stropi, ki se razlikujejo od prostora do prostora, kot tudi podovi z različnimi geometričnimi motivi. Štandreške izletnike je posebno navdušil stari del mesta Češki Krumlov z izjemno lego, značil-

Foto DP

nimi ulicami in s trgi, katedralo sv. Vida ter z mogočnim grajskim kompleksom. Mesto je popolnoma obnovljeno z lepimi in značil-

nimi trgovnicami in zelo prijetno za sprehod ter ogled. Zaradi omenjenih značilnosti je pod zaščito UNESCO.

Da je izlet lepo uspel, se je treba zahvaliti tudi prijetni in veseli družbi, podjetju Avrigo iz Nove Gorice za dobro organizacijo,

vodniku Svetozaru Bolčini za razgledanost in strokovnost ter soferju Marjanu za umirjeno in previdno vožnjo.

Ogromna množica iz vse Primorske pri nedeljskem obredu v cerkvi sv. Ignacija na Travniku Pater Mirko Pelicon se je z zahvalno mašo poslovil od goriških vernikov

Pravi "binkoštni ogenj" se je v nedeljo, 10. septembra, razplamtel nad goriško Cerkvijo, ko je ogromna, pisana množica napolnila cerkev sv. Ignacija na Travniku, kjer je p. Mirko Pelicon daroval zahvalno mašo ob koncu svojega pastoralnega delovanja na Goriškem. Kdor se je, žanje, pravi pregovor. Očitno je p. Mirko obilno sejal, saj je žetev marsikoga iskreno presenetila. Travnjsko cerkev si je izbral ne le zato, ker je večja in prostornejša od vsem nam drage cerkvice sv. Ivana, sedeža slovenske duhovnije, ampak tudi zato, ker je tudi ta cerkev dom goriških slovenskih vernikov, ne nazadnje pa je njen zavetnik p. Mirko posebno dragi sv. Ignacij Lojolski, ustanovitelj Družbe Jezusove.

"Daj mi moči za nov korak," so peli skavtje na začetku obreda in že tako prosili Boga, da bi njihovemu prijatelju, ki bo čez nekaj dni odpotoval na Tridentinsko in obrnil stran v

Med povzdigovanjem. Z leve: p. Gino Dalla Vecchia, p. Mirko Pelicon, g. Lucio Comellato (foto DPD)

Podčrtal je, da je pokorščina Bogu posnemanje Kristusa, ki poslušal Očetove besede in jih jemlje kot hrano. Cerkev je kraj srečevanja in ustvarjalnega

paj prevečkrat gluhi zaradi ovir in zaprek, ki jih nosimo v sebi; smo sužnji pravil, ki nam kratio svobodo. Različnost kulturnih izrazov je lahko breme oz. težava za tistega, ki ne živi po Božji logiki, po logiki ljubezni. Zato: srce, odpri se!

V nadaljevanju maše se je p. Mirko zahvalil prav vsem, ki so se udeležili maše, še posebno vernikom iz duhovnije sv. Ivana, "ki so me prenašali pet let". Po *Zahvalni pesmi* je v imenu naše duhovnije spregovorila Mirjam Bratina Pahor in s hvaležnostjo preletela zadnja leta, v katerih je p. Mirko veliko naredil za otroke, mlade in družine. Prirejal je predavanja in druga srečanja; posebno globoki

skavtska srečanja, doživlja z dvema svetovnim srečanjem mladih s papežem, pa tudi odprtost za dialog in pozornost do ljudi, ki so oddaljeni od Cerkve. Ker je "nositi križ doma za vsakogar duhovnije opravičila p. Mirku za trenutke nerazumevanja in zaželela, da bi se prijateljske vezi ne pretgale. V imenu PD Vrh sv. Mihaela sta se p. Mirku zahvalili Sara in Tatjana Devetak, za podporo pri pastoralnem delu med mladimi v Trstu pa ravnatelj Mladinskega središča Villa Ara Gianni Spina: "Ni bilo nekaj majhnega imeti med nami slovenskega patra..." Za prejeeto pomoč, dobro voljo, kritike, nova obzorja in iskanje novih poti se mu je v imenu Slovenske zamejske skavtske organizacije zahvalila Martina Černic. Preden je p. Mirko tudi sam stopil v krog skavtov, ki so ob oltarju zapeli *Pesem slovesa*, je spomnil prisotne, da je predsednik Državnega zbora Cukjati številnim mladim, članom Katoliške akcije iz Goriške, Tržaške in Piacenze, pred nekaj meseci naročil, naj bodo nosilci nove prihodnosti in plodnega sožitja brez predsodkov. Zato "ustvarite nov svet! Potrudimo se vsi!"

Tudi člani našega uredništva se ob tej priložnosti zahvaljujemo p. Mirku za njegovo sodelovanje z našim tednikom. Še bolj pa zato, ker nas je kot duhovnik rad obiskoval, si vzel čas za nas, nam rad spregovoril in nas poslušal. Bil nam je zaupen prijatelj. Tudi mi - kot vsi tisti, ki se zavedajo, da se je v teh letih nekaj spremenilo - ga bomo pogrešali.

Danijel Devetak

Velika množica v cerkvi sv. Ignacija

svojem življenju, naklonil potrebnih milosti. To so mlade patru zaželeli vsi, ki so v nedeljo prišli iz duhovnije sv. Ivana, iz mestnih župnij sv. Ignacij in Srce Jezusovo, iz drugih vasi in župnij na Goriškem, iz Tržaške, iz občine Šempeter-Vrtojba in Vipavske doline, s slovenskega in italijanskega Krasa: Slovenci in Italijani, otroci, mladi in starejši. Ob p. Mirku so somaševali predstojnik DJ v Gorici p. Gino Dalla Vecchia, travniški župnik Lucio Comellato, msgr. Cvetko Žbogar, župnik pri Srcu Jezusovem p. Antonio Bressan, starosta goriških duhovnikov msgr. Mafteo Zambonardi in direktor Misijonskega središča g. Giuseppe Baldas; s petjem pa so obred obogatili skavtje, zborček otrok sv. Ivana pod vodstvom katehistinje Katerine Ferletič, mladi iz tržaškega mladinskega središča Villa Ara in slovenski travniški cerkveni zbor.

Maša naj ne bo slovo, je na začetku povedal p. Mirko, ampak iskrena "zahvala za vse to, kar smo skupaj doživeli. Hvala Bogu za vse, kar sem prejel in kar ste prejeli." Pri homiliji se je mašinik navezal na nedeljski evangelij o ozdravitvi gluhomega in poudaril, da je za kristjana ključno vprašanje poslušnosti. Poslušnost izhaja iz globokega Jezusovega odnosa z Očetom; in "ta odnos je kruh, je hrana". Življenje samo je hrana, ki jo prejemamo, delimo, presnujemo, je povedal.

Pesem slovesa s skavti okrog oltarja

istovetnost lahko namreč živi, samo če temelji na ljubezni, na živem odnosu z Bogom. Tega pa okusiš, je dodal p. Mirko, če greš vase, kot je povedal Vasilij Kandinsky, v globino lastnega srca, kjer zasliši notranji glas, ki je sposoben ustvarjalno spregovoriti. Ta glas ti bo povedal, ali je kultura, ki jo živiš, živa ali zapisana smrti. V duhu zadnjega nadškofovega pastirskega pisma je prisotne pozval, naj v evangelijskem duhu gojijo kulturo srca, ki naj bo srž našega delovanja, da bomo lahko imeli v sebi okus Cerkve. "Cerkev smo mi! Če ni prepričljiva, je to zato, ker mi nismo dovolj prepričljivi." Naša srca naj zato ne ostanejo zakrknjena, ampak naj se odprejo in razsvetlijo. Italijanskim vernikom je p. Mirko povedal, da smo vsi sku-

doživeti sta bili srečanja z ljubljanskim nadškofom Alojzijem Uranom in dr. Stankom Gerjolom. Ostali bodo njegove razlage Svetega pisma,

SVETOVNI SLOVENSKI KONGRES
KONFERENCA ZA ITALIJO
KROŽEK ANTON GREGORČIČ

vabilo

V Števerjanu "POD LIPO" Klanec, 14 (tel. 0481 884136) bosta v petek, 22. septembra 2006, ob 18.30

dr. Joško Šavli in prof. Tomaž Pavšič z avtorjem predstavila delo **SKOZI SLAVNO IN POGUMNO ZGODOVINO SLOVENCEV S PREPROSTO SLIKANO IN PISANO ZGODOVINO**

Marijana Terpina.

Program bodo popestrili člani Slovenskega okteta.

Lepo pozdravljeni in nasvidenje.

9. september 2006

SSK-Italija

Obvestila

Slovenska knjižnica Damir Feigel sporoča, da bo po zimskem urniku (od 11. septembra dalje) odprta od ponedeljka do petka od 9. do 19. ure.

Dne 16. septembra, v soboto po prazniku Žalostne Matere Božje, bo romanje vasi Rupa-Peč-Gabrje-Vrh sv. Mihaela k Žalostni Materi Božji na Mirenskem Gradu. Ob 18. uri odhod od prve kapelice križevega pota v procesiji s križem na čelu, z molitvijo, proti vrhu svetišča. Ob 19. uri bo sv. maša s skupnim sv. obhajilom. Pred mašo spovedovanje. Po maši družabnost. Mejni prehod s prepustnico je odprt do 22. ure. Prisrčno vabljeni v velikem številu tudi od drugod! Mašni namen za Peč/Kosovelova 11 bo na Mirenskem Gradu.

V soboto, 16. septembra, bo ob 14. uri v Doberdolu na travniku ob župnijski dvorani 3. izvedba kolesarske dirke Hrast bike slalom, ki ga prireja SKD Hrast. V primeru slabega vremena se dirka prenese na nedeljo, 17. septembra, ob isti uri. Vpisnina je brezplačna. Dodatne informacije na št. 347 4433151 (Claudio).

V sklopu Glasbenih srečanj 2006/2007 bo v soboto, 30. septembra 2006, ob 20.30 gostoval v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž svetovno znani zbor Carmina Slovenica iz Maribora pod vodstvom Karmine Šilec. Predprodaja vstopnic že poteka. Rezervacije na tel. 0481 531445.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 30. septembra, izlet v Posočje z obiskom Gregorčičeve rojstne hiše na Vrsnem,

pesnikovega groba na griču Sv. Lovrenca, Kobarida in Kanala. Prijavite se čim prej na tel. 0481 390688 (Saverij R.), 0481 78061 (Ana K.), 0481 21361 (Ema B.) in 0481 882024 (Ivo T.); ob vpisu predplačilo 20 evrov.

V sprejemnem centru Gradina v Doberdolu bo v soboto, 16. septembra, ob 20.30 Oder90 uprizoril spevoigro S pesmijo v stare caje v režiji Radoša Bolčina, člana SNG Nova Gorica. Vljudno vabljeni na predstavo, ki je po junjski premieri doživela več uspešnih ponovitev.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 15.9. do 21.9.2006)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 15. septembra (v studiu Andrej Baucon): Z Andrejem v poletje med popevkami, polkami in valčki. - Zanimivosti in obvestila.

Ponedeljek, 18. septembra (v studiu Andrej Baucon): Pop poletje z Andrejem. - Poletni listi včeraj in danes. - Zanimivosti in rubrike.

Torek, 19. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da ... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 20. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Nova vinska letina. - Izbor melodij.

Četrtek, 21. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Poletje po domače.

Akcija za kip Simona Gregorčiča v Gorici

Odbor Slovenske konzulte pri goriški občini, Slovenske kulturno-gospodarske zveze, Sveta slovenskih organizacij, Zveze slovenske katoliške prosvete, Zveze slovenskih kulturnih društev, Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma sporoča, da bo v drugi polovici oktobra letos prišlo do postavitve doprsnega kipa Simona Gregorčiča v goriškem Ljudskem parku, ki ga je izdelal Silvan Bevčar. Odbor se je odločil za akcijo zbiranja

finančnih sredstev in poziva ljubitelje "goriškega slavčka", naj prispevajo v ta namen. Sredstva se zbirajo v jutranjih urah v prostorih Kulturnega doma in Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

vabi na

ogled diapozitivov, ki jih je posnel Damjan Paulin

O GRADOVIH JUŽNE ČEŠKE

Štandrež, spodnja dvorana župnijskega doma Anton Gregorčič
torek, 19. septembra 2006, ob 20.30

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Srečanja z glasbo 2006-2007

Scivias

Napevi svetovnih religij, tradicij in prvotnih verovanj

Koncertni zbor **CARMINA SLOVENICA**

Avtorica projekta in dirigentka: **Karmine Šilec**

Kulturni center Lojze Bratuž

sobota, 30. septembra 2006, ob 20.30

Predprodaja vstopnic tel. 0481 531445

Objavljamo esej tržaškega germanista Claudia Magrisa / Literarni primeri Severni sij Slovenca Draga Jančarja, neobjavljena mojstrovina

CORRIERE DELLA SERA Torej, 22. avgusta 2006

Ob zori nekega jutra leta 1938 Josef Erdman tava po praznih mariborskih ulicah – Maribor je očarljivo, vase zamaknjeno slovensko mesto na slovensko-avstrijski meji, je kraj plodnih stikov in krutih spopadov med slovanskim in nemškim svetom – in nenadno sreča pogled izgubljenega človeka, ki se prikrade, kot bi zrasel iz tal, izza temnega, razdrapanega pročelja starih gosposkih hiš: "To so bile oči, ki jih je bilo nečesa strah...nečesa, kar preprosto in zanesljivo bo in čemur se ni mogoče izogniti."

Tako se začneja silen, vznemirljiv, pretresljiv roman Draga Jančarja Severni sij, ki je bil preveden v razne jezike in je v mnogih državah naletel na živ odziv ter zanimanje. Odličen prevod Darje Betocchi in Enrica Lenaza v italijanščino – prevod, iz katerega citiram – pa začuda še ni doživel objave. Jančar, rojen leta 1948 v Mariboru (Marburg za Avstrije), je slovenski pisatelj, ki se povsem izvirno navezuje na bogato tradicijo mittelevropskega romana in jo obnavlja. V svojem značilnem spajanju poezije in znanja je mittelevropski roman preučil globine duše in smrtne bolezni, ki je kakor strahotna nekroza razjedla živo tkivo evropske civilizacije; tkivo, ki pa je ustvarilo veličastno umetnost, literaturo in filozofijo ter v divjem orkanskem očesu nacionalnih sovražstev oblikovalo eno izmed najbolj vzvišenih nadnacionalnih pojmovanj. Jančar je pisatelj in esejist, pa tudi dejaven v slovenskem založništvu. Vedno se je zavzemal za svobodo – kot disident je bil za časa Titove Jugoslavije obsojen na eno leto zapora – in nasprotoval nacionalizmu, zaradi katerega se je Srednja Evropa spremenila v prizorišče blodenj in pobojev; nasprotoval je slehernemu nacionalizmu na tej ljubljani in okrvavljeni obmejni zemlji, tudi slovenske.

Do sedaj je bila v Italiji objavljena samo novela Joyceov učenec, v prevodu Enrica Lenaza (založba Mesogea), čudovita zgodba o odiseji človeka, ki je v toku dogajanja vedno na napačni strani, človeka, ki ga napadajo vsi sovražniki, vseskozi tujca in sovražnika, venomer na drugi strani. Jančarjevo veselje, piše v Severnem siju, je tišina, "ki je s svojo drhtavico lebdeča nad Mittelevropo, odzvanjala od sten praških ulic ter spodaj neslišno plala in grizla bregove Devina"; je svet, ki propada, se razkraj, podoben rakastemu obolenju, poln umazanije in temačnosti; je nezajezljiva smrtonosna vitalnost. Jančarjev roman je

svojevrsna in patetična to-mografija epohalne patologije, njena neizprosna radiografija. Oživljata pa jo globoka človeška pieteta ter boleča poezija, ki zmore izraziti čustva, nepotešeno potrebo po resnici in sreči, napade občutka osamljenosti.

Severni sij je spust v brezno, v katerem se pogrezajoče, trpeče in razrvano človeštvo kvari in uničuje. Pogoste so podobe razpok in zarez, ki načenajo realnost, pa tudi

Claudio Magris

razum in srce; podobe, ki kažejo, kako drsijo svet, misli, občutki, celo Zgodovina v blaten prepad, v katerem se vse zameša in izrojeva. Okvirna fabula se suče okrog srečanja, do katerega pa ne pride, med Josefom Erdmanom – ki je nekakšen Musilov junak v nastajanju, ustrežljiv in podvržen zunanjim spremembam, pote-

puški ter kot sam pravi "sumljiv samemu sebi", in ne samo policiji – in njegovim kolegom Jaroslavom, ki je kot Josef nemara podjetnik in ki naj bi pripotoval iz Trsta. Zlagoma začneja očarljivo, odrevenelo in strupeno mesto nazadnje vleči junaka v nasilen in apatičen vrtnec: ujet v spletke propadajočega in zavrtega meščanstva izgubi Josef Erdman svojo osebnost; izgubi jo na poti v pekel, med spustom skozi sumljive intelektualne in politične kroge, gnusne gostilne, megle nečisti popivanja in seksa ter brutalne izbruhe nasilja. Jaz razpada v počasnem uničevanju, v nekakšnem razkrajanju živega telesa. Erdmanova obupana in kalna ljubezenska zgodba z Marjetico, pozno, ovelo rožo, polno bolečine, ki naznanja konec, je visoka pesem umetnosti, modrika svetloba hrepenenja, ki brez moči le za trenutek prežari noč.

Severni sij zna mojstrsko nerazdružljivo in konkretno spajati, brez kakršnegakoli ideološkega namena, enkrat-

ne osebne zgodbe, človeške usode, ki jih Zgodovina drobi, kakor trže in požira pošast svoje žrtve, z epohalno usodo nekega sveta. V večje zgrajenem romanu se vrstijo različne perspektive – perspektiva prvoosebnega junaka, nadalje perspektiva tretjeosebne kronista in optika vsevednega pripovedovalca – in nadrealne blodnje glavnega junaka se povsem naravno povezujejo s kroniko in navajanjem statističnih podatkov: prav v tem navajanju se realnost razteza v lastno grotesknost, v bolečo in prostaško samokarikaturo. Dogodki se odvijajo v trpki epifaniji sedanjosti, v kateri se zgošča tu-

di naplavljen in večstoletna zgodovina; življenje je sekira, ki seka telo in dušo posameznika, tako kot seka drevesa; posekan hlopd na nato na prečnem prerezu kaže v svojih obročih vsa leta in trenutke neke zgodbe, podobne skeletnim ranam. Trgi in ulice spreminjajo svoja imena, kot zahtevajo zmagovalci; nacionalno sovraštvo izbruh-

ziona knjižna, z izrazitim smislom za zgodovino in družbo in za to, kar jo presega; je baročna in metafizična knjiga, ki dopušča, da skozi porog občutimo pieteto. Naslov namiguje na istoimenski svetlobni pojav, ki je 25. januarja 1938 vžgal mittelevropsko nebo s škrlatnim, apokaliptičnim žarom, in ki ga Jančar opisuje v čudovitih straneh, v katerih se magnetni viharji, nastali zaradi sončnega blišča in sončnih peg, spreminjajo v zgodovinski požar kozmične razsežnosti, ki je že na tem, da bo zajel človeštvo in civilizacijo. Jančar ima posebno poetično moč, ko prikazuje nasilje, norost, sprevrženo in pohabljenost realnost, kakor razkriva tudi izredna novela – prav tako v prevodu Veronike Breclj – Aithiopika, ponovitev, nepozabna pripoved grozovitega poboja v hribih Slovenije ob koncu 2. svetovne vojne. Zgodovina se zdi ponovitev strahot: podoben dogodek, spominja Jančar, srečamo na začetku helenističnega Heliodorovega romana Aithiopika, vendar v antičnem grškem tekstu razkriva krvava Zgodovina neki božji načrt, ki ji pripada in jo osmišlja, božji načrt, ki pa za nas, dodaja Jančar, ni več mogoč.

Slovenec, odrasel v tisti Srednji Evropi, ki je bila v letih hladne vojne v primerjavi z Zahodom drugi svet – svet, za katerega "neusmiljeno leto 1945" ni pomenilo zgolj osvobajajočega konca nacifašizma, ampak tudi

Drago Jančar in prof. Veronika Breclj

ne do človeka, sovražnika, pa čeprav je istega porekla – Slovani, ki zakrknjeno sovražijo Nemce, četudi so sami Nemci in obratno; nemški vojaki, ki leta 1919 padejo pod streli slovenskega generala Maistra in jim v čast postavijo nagrobne spomenike, imajo slovenske primke, itd. – nacionalno sovraštvo narašča v spiralno, samouničevalno protislovje, ki doseže svoj višek v judovski tragediji. Zgodovina, preteklost, norost pritiskajo na posameznika in ga preganjajo, kot preganjajo v prelepi noveli Smrt pri Mariji Snežni – v dovršenem prevodu Veronike Breclj – ruskega zdravnika Vladimirja Semjonova. Severni sij je realistična in vi-

začetek novih katastrof – ima Jančar močan smisel za more Zgodovine in za to, kar te more pomenijo razmesarjenemu posameznikovemu Jazu. Če se kot pesnik ne umika pred zlom in njegovo upodobitvijo, ki je nujna, da brez retorike izrazimo to, kar je dobro in človeško, se kot intelektualca, kot liberalni in racionalni humanist, bojuje zoper uničevanja, ki tako izrazito pritegujejo njegovo poezijo. To dokazujejo njegovi izredni in jasni eseji, na primer esej Brioni. Gledati, zaznati demone je najboljši način, da se z njimi spopade, ne da bi podlegli njihovu čaru.

Claudio Magris
(prevodila Veronika Breclj)

Kratke

Sedma številka Mladike

Konec avgusta je zagledala luč sedma številka tržaškega mesečnika Mladika. Namesto uvodnika beremo govor Kako naj bi se razvijali odnosi matica – zamejstvo, ki ga je Tomaž Simčič imel v Državnem zboru Republike Slovenije julija letos na šestem srečanju Slovencev v zamejstvu in po svetu. Avtor skuša v svojem prispevku odgovoriti na dve temeljni vprašanji, in sicer: kako naj bi država Slovenija pomagala svojim manjšinam in kaj naj bi pripadniki manjšin doprinesli k celotnemu slovenstvu. V tej številki revije se tudi objavlja razpis za nov, 35. nagradni literarni natečaj

Mladike za prozo in poezijo, ki bo zapadel 1. decembra letos. O tržaškem pristanišču je naslov pogovora med Sergijem Pahorjem in Guidom Comarjem – Komarjem, avtorjem knjige Tržaško pristanišče in sodobni blagovni promet, ki je izšla na začetku leta pri založbi Mladika v Trstu. Mitja Petaros je avtor zanimivega članka o

heraldičnih znamenjih na evrih različnih držav. Ugotavlja posebnosti in odkriva njih zgodovinski razvoj.

O novi pesniški zbirki Gorčana Davida Bandellija Razprti svetovi piše Ana Toroš v literarnem eseu, v katerem razčlenjuje Bandellijevo zbirko, njene bistvene prvine in motive pesnikovega lirskega sveta.

Na zadnjih straneh revije, v rubriki Antena, beremo novice iz zamejstva in zdomstva, sledijo še ocene knjig in razstav ter Novice Knjižnice Dušana Černeta o verskem življenju Slovencev v Belgiji in na Nizozemskem.

Pri tokratni številki mladinske priloge Rast so sodelovali Patrizia Jurinč z uvodnim člankom o identiteti mladih med narodnim ponosom in vseprisotno globalizacijo, Simon Gerget, ki je intervjuval mladega Libanončana Antoina Yeramiana, Tanja Zorcut je intervjuvala načelnika letošnjega skavtskega jamboreja v Terski dolini Jadranko Cergol in Erika Ferfoljo, sledita še zapis o sklepnem delu 16. Drage mladih in novela Ankina zgodba Julije Berdon, ki je prejela prvo nagrado na literarnem natečaju SKK in MOSP za leto 2005.

Maša v spomin na Salvatoreja Venosija

V soboto, 16. t.m., bo ob 18. uri v farni cerkvi sv. Egidija v Žabnicah maša, ki jo bo daroval tamkajšnji župnik v spomin na zaslužnega prosvetnega delavca Salvatoreja Venosija ob 10. obletnici njegove smrti.

Festival Stična mladih 2006

V soboto, 16. septembra, bo v Stični 25. vseslovensko srečanje mladih, eno največjih srečanj za mlade v Sloveniji. Organizatorji pričakujejo okoli 9.000 mladih iz vse Slovenije in zamejstva, ki bodo v Stično pripotovali z avtobusi, posebnim vlakom, kolesi in osebnimi avtomobili. Stična je za mlade dan praznovanja mladosti in vere. Celodnevni program se bo začel z animiranim festivalom ob 9.30 uri, ob 11.30 bo maša, ki jo bo vodil murskosoboški škof dr. Marjan Turnšek ob somaševanju nadškofa Urana, škofov Stresa, Piriha, Glavana, Štumpfa, Jamnika, opata Nadraha ter odgovornih duhovnikov za mladinsko pastoralo. V popoldanskem delu (ob 14.) bo mladim na voljo 30 delavnic (v petih sklopih: Sv. pismo, Poklicanost, Kultura življenja, Ustvarjalnost, Ulica). Zadnje dejanje srečanje bo zabavni sklepni del ob 16. uri. Podrobnejši program si lahko ogledate na internetni strani www.sticna.net.

Za naš jezik

Mar res potrebujemo rezervoar?

O tujkah, evropeizmi in podobnem bi se dalo razpravljati na dolgo in široko. In vendar je nekaj kratkih smernic dovolj, da se v dvomljivih primerih znamo prav ravnati. Najprej pomislimo, če se tujka ali evropeizem, ki nam sili na jezik, da povedati še kako drugače (pridnejši med nami bodo pokukali v enojezični slovenski ali v dvojezični slovar, pa tudi v Slovar tujk, kjer dobimo njen prevod). Če domača beseda popolnoma ustreza, jo seveda uporabimo. Zato bomo dajali prednost **sodišču** pred **tribunalom**, **glasbi** pred **muziko**, **gledališču** pred **teatrom**, **kipu** pred **skulpturo**, **zgoščenci** pred **cedejem**.

Če si obliki ustrežata le približno ali zelo malo, si ne pomišljajmo uporabiti evropeizem, tj. besedo, ki jo uporabljajo vsi evropski narodi. Še na misel naj nam ne hodi, da bi prevajali **radio**, **avto**, **pilot**, **televizija** (kdor misli, da je ta beseda bolj italijanska kot slovenska, se bridko moti: skovana je bila v anglosaškem svetu, njen prvi del je grški, drugi pa latinski).

Komu se utegne zdeti, da s tujko kratkoma ni mogoče zgrešiti. Pa ni tako: besedo **rezervoar** sem v istem časopisu prebrala v zvezah **rezervoar nafte** in **vodni rezervoar**. V prvem primeru je bilo mišljeno **nahajališče nafte**, v drugem **vodni zbiralnik**. Tu je tujka zameglila pomena, domači besedi pa sta ju natančno razmejili.

Kratke

**Galebov šolski dnevnik 2006-2007
v znamenju legend in pravljicnih pripovedk**

Novo šolsko leto se je začelo in prav pred nekaj dnevi je zapustil tiskarno tudi nov Galebov šolski dnevnik 2006-2007, ki ga že tradicionalno izdaja Zadruga Novi Matajur. Dobili ga bodo vsi slovenski učenci in dijaki v F-Jk. Oblikovala sta ga Igor Gabrovec in Katerina Kalc. Z Galebovim dnevnikom bo med šolarje prispela tudi prva številka revije Galeb v novi šolski sezoni. Oboje se rojeva v tiskarni Graphart v Dolini, ki si je tako od najmlajših že prislužila naziv "Galebove tovarne."

Galebov šolski dnevnik je že vrsto let zvest spremljevalec prav vseh učencev in dijakov od prvega razreda osnovne šole do tretjega razreda srednje šole na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji. Tudi tokrat je tisk novega šolskega dnevnika omogočil finančni prispevek treh bančnih zavodov, Zadrugne kraške banke, Zadrugne banke Doberdob in Sovodnje ter Čedajske banke - Banca di Cividale. To pomeni, da bo Galebov dnevnik za učence in dijakke brezplačen. Dnevnik bo tudi v tem šolskem letu služil kot dijaška knjižica (razpredelnice za vpisovanje šolskih urnikov, obveznosti, sporočila staršem, opravičila in dovoljenja, govorilne ure itd.), v njem pa so zbrani še koristni naslovi (poštni, telefonski in elektronski) vseh slovenskih šol v deželi. Znano je, da sta revija Galeb in z njo Galebov šolski dnevnik alergicna na vsako obliko dolgočasje in suhoparnosti. Prav zaradi tega vsako leto oblikujejo dnevnik preverjeni domači ustvarjalci, ki mu dajejo pravi pečat originalnosti. Letošnji je tematsko posvečen legendam iz naših krajev. Za izbor besedil in njihovo priredbo je poskrbel sam Galebov odgovorni urednik Igor Gabrovec, medtem ko je bila izdelava izvirnih ilustracij zaupana akademski slikarki Katerini Kalc. Galebov šolski dnevnik 2006-2007 se predstavi kot stara in dragocena knjiga, ki bo s pravljicnim čarom skrivnosti starih časov gotovo navdušila šolarje.

V Argentini izšli knjigi slovenske poezije

V Buenos Airesu so letos predstavili Antologijo sodobne slovenske poezije in pesniško zbirko Metulji / Mariposas Braneta Mozetiča, v kateri so pesmi, objavljene v slovenščini in španskem prevodu. Mozetič je tudi izbral pesnike za antologijo. V njej so razen Svetlane Makarovič, Daneta Zajca in Tomaža Salamuna zbrani predvsem pesniki, rojeni po letu 1950. Knjigi sta izšli pri založbi Gog y Magog Ediciones, ki se ukvarja z izdajanjem sodobnih literarnih del. V intervjuju, ki ga je Mozetič imel za krajevni časnik La Nacion, pesnik med drugim pravi, da se je ob poeziji vedno ukvarjal tudi s pravicami manjšin. Po njegovem mnenju je slovenski jezik opravil pomembno vlogo pri ustanavljanju slovenske države, vendar literatura danes v Sloveniji že ni več tako pomembna, saj ljudje kupujejo vedno manj knjig, velike založbe pa tiskajo vedno manj poezije. La Nacion je tudi pisal, da je Mozetičeva zbirka Metulji prva knjiga Slovenca, ki je izšla pri argentinski založbi, čeprav v tej državi živi največja slovenska izseljenska skupnost.

Višarje pojejo 2006

Slovensko kulturno središče Planika, Kulturno športno društvo Rojanski Krpan in župnija Žabnice v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev in s Slovensko prosveto ter pod pokroviteljstvom občin Trbiž, Naborjet - Ovčja vas ter Gorske skupnosti za Guminsko, Železno in Kanalsko dolino prirejajo tradicionalno pevsko revijo Višarje pojejo. Pevska prireditev bo potekala v nedeljo, 17. septembra, ob 13.00 na sv. Višarjah. Pester popoldanski program bodo oblikovale pevske skupine iz matične Slovenije in iz zamejstva v Italiji in Avstriji. Nastopali bodo MoPZ Skala - Gabrje, MoPZ Fantje izpod Grmade - Devin, oktet Deseti brat - Črnuče, oktet Gallus - Ribnica in kvartet Zwitter - Zahomec.

Simon Gregorčič ob 100-letnici smrti

Lep, žlahten vrtec jaz poznam,
ni velik, pa je dragocen,
enak mu vrtec ni noben,
za vse zlato ga proč ne dam.
Če kdo po vrtu tem me vpraša:
ta vrt so duše, srca naša
Vrtnarji so učitelji,
so naših src vzgojitelji.

(Šola, naš vrtec)

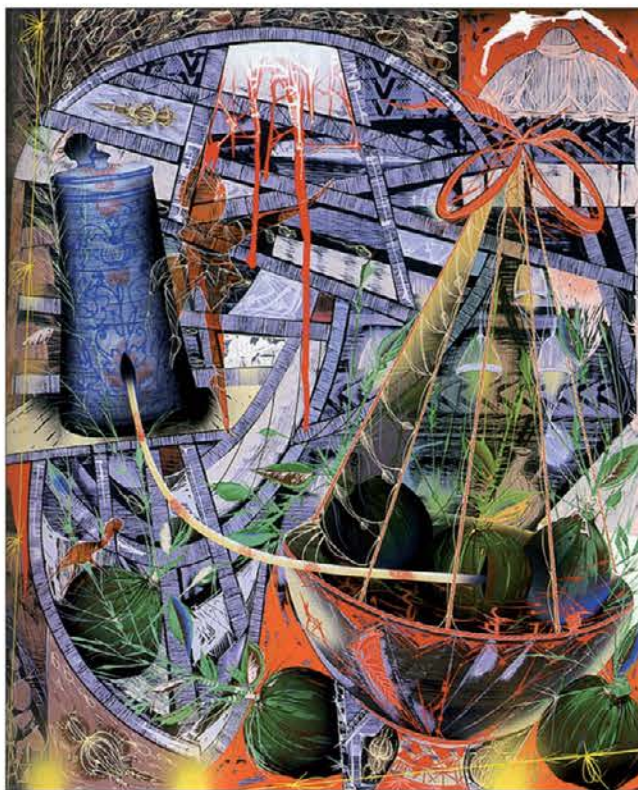
**Sodobno slikarstvo in globalni realizem
Infinite painting**

Vila Manin v Passarianu pri Codroipu je leta 2004, po načrtu dežele Furlanije-Juljske krajine, postala Center za sodobno umetnost. Z gostovanjem vidnejših razstav sodobnih, tujih in domačih ustvarjalcev se je v regiji uveljavila kot pomembna referenčna točka za poznavanje dogajanja na tem področju. Letošnja razstava Infinite painting - na ogled je do 24. septembra 2006 - pomeni napredek v njenem nadaljnjem delovanju. Postavitev, ki združuje 61 umetnikov s celega sveta, ni gostujoča, ampak je projekt, ki ga je v celoti zasnovala in izvedla ekipa Vile Manin.

Razstava predstavlja in reinterpretira slikarstvo skozi dela sedanjih ustvarjalcev, njen naslov namiguje na brezčasnost te umetnosti, njeno sposobnost prilagajanja novim temam, sposobnost povezovanja z drugimi ustvarjalnimi načini. Zato so v postavitve vključeni tudi videoposnetki, fotografije, skulpture in instalacije, ki se nanjo nanašajo ter so z njo v stalnem dialogu. Slikarstvo je neskončno, nikoli ne bo zamrlo, spre-

minjajo se samo slogi, ki so značilni za določena obdobja. V tem smislu je slikarstvo neskončen proces, ni se mu mogoče izogniti kljub nekaterim poskusom.

Infinite painting poudarja tudi, kako se sodobno umetniško iz-

ražanje pojavlja povsod po svetu, v najrazličnejših okoljih, slojih in kulturah. Poslužujejo se ga kot univerzalnega, konvencionalnega jezika za ustvarjanje neke fiktivne realnosti znotraj določenega okvira, ki pomaga razumeti resnično situacijo. Sedanjost se družbi, gledalcem, razkriva vedno bolj skozi podobe, večinoma mediatizirane, globalizirane in zaradi tega poetotene. Te so spretno izbrane, da vodijo razmišljanje ljudi v zaželeno smer, najpogosteje v po-

trošništvo, kar najbolj ubija ustvarjalnost in individualnost. Umetniki nasprotujejo tej avtomatičnosti, s svojim delom opozarjajo na stalno širitev fenomena, kritično pristopajo k njemu, prikazujejo njegove učinke in posledice. S prevzemanjem elementov iz vsakdanjega življenja, z večjo ali manjšo manipulacijo in selekcijo podob iz neskončne mase svetovne produkcije informacij skušajo prikazovati današnji način življenja, razmišljanja. Z izbirom določenih predmetov, situacij, argumentov, tem istočasno dajo umetniško vrednost, njihov status se spremeni, postanejo individualne, enkratne umetniške stvaritve, poleg tega pridobijo pomensko večplastnost in dobijo mesto v galeriji. Platna, videoposnetki, instalacije so avtopor-

tret umetnika, njegovih idej, pogledov, obenem pa se v njih zrcali odnos ljudi do samih sebe in drugih, do družbe, svetovnega dogajanja in socialnih problemov. Na tak način so gledalci prisiljeni v razmišljanje, morajo se primerjati s tem,

kar vidijo, ugotoviti, ali prepoznajo tudi sebe tam notri ali ne. Takšna umetnost noče ugajati, njena estetska vrednost je večinoma postavljena v ozadje, čeprav nikoli povsem ne izgine in se na presenetljiv način pojavi na stvaritvah, ki so vse prej kot prijazne. Slike že dolgo niso več cilj, ampak sredstvo. Namen današnje umetnosti je opozarjanje, postavljanje človeka pred dejstvo, soočanje s samim seboj, s šibkostjo, s plitkostjo in površnostjo družbe, skratka, šokiranje. Za to uporabljajo sodobni ustvarjalci večkrat absurden, zapleten jezik, pogosto odbijajoč. V vsem tem pa je vedno prisotna tudi ironija, povezana z veliko domišljije, in to pomeni korak naprej od gole kritike, pomeni nakazovanje smeri, postavljanje predlogov. Realizem v slikarstvu je danes zavestno in neposredno spopadanje z realnostjo; ne pomeni njenega posnemanja, ampak diskusijo in rušenje ustaljenih omejujočih pravil, stereotipov, procesov. Globalni realizem je neka osnova, skupni imenovalec zelo raznolike produkcije, ki vključuje vase celo vrsto neuniformiranih pogledov.

Katarina Brešan

**Kulturni dom / Galerija Artes
Nagradni likovni
natečaj Okno v svet**

V galeriji Artes v Novi Gorici in v Kulturnem domu v Gorici je bilo v petek, 1. septembra, odprtje razstave in podelitev nagrad likovnega

umetnikov z novimi deli mladit, perspektivnih ustvarjalcev. Zato bodo nagrajene stvaritve tudi odkupljene, nagrajenci pa bodo septembra sodelovali še na razstavi izbranih del stalne zbirke družbe KB 1909 v Mestni galeriji v Ljubljani. Lanske, prve izvedbe natečaja se je udeležilo 21 slikarjev z 39 deli, na letošnjo, ki so jo razširili tudi na kiparstvo in je po mnenju organizatorjev presegla vsa pričakovanja, se je odzvalo 30 umet-

natečaja Okno v svet, ki je bil namenjen mladim primorskim ustvarjalcem. Priredila ga je Finančna delniška družba KB 1909 iz Gorice v sodelovanju s Kulturnim domom, galerijo Artes, ljubljansko Mestno galerijo in oglaševalsko agencijo Tmedia. Nagradni natečaj, ki je zamisel družbe KB 1909, je nastal lansko leto z namenom, da bi spodbujali likovno ustvarjanje mlajše generacije (do 35 let) in obogatili svojo zbirko znanih slovenskih

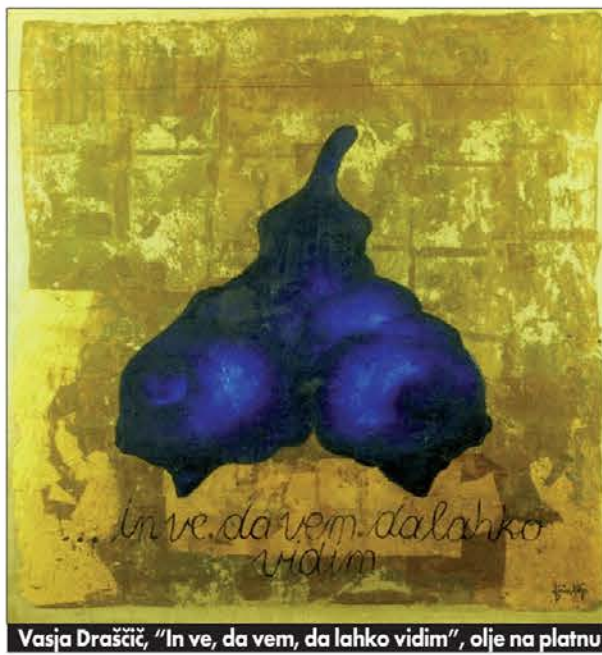
nikov, z obeh strani meje, z 61 stvaritvami. Strokovna žirija, ki so jo sestavljali umetnostna zgodovinarja in novinarka Primorskih novic Klavdija Fijgelj, direktor Mestne galerije iz Ljubljane Aleksander Bassin, galerist Dragan Abram, pesnik, publicist in odgovorni urednik Novega glasa Jurij Paljki, umetnostni kritik Joško Vetrh in slikar Klavdij Palčič, je

nagradila tri slikarska dela in eno kiparsko. Izbrani so bili trije novogoriški slikarji, diplomanti beneške akademije za likovno umetnost, Aleksander Peca, Vasa Draščič in Metka Erzar, ter kipaarka iz slovenske Istre Katja Smerdu. Aleksander Peca je žirijo prepričal s sliko Im eer, dvojnimi avtoportretom kot bojevnika z vzhodnjaškim mečem pred evropsko arhitekturo. Umetnika zanima fotorealistično upodabljanje s prehodi v nadrealizem ter prepletanje vzhodnjaških elementov z evropsko tradicijo. Vasa Draščič dela z invalidi, z osebami z duševnimi težavami, in iz teh izkušenj dobiva navdih za svoje ustvarjanje. V svojih slikah analizira žensko in moško figuro, ukvarja se s kompleksi nemoči, stigmami, z združevanjem različnih elementov, ustvarja nekatere pojave, hibride. Metka

Erzar je bila nagrajena za svoje raziskovanje intimnih, notranjih pokrajin, ki preko abstrakcije in modernističnega jezika pričarajo sublimno atmosfero, dimenzijo, kjer se prepletajo čustva, duhovnost, čutnost, trenutek in večnost. Kipaarka Katja Smerdu se je izkazala z igrivostjo in originalnostjo svojega dela Okno v prostor. Z rjasto žico je spletla okno in mu dodala geometrijska telesa, odprla je pogled na drugo stran, v nov prostor, ki ga je še treba odkriti.

Žirija je med sodelujočimi pohvalila še tri avtorje, Nejo Tomšič, Iztoka Bobiča in kiparja Damjana Komela. Med udeleženci je prepoznala dela s svojevrstnim, že izdelanim likovnim jezikom; originalnost, prepoznavnost na eni strani, na drugi akademijska iskanja s še prepoznanimi vplivi mentorjev ali profesorjev. K natečaju so pristopili večinoma študenti, diplomanti ljubljanske ali beneške akademije za likovno umetnost, nekateri pa so tudi samouki. Večinoma prihajajo iz Goriške, s Krasa, iz slovenske Istre, s Tržaškega in iz Furlanije-Juljske krajine.

KB

Vasa Draščič, "In ve, da vem, da lahko vidim", olje na platnu

Marijina cerkev na Pečah Tradicionalni verski obred

V nedeljo, 20. avgusta, je bila v cerkvi Marije Vnebovzete na Pečah v dolini Glinščice nad Boljuncem slovesna sveta maša, ki jo je daroval boljunški župnik p. Rafko Ropret. Romanje v to cerkvico, zgrajeno na strmi pečini nad reko Glinščico, poteka vsako leto sredi avgusta, ob prazniku Matere Božje. Sveto mašo prireja boljunška župnija že celo vrsto let. Sončno in ne prevroče vreme je znatno pripomoglo, da se je na Pečah letos zbralo res lepo število vaščanov in vernikov okoliških župnij. Opaža se namreč, da se število

udeležencev tega romanja vsako leto večja. Liturgično daritev sta obogatili tudi lepo petje ob orgelski spremljavi mlade organistke Nade Petaros in branje pesmi Marija na Pečah, ki jo je napisal pokojni borštanski župnik Albert Miklavc, čigar desetletnica smrti poteka prav letos. Prihodnje srečanje z Marijo na Pečah bo predvidoma v prvi polovici oktobra, ko bomo tudi letos, kot je že navada, prenesli Marijino podobo v boljunško cerkev, od koder jo bomo spomladi prihodnjega leta ponovno nesli v cerkvico na Pečah.

Kratke

Občina Dolina

V nedeljo, 3. septembra, je v Dolini potekal praznik pobratenja z občino Kočevje. Celodnevno praznovanje je bilo priložnost za vrsto pobud, med katerimi gre omeniti okroglo mizo o starih in novih

Foto Kroma

vezeh za bodočo Evropo. Tega srečanja sta se med drugim udeležila tudi podtajnik Ettore Rosato in generalni konzul RS Jože Šušmelj.

Proslava sindikalne zveze CGIL

V petek, 8. septembra, je sindikalna zveza CGIL proslavila stoletnico svoje ustanovitve in obenem tudi 50-letnico svojega delovanja na Tržaškem. Slovesnosti se je udeležil vsedržavni voditelj organizacije

Foto Kroma

Guglielmo Epifani, prisotni pa so bili tudi predstavniki sindikatov iz Slovenije.

Z duhovnih vaj

Na Gori blagrov

Ne, nisem se zmotila: naslov je Na Gori blagrov. Res je, duhovne vaje smo imeli v Domu blagrov (Le Beatitudini) nad Trstom od 21. do 23. avgusta in vodil jih je p. dr. Leopold Grčar z Brezije. Toda kaj kmalu so se preimenovali v duhovne vaje Na Gori blagrov. Letošnje srečanje nam je namreč prineslo kar nekaj novosti in presenečenj. Dom blagrov že nekaj let preurejajo in po pravici povedano ropotanje strojev pogosto moti poslušanje in zbranost. Letos nas je pričakalo preurejeno podstrešje: na eni strani velika svetla predavalnica, nasproti te pa kapelica. Velika kapela je še vedno v prvem nadstropju. V predavalnici pa - čudovito presenečenje! Ob

govornikovi mizi je stala črno-bela risba v nenavadni obliki. Predstavlja Jezusa, ki govori na gori o blagrih. Množica pozorno poslušala - čisto na desnem robu pa si nekdo maši ušesa, da ne bi slišal, spet drugi pa se zaničljivo obrača proč... Toda stil! Ta se je zdel tako znan. Seveda! Na robu čisto drobno piše: Tone Kralj, 1966. "Je p. Leopold prinesel sliko s seboj?", smo se spraševali. Ne. Sliko je narisal Tone Kralj nalašč za Dom blagrov v letih, ko se je mudil v naših krajih in poslikal

marsikatero našo cerkev. Eno od udeleženk pa je prešinila misel: "Tudi mi smo na Gori blagrov!" Prav je imela. Vsi smo se povzpeli po strmi cesti na grič, na katerem stoji Dom blagrov.

"To je res, kot bi šli na božjo pot", je menila druga. "In to božjo pot nekatere opravljajo vsak dan, tiste, ki ne morejo prenočevati v Domu blagrov, ker jih čakajo doma ali na delu določene

obveznosti." Tako je prišlo do tega, da smo imeli govore na Gori blagrov. Tudi Jezus nam je govoril z vrha Gore - z besedami p. Leopolda. O tem več v prihodnji številki.

Samo še to: še eno novost smo doživeli na teh duhovnih vajah. Navadno smo na njih bile pomorske žene in dekleta s tostran in v lepem številu tudi z onstran meje. Letos so se nam pridružile tudi nekatere Ljubljankinje in Gorenjke. In celo imeniten zdravnik! Bodimo iskreni: ni jih pritegnil naš lep Dom blagrov. Pritegnila jih je osebnost p. dr. Leopolda Grčarja in njegov dragoceni dar podajanja verskih resnic. Lahko smo srečni in zadovoljni, da se bo vrnil med nas tudi prihodnje leto. Pa naj kdo reče, da nas Bog nima še posebno rad!

Nada Martelanc

Ob začetku novega šolskega leta

"Naša je odločitev, ali hočemo slovensko šolo ali ne"

Šolski zvonec je zazvonil. Tudi letos. Kaj pa menijo nekateri ravnatelji naših javnih šolskih ustanov ob začetku nove 'sezone'? Za vtis smo se obrnili na dva dolgoletna izkušena šolska predstojnika, ki se iz leta v leto ukvarjata s podobnimi in novimi problemi: teh res ni konca.

"Čepravasedam mesto ravnateljice že dalj časa, me letos spremljajo podobno napeti trenutki kot ostala leta: nejasnosti, ki so že itak stalnica, tokrat pa me še bolj mučijo, saj smo zelo pozno začeli imenovanje učnega in neučnega osebja, tako da to pred začetkom pouka ni še rešeno. To se mi zdi neprimerno za urejen šolski sistem. Staršem dolgujemo veliko več, kot lahko danes nudimo", nam je povedala ravnateljica svetoivanske nižje-srednje šole Sv. Cirila in Metoda Ksenja Dobri-

la. Poudarila je, da se vračajo v prostore katinarske podružnice, kar je nadvse razveseljivo. Veseli so dejstva, da se končno spet lahko vselijo v svojo šolo. Prenovitevna dela so intenzivno potekala ves julij in avgust. Seveda bo treba na gradbišču še marsikaj postoriti in verjetno se bodo nekatera dela še zavlekla, tudi zaradi tega so ob začetku šolskega leta zelo napeti. Dela koordinirajo tudi med različnimi občinskimi resorji, vendar upajo, da jim bo v najkrajšem času uspelo pripraviti prostore za dostojen sprejem učencev. Povedala nam je tudi, kateri so najbolj pereči problemi šole. Med te sodi gotovo skrb za slovenščino in za čim bolj kakovostno posredovanje znanja in vzgoje. Zelo pri srcu so ji seveda še ustreznost šolskih prostorov, žal, neustreznost sredstev, s katerimi razpolaga šola in jih pristojni organi delijo na podlagi števila učencev in ne na osnovi potreb. Zaskrbljujoče je tudi univerzitetno izobraževanje šolnikov, ki poteka pretežno v italijanskem jeziku, kljub temu da je bil pred štirimi oz. petimi leti sk-

lenjen sporazum med univerzami Furlanije-Juljske krajine in Slovenije za uresničitev specifične učne smeri: ta je žal ostal mrtva točka! Naši šolniki, ki so se opredelili za pedagoško fakulteto v Trstu, so deležni pouka v ita-

di, da je razveseljivo, kot je bilo slišati tudi na raznih predavanjih, od Drage do predavanj, ki so jih imeli v sklopu seminarja za slovenske šolnike, da se vedno bolj odpira pot učenja slovenščine kot tujega jezika in da se število

mednarodna, tedaj bo ta ustanova postala neslovenska: naša je namreč odločitev, ali hočemo slovensko šolo ali ne. Dobro vemo, da tudi učenje jezika pri otrocih, ki slovenščine ne znajo, preko interakcije z drugimi. Če ne

bo na naši šoli več slovenskih otrok, šola enostavno ne bo več slovenska. To je drug pogoj zato, da lahko govorimo o slovenski šoli. Slovenski otroci imajo namreč vse možnosti, da se na slovenski šoli učijo slovensko, ker dejansko ves pouk in vse dejavnosti potekajo izključno v slovenskem jeziku. Naša organizacija pa od nas zahteva, da kot šola priredimo pouk na tak način, da lahko dobro delajo tako slovenski otroci, da se

pa tudi otroci italijanske narodnosti ali pa tudi drugih narodov vključijo v ta naš šolski proces in da se naučijo dobro slovenščine, toda da se ob tem naučijo dobro italijansko, in da po možnosti ohranijo tudi lastni materin jezik. To je v bistvu delo, ki ga mi opravljamo: delamo večplastno in zato menim, da ima šola kot taka svoj smisel in na noben način ne škoduje slovenskim otrok, nasprotno jih obogati s tem, da imajo priložnost soočanja z vrstniki drugih narodov, s katerimi bodo lahko nekega dne navezali konstruktivne odnose. Istočasno pa otroci neslovenskega jezika bodo gotovo izredno pozitivno vplivali na vzdušje v našem mestu in v Evropi, če bodo imeli lep spomin na slovensko šolo. To je namreč problem, s katerim se ukvarjamo že vrsto let."

Igor Gregori

Podružnična šola sv. Cirila in Metoda na Katinari (foto Kroma)

lijanskem jeziku. Kot znano, sta namreč jezik in stroka neločljivo povezana. Zaradi tega je ravnateljica tem bolj zaskrbljena.

Letos so v šoli zabeležili rahel padec pri vpisih. To je sicer odvisno od priliva učencev z osnovne šole pri Sv. Ivanu. Na nivo znanja slovenščine pa opozarjajo šolniki, ki že vrsto let razmišljajo o raznih didaktičnih in organizacijskih prijemih in posegih, s katerimi bi bolj intenzivno posredovali in podprli znanje slovenščine. Ravno v teh dneh potekajo pogovori, kako bi pridobili ustrezna finančna sredstva in kako naj bi speljali načrt.

Didaktični ravnatelj šole pri Sv. Jakobu, Marijan Kravos, pa je povedal, da je pozitivno dejstvo, da so vpisi v zadnjih letih na šoli porasli, kar pomeni, da šola raste. Izpostavil je dimenzijo večkulturnosti in večjezičnosti, ki dajeta vedno večje zadoščenje, in to ne samo na nivoju šole. Dejal je tu-

dijakov, ki si želi učenja našega jezika, vedno večja. Ugotavlja, da to ni v škodo slovenskim učencem, ker po njegovem: "Dogovoriti se je najprej treba, kaj se pod tem

Prof. Marijan Kravos

pojmuje. Slovenska šola ostane slovenska, dokler bomo imeli slovenske otroke v njej: čim bolj se bodo ljudje odločali za slovensko šolo, tem bolj bo slovenska šola slovenska. To je namreč predpostavka. V trenutku, ko se bodo Slovenci odločali bolj za slovensko šolo, kot pa za drugo, ki je bolj

struktivne odnose. Istočasno pa otroci neslovenskega jezika bodo gotovo izredno pozitivno vplivali na vzdušje v našem mestu in v Evropi, če bodo imeli lep spomin na slovensko šolo. To je namreč problem, s katerim se ukvarjamo že vrsto let."

P. Leopold med udeleženkami duhovnih vaj drži v roki relikvarij sv. Frančiška Asiškega

Marijanski shod

Marija: kraljica družine

Minulo nedeljo je veliko število Opencev v hitri- ci zapustilo bazovsko gmajno po proslavi bazoviških junakov, da bi pravočasno ujeli začetek tradicionalnega Marijanskega shoda, ki je bil 58. po vrsti. Najprej je ob petju Marijinih pesmi potekala skupna molitev rožnega venca. Sledila je procesija po vaških ulicah s kipom Fatimske Matere Božje. Procesija se je sklenila v župnijski verki sv. Jerneja, kjer je tržaški škof Evgen Ravignani ob somaševanju škofovega vikarja za Slovence Franca Vončina in gospoda Toneta Bedenčiča ter ostalih slovenskih duhovnikov daroval sveto mašo. Poleg skavtov in skavtinja ter narodnih noš je pri verski svečanosti sodeloval združen zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta. Bogoslužje pa je na orglah spremljala Dina Slama. Škof Evgen Ravignani je med svojo homilijo dejal, da Marija "nam pokaže, kaj je ljubezen in kje ima svoj izvor in svojo vedno obnavljajočo moč." Ona opeva

gram njenega življenja: "Ne postavljati sebe v središče, marveč ustvarjati prostor za Boga. Njega srečuje tako v molitvi kakor tudi v služenju bližnjega. Ona noče biti nič drugega kot le Gospodova služabnica. Daje se povsem na voljo Božjemu delovanju." Škof Ravignani se je nato vprašal, "ali vedno postavim Gospoda v središče svojega življenja; ali sem vedno le jaz sam v središču lastnih misli, neuresničenih ambicij, razočaranja, ker me drugi ne cenijo tako, kot mislim, da bi si zaslužil, mi ne priznavajo sposobnosti, o katerih mislim, da jih imam in bi mi dopuščale, da prevzamem odgovornost in ugledno pozicijo v družbi. Pripovedujem te besede najprej svojim sobratom in sebi, ne samo vam. V tem je danes nevarnost za nas vse, katere se moramo izogibati. Nato nas spomnijo vse lažne oblike, ki ne vzdržijo dolgo, ker so namreč brez vrednot, ki bi bile podlaga za življenjske odločitve: so kot hiša sezidana na pesku, o kateri nam govori Evangelij:

resnična oblika, ki prihaja od zgoraj, od odločitve, ki jo je Gospod za nas storil, od poklica, v katere-

Foto IG

ga nas je poklical, od ljubezni, s katero nas je nežno stisnil k sebi, in od njegove močne roke, s katero nas je nosil v svojem naročju. Prav v tem je bila Marija polna milosti in je bila Gospodu vseh zaradi svoje ponižnosti, ker je prav v moči svojega devištva postala mati Njegovemu sinu." Poraja se tako še drugo vprašanje, ki se nam spontano postavlja. "Ima Gospod v mojem življenju svoj prostor? Ne postavljam tega vprašanja vam, ne da bi ga postavil še prej sebi in svojim sobratom

Foto IG

čudovita Gospodova dela in omenja svojo skromnost in ponižnost. Tedaj pove, v čem je pro-

hiša, ki se poruši, ker ni postavljena na skalo in vendar bi morali vsi mi priznati, da obstaja neka

Poleg osrednje svečanosti na bazovski gmajni

Pester niz prireditev v spomin na naše štiri heroje

Vsklopu svečanosti v počastitev spomina na 76-letnico ustrelitve bazoviških junakov gre nedvomno uvrstiti srečanje, ki vsako leto poteka pred spomenikom pri grobnici na pokopališču pri Sv. Ani.

Tradicionalno svečanost, ki poteka ravno na dan ustrelitve Ferda Bidovca, Franja Marušiča, Zvonimirja Miloša in Alojza Valenčiča – to je 6. septembra –, je uvedel predsednik Odbora za proslavo bazoviških junakov Milan Pahor, nakar so delegacije ponesle na grobnico vence: med njimi so bili predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze, Sveta slovenskih organizacij, stranke Slovenske skupnosti, Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske iz Kopra, Odbora za spomenik padlim v NOB iz Škedenja, od Sv. Ane in Kolonkovača ter Vsedržavnega združenja italijanskih partizanov – ANPI. Slavnostni govor je ob častni straži tabornikov in tabornic Rodu modrega vala imela profesorica na liceju Prešeren Lidija Rupel. Prof. Ruplova je v svojem govoru poudarila potrebo po utrjevanju vezi med zamejci in večinskimi narodom: to je način za premostitev nesmiselnih nacionalizmov in sovraštev, to je podlaga za sožitje. Slovenci moramo obenem veliko energije vložiti v šolski sistem, saj bo le s pomočjo

šole lahko rasla kakovost naše manjšine in edino tako bomo lahko ohranili naš jezik. Ruplo-

se preko mladih generacij gradi prihodnost naše manjšine: mladini mora šola vliti zavest o dragoceni slovenske besede in svobode.

Drug pomemben trenutek počastitve spomina bazoviških herojev je bila predstavitev zbornika Josip Vilfan. Pu-

Proslava na bazovski gmajni (foto IG)

va je še dejala, da bazovski junaki so živ dokaz, kako nobeno kruto nasilje ne more v človeku zatreti njegovega prirojenega hrepenenja po svobodi in pravici. Govornica ni sicer pozabila na odpor desnosredinskih političnih sil, ki ga Slovenci v Italiji še danes doživljamo. Truditi pa se moramo, da bomo z večinskim narodom vzpostavili korektne odnose, ki morajo temeljiti na spoštovanju drugega in njegove drugačnosti: drugačnost pomeni le eno, in sicer razdvojenost, ne strah! Druga iztočnica govora prof. Ruplove je bila šola, to je prostor, v katerem

blikacijo so predstavili istega dne v prostorih bazovske Gospodarske zadrage. O knjigi, ki opisuje lik slovenskega politika, dvakratnega poslanca v rimskem parlamentu in predsednika društva Edinost Josipa Vilfana, so spregovorili Gorazd Bajc, ki je zbornik uredil, Jože Pirjevec in Milan Pahor.

duhovnikom ter redovnikom, toda tudi vi si ga zastavite skupno z nami. V vaših dnevih, ki so skoraj vedno polni truda in skrbi, neposrednih obveznosti in zadolžitve, koliko ostane še časa za tišino, v kateri prislunem Gospodovi be-

sedi. Ali naši mladi najdejo ta čas, da bi v luči njegove besede razumeli, po kateri poti naj nadaljujejo svojo življenjsko potovanje? Ali najdejo čas naše družine, da odkrijejo lepoto Božje ljubezni, ki se jim kaže v zakonski ljubezni, ki s časom narašča, kot tudi v otroku, ki se jima rodi. Ali najdemo ta čas mi vsi, da občutimo vsak dan učinkovito Gospodovo navzočnost, ki nas spremlja in podpira v trenutkih stiske in zmedenosti ter nas obenem tolaži in nam vlija novega upanja? To so vprašanja, ki od nas vseh zahtevajo svoj odgovor, kot tudi odločno prizadevanje, da bi tudi mi mogli tako kot Marija govoriti in misliti z Božjo besedo, da bodo naše misli v harmoniji z Božjimi mislimi in naša hotenja v soglasju z božjo voljo."

IG

V večernih urah pa je v bazovski cerkvi potekala maša zadušnica v spomin na naše štiri veljake. Slavnostni govor je imel Igor Gabrovce. V njem je predsednik SKGZ za Tržaško izpostavil vlogo naših štirih junakov in ostalih antifašistov, ki so bili "avantgarda evropskega odporiškega gibanja. Doseženi cilj tega upora je, danes vemo, tu pri nas že celih šest desetletij miru in blaginje. S tisto zmago pa seveda sovraštva in nasilja ni bilo konec: še sta se razvijala, še sta smrtno oplojevala črne duše ljudi in vseh koncih sveta in v bistvu ni bilo še v svetu dne, ko bi lahko vsi zamejci v en glas vzdikali: MIR. (...) Hočem pa misliti in verjeti, da so se štirje ustreljeni fantje borili za boljši svet, za tak svet, kjer naj bi se ljudje med seboj spoštovali, za spoštljiv in svobodni svet, v katerem ni majhnih in velikih narodov, jezikov, kultur, temveč le bolj ali manj razširjeni narodi, jeziki in kulture, ki so si enakovredne." V petek, 8. septembra, pa je potekala še svečanost v Prešernovem gaju, kjer je bila glavna govornica županica Občine Dolina Fulvia Premolin. Slednja se je v svojem posegu vprašala o pomenu in načinu pravičnega dejanja, zahteva pa vendar, da si Italija prevzame lastne odgovornosti.

IG

Darovi

V spomin na dr. Marka Udoviča darujejo Lizeta, Amelia in Ginevra po 10,00 evrov ter Elda 50,00 evrov za rojanski cerkveni pevski zbor.

V spomin na dr. Marka Udoviča daruje Milena Franco 20,00 evrov za društvo Rojanski Marijin dom.

V spomin na Marka Udoviča daruje Nada Martelanc 20,00

evrov za reveže Slov. Vincencijske konference v Trstu.

Obvestilo

Slovenska Vincencijska konferenca v Trstu vljudo vabi na praznovanje sv. Vincencija Pavelskega, ki bo v sredo, 27. septembra, pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. Delle Doccie 36 v Trstu. Ob 16. uri bo sveta maša. Sledilo bo družabno srečanje.

Zveza slovenskih kulturnih društev

Pesniki dveh manjšin Poeti di due minoranze

Zveza slovenskih kulturnih društev in Italijanska unija sta soorganizatorja čezmejnega projekta "Pesniki dveh manjšin-Poeti di due minoranze", ki na visoki kulturni ravni pogloblja bogato področje manjšinske stvarnosti na primorskem območju z zrcalnega pogleda Slovencev v Italiji in Italijanov v Sloveniji in na Hrvaškem. Projekt je nastal s pokroviteljstvom Evropske unije v okviru zrcalnega programa Interreg IIIA Italija-Slovenija 2000-2006. V duhu čezmejnega povezovanja in z željo po vrednotenju skupnega književnega bogastva so pesniki dveh manjšin postali objekt, protagonisti in sooblikovalci širše pobude, ki prispeva s svojimi vsebinami k večji kohezivnosti manjšinskih in večinskih narodov z vrsto pobud, med katerimi sta že doživela izvedbo cikel srečanj pesnikov z dijaki večinskih in manjšinskih srednjih šol ter z univerzitetnimi študenti. Sledil je odmeven, dvodnevni simpozij primerjalne književnosti v okviru Forum Tomizza, na katerem so znani intelektualci in umetniki predavali v Trstu in v Kopru o temi literarne stvarjalnosti na večjezičnem, obmejnem območju in v sklopu manjšinske stvarnosti. Italijanska unija je uredila dvojezično antologijo »Pesniki dveh manjšin-Poeti di due minoranze«, ki predstavlja izbrane lirike štirindvajsetih pesnikov in podrobne, kritično opremljene opise njihovega stvarjalnega dela. Izbor avtorjev in poezij sta strokovno izvedla prof. Miran Košuta in prof. Elis Deghengi Oluji. Da bi tudi s prikupnostjo modernega video-sredstva približali izvrstne književne pokrajine pesništva širšemu občinstvu in predvsem mladim, je Zveza slovenskih kulturnih društev prevzela odgovornost zrcalnega projekta z realizacijo dvojezičnega video-mozaika in fotografske razstave s portreti vseh sodelujočih umetnikov. Režija filma je bila poverjena tržaški ustvarjalki Martini Kafol, glasbeno kuliso je podpisal Aljoša Tavčar, za montažo pa je poskrbel Antonio Giacomini. Film bo doživel več javnih predstavitev na deželni območju in v Sloveniji; predvajanje bo spremljala tudi potujoča fotografska razstava Andreja Furlana, ki bo osvetlila manj

običajne aspekte vsakdanjega življenja in osebnosti pesnikov. Niz predstavitev, ki se bodo nadaljevale še v naslednjih mesecih na širšem, mednarodnem območju, bo zadnje poglavje zanimivega projekta, ki bo tudi v tej sklepni fazi ponujal več priložnosti za razmišljanje in poglobljanje teme literarne dejavnosti na križpotju kultur in narodnih identitet. Tako antologija kot video in razstava upoštevajo like pesnikov, ki živijo v Italiji, Sloveniji in na Hrvaškem. Slovenski pesniki v Italiji so Majda Artač Sturman, Marij Čuk, Miroslav Košuta, Marko Kravos, Ace Mermolja, Miha Obit, Silvana Paletti, Jurij Paljk, Boris Pangerc, Aleksij Pregarc, Alenka Rebula Tuta, Irena Žerjal; italijanski pesniki v Istri pa so Vlada Acquavita, Libero Benussi, Loredana Bogliun, Alessandro Damiani, Roberto Dobran, Anita Forlani, Laura Marchig, Ester Sardož, Barlessi, Mario Schiavato, Giacomo Scotti, Maurizio Tremul, Ugo Vesselizza. Prvi sklop predstavitev se bo pričel v sredo, 20. septembra, ko bodo premierno predvajali video mozaik v Kulturnem domu v Trstu s pričetkom ob 20.30. Častni gost večera bo prof. Miran Košuta, soavtor antologije zrcalnega projekta Pesniki dveh manjšin. Ob tej priložnosti bo prvič na ogledu tudi fotografska razstava. Naslednje predstavitev bodo zaobjele celotno deželno območje s podporo vrste sodelujočih društev-poleg Slovenskega kluba in Skupine 85 tudi kulturno društvo Ivan Trinko, društvo SOMSI, društvo SIDAJA in Fotovideo Trst 80. Partnerstvo Kulturnega doma iz Gorice bo omogočilo goriško predstavitev v sredo, 27. septembra, ob 18.00, nakar bosta sledila srečanje v lepi dvorani Delavske družbe v Čedadu (12. oktobra) in srečanje ob otvoritvi pesniškega festivala SIDAJA v prostorih Etnobloga v Trstu (20. oktobra). Zveza se je povezala tudi z Univerzo Trst in Univerzo na Primorskem, da bi ponudila ogled video-mozaika tudi mladim, ki študirajo na tem kulturno izredno bogatem teritoriju. V sredo, 11. oktobra si bodo video ogledali in o njem debatirali v knjižnici znanstveno raziskovalnega središča v Kopru – srečanje prireja Fakulteta za humanistične študije, 23. oktobra pa na Filozofski fakulteti tržaške Univerze- Androna Campo Marzio 10.

2. del pogovora z alpinistoma Romanom Benetom in Nives Meroi

Na vrhu K2... in svet pod njima

Drugi del daljšega pogovora, ki smo ga posneli z alpinistoma Nives Meroi in Romanom Benetom, se je po opisu podviga na K2 preusmeril bolj splošno na njuno alpinistično kariero. Dobili smo tako širši pogled na njuno dejavnost in razumeli, zakaj sta s svojimi podvigi postala alpinista svetovnega formata.

Vrmino se še za trenutek na K2. Nives, zate je bil ta vzpon posebnega pomena. Gre za zgodovinski podvig v ženskem alpinizmu. Ti si prva italijanska alpinistka na vrhu K2.

NM: Da, nekateri k temu dodajajo, da sem druga še živeča (smeh). Statistike ugaajo širši javnosti. Ob tem mnogi radi ustvarjajo mit, da je gora K2 morilka žensk. Redkeje se spominjamo, koliko moških žrtv je terjal K2. Če gledamo s tega zornega kota, ja, sem druga še živeča... v pričakovanju naslednjega ženskega podviga.

Nives kot alpinistka si se je povzpela na največ osemstisočakov. Doslej si jih osvojila devet. Toliko jih je preplezala samo Avstrijka Gerlinde Kaltenbrunner. Skupaj si delita naslov svetovnih "najalpinistk".

NM: Da. Gerlinde Kaltenbrunner se je letos poleti povzpela na svoj deveti osemstisočak, Kangchenjunga. Moj je bil pred kratkim osvojeni K2. Alpinizem ni najbolj razširjen šport. Nobeni ženski še ni uspelo veliki met vseh 14 osemstisočakov. Mislim, da je ta podvig uspel le kakim dvajstim moškim. Ker se javnost za alpinizem malo zanima, se moja panoga komercialno najlažje prodaja kot tekmovalje. Himalaja pa ne more biti tekmovalje. To je nemogoče. Ko se povpenjaš v gore, nimaš nikoli istih pogojev, kot tisti, ki so bili pred tabo, in tisti, ki jo bodo nasakovali za tabo: od vremenskih razmer do jeklenk za umetno dihanje in visokogorskih nosačev. Spremenljivih stvari je toliko, da nikakor ne moremo govoriti o tekmovalju. Najbolj žalostno je, da je samo dejstvo, da se alpinizem znižuje na nivo tekmovalja. Komercialno pa se seveda najbolje prodaja na tak način.

Mnogi te z zelo dobro komercialno zamisljivo že imenujejo Reinhold Messner nežnejšega spola.

NM: Ja. Rojena sva istega dne, 17. septembra. Torej, Messner v minikrilcu? No, ja... (smeh) Messnerja seveda občudujem, saj je alpinistična ikona. Odkril je mnogo novih poti. Prvi je dokazal, da je možen vzpon na Everest brez jeklenke s kisikom, medtem ko so vsi strokovnjaki trdili, da je to nemogoče. Alpinizem je prikazal v drugačni luči.

Pomemben dejavnik je za vaju timsko delo, ki ni prisotno le v alpinizmu, ampak tudi bolj splošno v življenju.

RB: Ja, timsko delo je nedvomno zelo pomembno. Vzemimo spet primer vzpona na K2: ekipa je zelo važna že pri prenašanju materiala. Vsi člani odprave morajo dati vse od sebe, in to ne samo materialno. Medosebni odnos je pri tem bistvenega pomena. Zato se z Nives nikoli ne pridružujeva drugim odpravam, čeprav bi finančno to pomenilo manj stroškov. Ko greš na goro, ki zahteva fizični, a tudi psihološki napor, moraš dobro poznati člane odprave. Zato smo mi ustvarili

usklajeno skupino, ki deluje že 20 let. Od časa do časa se vanjo vključijo kak nov član, a to gre postopoma. Naše so odprave prijateljev, ne gre za komercialne pustolovščine.

Vaš dosežek je v ponos alpinistični tradiciji dolin pod Julijci.

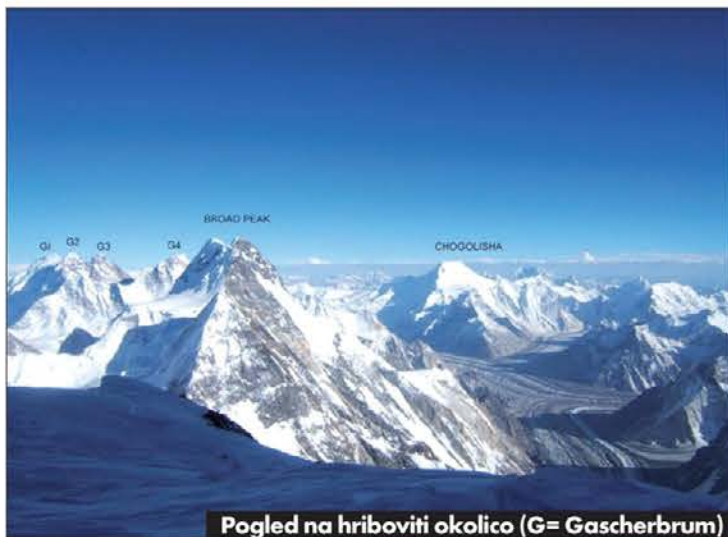

Trenutek zbranosti pod vrhom K2

Mnogi vidijo v vaju dveh upravičena dediča gorskih podvigov Ignazia Piussija!

NM: To nam je v čast. Alpinistično smo namreč odraščali prav po sledih Ignazia Piussija. Julijci so nedvomno posebna šola. Od naših gora smo se naučili preprostosti pri stiku z vrhovi; preprostost je na Himalaji zelo po-

sva se tako vzpenjala in zato ohranja to tradicijo, ki smo se je priučili v Julijcih. Kasneje smo sicer odkrili Dolomite, kjer se v nasprotju z našimi gorami zdi, da si na počitnicah: sonce, klini in pripomočki v stenah, poleti nosiš povsod oblačila s kratkimi rokavi. To je, recimo, na Mangartu nepojmljivo. Z našim načinom vz-

Pogled na hriboviti okolico (G= Gascherbrum)

membna. Najpojasnim: Julijci so od nekdaj zgodovinsko in geografsko izolirani. Tukaj smo odkrili alpinizem, ki zahteva odgovorno samostojnost. Ko smo mi začeli plezati, so bili Julijci malo obiskovani. Na različnih poteh se moraš sam znajti in se sam izvleči iz težav. To niso Dolomiti, kjer je reševalna služba v trenutku pri

Roman med vzponom

tebi. Tudi na Himalaji se zelo pogosto znajdeš sam. V takih trenutkih je pomembno, da se giblješ zavedajoč se svojih meja. V tem smislu je samostojnost zelo pomembna.

Za vaju je značilen tradicionalen pristop vzpona na goro, brez jeklenk s kisikom in brez visokogorskih nosačev.

RB: Mi smo se za tak pristop odločili. Odločitve pa niso narekovali posebni zadržki do drugih načinov osvajanja vrhov. Vedno

sočakov. Ko smo se za ta podvig odločili, je pakistanska vlada močno pocenila dovoljenja za vzpone. Preprosto, zgodilo se je približno tako kot v marketu: vzemi 3, plačaj 2. V tistih vzponih smo bili tudi srečni, vreme nam je bilo vseskozi naklonjeno. Tudi gora nam je prišla na roko. Med enim vzponom in drugim smo se namreč komajda odpočili. V samih 20 dneh nam je uspel vzpon na vse tri načrtane vrhove: Gascherbrum 1 in 2 ter Broad Peak. Pred nami je ta podvig v tako kratkem času uspel samo eni odpravi (slavni Loreta-novi odpravi v 15 dneh). V njej pa ni bilo alpinistk.

Kako pa je z birokratskim vidikom vaših vzponov? Kako si pridobite dovoljenja in koliko le-ta stanejo?

RB: Danes se dovoljenja za vzpone dokaj lahko dobijo. Za to obstajajo posebne agencije. Nama v tem logističnem delu priprav vedno priskoči na pomoč prijatelj, ki upravlja tovrstno agencijo. Na kraju vzpona se obrnemo na kako krajevno agencijo. Danes res ni težko vse to organizirati, dovolj je, da plačaš. Osemstisočaki stanejo povprečno 12 tisoč ameriških dolarjev. Za vzpon na K2 iz Pakistana porabiš nekaj več. Midva sva letos ujela posebno ponudbo s 50% popustom. S finančnega vidika je svojevrsten primer Everest. V Nepal za odšteješ 65.000 dolarjev. To so že visoke vsote, ki si jih lahko privoščiš samo, če imaš za sabo močne sponzorje. Če pa na Everest odstopuješ iz Tibeta, odšteješ za vzpon povprečno vsoto. Kitajci ti prodajajo paket po normalni ceni, ki vključuje prevoze in posamezne servise. Dovoljenje velja za 7 oseb. Odprave skušajo zato vedno najti sedem ljudi, ker se tako najbolj ublažijo stroški. Paket namreč stane 12 tisoč dolarjev, ne glede na to, če je v odpravi en sam ali sedem gornikov. Če pristopi še osmi, se cena poviša.

NM: Poleg tega so seveda še številni drugi stroški: let, plačevanje nosačev, njihovo zavarovanje, pa še bi lahko naštevala. 12 tisoč dolarjev je samo vsota, ki jo moraš plačati vladi za vzpon, ne glede na to, če je uspešen ali neuspešen.

Leta 1996 sta prvič poskusila osvojiti Everest. Zaradi slabega vremena vama ni uspelo. Kdaj načrtujeta naslednji poskus?

RB: Ja, za to je že skrajni čas. Preden bova za to prestara (smeh). Zato sva se odločila, da bova vzpon na streho sveta poskušala naslednje leto. Everest tehnično nima posebnih težav. S tega zornega kota je verjetno najlažji vrh na Himalaji, ker je zelo turističen in je zato bolj opremljen. Je pa 200 m višji od K2. In na taki nadmorski višini ni kisika. Zadnjih 200 m na Everest je težavnejši od

zadnjih 200 na K2. Više greš, redkejši je zrak.

V baznem taboru pod Everestom lahko najdeš tudi do štiristo ljudi, a to še ni sinonim za večjo gotovost pri vzponu. Zanimiva je ta prigoda. Leta 1996 je pod vrhom Everesta skupina alpinistov šla mimo hirajoče skupine indijskih gornikov, ki jim je očitno primanjkoval kisik. Prva skupina ponosno Indijcem ni pomagala. Odločila se je, da gre na vrh. Ko so se po prihodu na vrh vračali proti taboru, so bili Indijci že mrtvi. Žal je v tem primeru obveljala logika: plačal sem, grem do konca, drugi naj si pomagajo.

To je zelo negativna plat takih hribov, kot je Everest. Tja namreč ne grejo samo alpinisti, ampak dejansko kdorkoli. Mnogi ljudje namreč med osemstisočaki poznajo samo Everest. Če so nekoliko premožnejši, se odločijo, da poskusijo pustolovščino, ne da bi vedeli točno, v kaj se spuščajo. Mislijo namreč, da z osvojitvijo Everesta dosežejo vse, kar se v alpinizmu da doseči. To je problem komercialnega vidika Everesta.

Ker je tako komercialen, bo morda za Nives lažje najti sponzorje. Logika komercialnosti je zelo žalostna.

Med vajinimi cilji je vzpon na vseh štirinajst osemstisočakov. Doslej sta jih izpeljala devet, manjka vama še pet vzponov. Kako mislita to uresničiti?

NM: Večletnega izdelanega programa nimamo. Razlogov je več. Prvič, na Himalaji se ti načrti uresničijo s 50% gotovostjo. Drugič, za izdelavo podrobnega programa bi morala imeti za sabo čim več sponzorjev. Žal naju spremlja en sam stalen sponzor. In ta ne more kriti stroškov vseh naših dejavnosti. Programe izdelujemo zato iz leta v leto glede na trenutne sponzorje in pokrovitelje. Stroškov nikoli ne pokrijemo v celoti, jih pa amortiziramo.

V recenziji knjige *Sulle tracce di Nives*, ki jo je napisal gornik in pisatelj Eri De Luca, sem zasledil tvojo misel, Nives, ki se mi je zdela posebej zanimiva: »Za moškega je vrh izpolnjena želja, zame pa je stična točka z vsem ženskim, ki ga premore narava.«

NM: Da. Zgodovinsko gledano so alpinizem vedno ustvarjali moški. Ženske so himalajske vrhove začele spoznavati v sedemdesetih letih. Še danes se ženski svet težko spaja z alpinizmom zaradi tradicije, svojevrsne diskriminacije, pa tudi mej, ki si jih postavljamo ženske same. Moški in ženska imata do gore različen pristop. To ne pomeni, da je eden boljši in drugi slabši. Moški in ženski svet sta si enostavno različna. Ženske se sicer skušamo zelo pogosto prilagoditi modelom in postavkam, ki so značilne za

moški svet. Sama se temu izogibam in skušam poudarjati lastnosti, ki mi jih je narava podarila, ter opuščam druge stvari, s katerimi se ne morem ponašati. Moški velja za lovca, za tistega, ki mora nekaj osvojiti. Ženske smo glede tega drugačne: ko pridem na vrh osemstisočaka, nisem ničesar osvojila. V tistih trenutkih čutim, da lahko objamem obzorje pred sabo. Gre za občutek pripadnosti. V goro in na vrhove rada nosim svoj "biti ženska".

RB: Z Nives se popolnoma strinjam. Upam, da tudi druge alpinistke tako razmišljajo. Ne poznam jih sicer dosti, ki bi se od-

pravljale na Himalajo. Nekatere pa so celo bolj zagrizene in osvajaške od moških. Obstaja sicer ustaljena ideja o moškem, ki mora neprestano osvojiti nekaj. A ženske znajo biti še bolj trmaste. Ko

si postaviš cilj, so pri njegovi izpolnitvi večkrat neizprosne...

NM: ...in včasih celo nasilne.

RB: Všeč bi mi bilo, da bi se ženske-alpinistke ne primerjale z nami – moškimi. Imamo namreč drugačen način hoje v hrib, imamo drugačen ritem. Isto velja za tekmovalnost v gorah med moškimi. Dva moška zelo pogosto gledata na vsako stvar kot na tekmovalje. Sam sem dalj časa gledal z očmi tekmovalnosti. To fazo sem hvala Bogu prerasel. Tekmovalnost in merjenje nista zdrava za alpinizem. To še ne pomeni, da se ne smeš primerjati z

Pakistanska nosača

Nives in Roman na osemstisočakih

Osvojeni vrhovi v Karakorumu

Nanga Parbat (8125 m), 1998
Gascherbrum 1 (8068 m), 2003
Gascherbrum 2 (8035 m), 2003
Broad Peak (8047 m), 2003
K2 (8611 m), 2006

Osvojeni vrhovi v Himalaji

Shisha Pangma (8046 m), 1999

Nives in Roman med sprejemom v Trbižu

Cho Oyu (8201 m), 1999
Lhotse (8515 m), 2004
Dhaulagiri (8167), 2006

Se neosvojeni osemstisočaki

Everest (8848 m), Himalaja
Kanchenjunga (8586 m), Himalaja
Makalu (8462 m), Himalaja
Manaslu (8163 m), Himalaja
Anapurna (8091 m), Himalaja

drugimi. Primerjava z drugimi mora biti, tako da si laže ustvariš idejo o tem, na kakšni ravni si. Ni pa potrebno tekmovali. Danes hodim v hribe, ker mi je všeč tja zahajati, in ne zato, da bi tekmoval.

NM: To je stvar staranja (v šali)...

RB: ...ali pa zrelosti...

NM: Ne, stvar staranja (smeh)...

RB: ...morda, a s staranjem postajamo tudi bolj zreli...

/konec
Andrej Černic

V septembru dve obletnici pomembni za Primorsko in Slovenijo

V slovensko-hrvaških odnosih vse slabše

Slovensko politiko zdaj zaznamujejo predvsem stranke in njihovi najpomembnejši predstavniki, ki si želijo zagotoviti uspeh na bližnjih lokalnih volitvah. Po vrnitvi Toma Križnarja iz Sudana se je pričela pričakovana polemika o tem, kdo ima za slugo za njegovo pomiclostitev, predsednik države dr. Janez Drnovšek ali zunanje ministrstvo in vlada. Spor je vsaj začasno umiril sam Tomo Križnar z besedami, "da ga je iz zapora rešil Alah."

Vlado in posamezne ministre napadajo zlasti iz LDS. Predsednik največje opozicijske stranke Jelko Kacin, je dejal, "da je poletna vročina škodila nekaterim članom vlade, ki kar kličejo po prestopu njihovega ravnanja." Najbolj na udaru sta zunanji minister dr. Dimitrij Rupel in Karel Erjavec, minister za obrambo. Kritikom je dal dodatne razsežnosti državni poglavar dr. Janez Drnovšek. V svojstvu predsednika Gibanja za pravičnost in razvoj je na spletni strani te civilnodružbene organizacije pred nekaj dnevi zapisal tudi naslednje: "Slovenija je že veljala za resno državo. Sedaj pa se dogaja

marsikaj nenavadnega. Vlada na vodilna mesta v gospodarstvu in v raznih ustanovah kadruje ljudi brez ustreznih izkušenj. Zdi se, da je zanjo pomembna le pripadnost politični opciji. Brez pomiclov zamenjuje izkušene in uspešne posameznike z novinci,

Tomo Križnar

ki se niso še nikjer izkazali. Ali je ljudem iz vladnih strank res toliko od tega, da so na oblasti, da so pripravljeni žrtvovati tudi gospodarski razvoj. Prihodnost Slovenije bo zaradi omenjenih pojavov lahko izgubljena." Dogajanje na slovensko-hrvaški meji ob reki Muri je potrdilo, da

je sosednja država partner, ki se nanj nikoli ni mogoče zanesti. Na to v zadnjem času opozarjajo zlasti predsednik SLS in minister za okolje, Janez Podobnik, njegov brat Marjan Podobnik, nekdanji podpredsednik vlade, ter predsednik Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič. Zahtevajo, da bi parlament še pred lokalnimi volitvami razpravljaj o odnosih s Hrvaško in sprejel stališča zlasti glede meje med državama. Kar zadeva mejni odsek ob reki Muri, je Hrvaška 8. septembra prekršila sporazum, ki sta ga predsednika vlad obeh držav dosegla na srečanju komaj teden dni prej. Dogovorila sta se namreč, da bodo podjetja iz obeh držav skupaj gradila nasipe zoper poplave, ne glede na državno mejo, ki še ni določena. Ko so slovenski delavci pričeli dela,

so jih hrvaški policisti pregnali in jih poslali domov, "ker da o sporazumu Janša in Sanader ne vedo nič." Celotna zadeva se je spet pletla, kar je dokaz, da so odnosi med Slovenijo in Hrvaško slabi, sodelovanje med njima, razen gospodarskih izmenjav, pa skoraj zaustavljeno.

V Sloveniji so na različne načine zaznamovali 9. september. Na ta dan v letu 1943 se je na Primorskem pričela vseljudska vstaja proti okupatorjem, fašizmu. Najbolj slovesno so omenjeno obletnico počastili v Novi Gorici, kjer je 9. september občinski praznik. Bilo je veliko besed o osvobodilnem gibanju in iskrenem rodoljubju v tistih časih. Govorniki, med njimi je bil najbolj dejaven novogoriški župan Mirko Brulc, niso komentirali odnosa do preteklosti, ki ga ima predsednik stranke Socialnih demokratov Borut Pahor. V intervjuju, objavljenem v političnem tedniku Demokracija, sočasno s praznami 9. septembra, je namreč potrdil, "da je zanj partizanski upor še vedno sveta stvar, hkrati pa se mi zdi nedopustno in obsodbe vredno, da je komunistična stranka takratne težke razmere v Sloveniji izkoristila za svoje ozke politične cilje, začeniši z Dolomitsko izjavo in s prevzemom enopartijske oblasti leta 1945."

V petek, 15. t.m., popoldne pred nedokončanim spomenikom braniteljev slovenske zemlje, na Cerju, počastitev vrnitve Primorske k matični domovini Slovesnosti v počastitev raznih dogodkov v preteklosti na Primorskem bodo dosegle vrh na petkovi proslavi državnega praznika, dneva vrnitve Primorske k matični domovini Sloveniji. Priredili jo bodo na Cerju v občini Miren Kostanjevica, in sicer ob nedokončanem spomeniku braniteljem slovenske zemlje. Slovesnost se bo začela ob 17.30, osrednji govor pa bo imel predsednik slovenske vlade Janez Janša.

Marjan Drobež

SNG Nova Gorica

Viharji in zvezde nostalgije vabijo

Nova gledališka sezona že trka tudi na duri Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki je lansko leto z raznimi zaviljivimi dosežki in uspehi doma in na odmevnih gostovanjih neizbrisno zabeležilo svojo zlato, 50-letnico zelo bogatega umet-

niškega ustvarjanja, ki zlahtni ne samo goriški in primorski prostor, ampak celotno slovensko gledališko prizorišče in je oplemenitilo že marsikateri pomemben mednarodni festival. Letošnji po vsebinah in žanrih raznolik in pretehtan repertoarni izbor se predstavlja pod vznemirljivo melanholičnim naslovom Viharji in zvezde nostalgije. Pod to skrivnostno besedno tančico se skriva šest

premiernih predstav, tri dobro preverjena klasična dela – Miroslav Krleža, Glembajevi, režiser Dušan Jovanović; Euripides, Bakhantke, režiser Vito Taufer; Georges Feydeau, Bolha v ušesu, režiser Janusz Kica – in tri na Slovenskem prvič uprizorjena besedila, in sicer ena slovenska krstna uprizoritev in dva prevoda sodobnih tekstov – Srečo Fišer Prihodnje, odhodnje, režiser Jaša Jamnik; Nina Mitrović, Ta postelja je prekratka ali Samo fragmenti, režiserka Mateja Koležnik; Hristo Bojčev, Orkester Titanik,

režiser Matjaž Latin. Vpis abonmajev za novo gledališko sezono poteka do konca septembra na blagajni SNG Nova Gorica, vsak delavnik od 10.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00, ob sobotah od 10.00 do 13.00. Več informacij lahko dobite po telefonu (003865 - predštevka za Slovenijo) 05 / 3352247 (blagajna) in 05 / 3352215 (odnosi z javnostjo) ter na spletni strani www.sng-ng.si. Pohitite z vpisom, da boste občutili viharje in se izgubili med zvezdami nostalgije!

IK

Po mnenju pisatelja in urednika Vladimirja Kavčiča

Zdravniki naj ne bi kandidirali za župane in poslance

Pisatelj in urednik Svobodne misli, nestrankske revije za socialna, gospodarska, politična, zgodovinska in kulturna vprašanja v Sloveniji in po svetu, Vladimir Kavčič, je svojo kolumno z naslovom Kje smo, kam gremo pred kratkim namenil bližnjim lokalnim volitvam. Meni, "da večstrankarski sistem slabo ustreza Slovincem, saj v resnici nimamo dovolj primernih ljudi, od katerih bi smeli pričakovati, da bodo uspešno opravljali vlogo županov, kaj šele takšnih, da bi od njih lahko pričakovali izjemne zamisli in nadpovprečen uspeh. Prej nasprotno. Za političnimi položaji se ženejo ljudje, ki praviloma niso uspeli v svojem prvotnem poklicu.

Po njegovem prepričanju, "so zdravniki idealni kandidati za stranko, ki sama nima uglednih članov ali so ti svoje dobro ime že neuspešno preizkusili v preteklih mandatih. Ker so zdravniki

usmerjeni humanistično, strokovno pa predvsem v svoj poklic, slabše obvladajo politične veščine, gospodarstvo ali družbene vede in so v teh pogledih odvisni od

strankarskih vodstev. Ta se jim vsilijo kot avtoriteta, s tem pa postanejo od strankinih ideoloških jeder tudi odvisni. V odnosu med zdravnikom in politično stranko pride do paradoksalnega zasuka. Medtem ko je na začetku tega odnosa stranka hvaležna zdravniku,

da je prevzel njeno kandidaturu, v nadaljevanju sam postane njen odvisnež. Zdravnik v štirih letih politikarjenja izgubi stik s svojim osnovnim poklicem, njegovo znanje postane zastarelo, v organizacijskem pogledu pa tudi ni več službenega mesta, na katerega bi se lahko vrnil, saj je njegovo prejšnje medtem zasedel že nekdo drug. Delovna ekipa, v kateri je uspešno sodeloval pred odhodom v politiko, pa se je medtem že razpršila in se okrog njega ne bi nikoli več zbrala. Tudi zato ne, ker je njegov odhod iz stroke ta ocenila kot izdajo poklica in poslanstva. Če bo ostal na cesti, mu bodo nekateri celo privoščili. Zdravniki, ki so v politiki odslužili eden ali dva mandata, so škoda tako za nacionalno gospodarstvo kot tudi za zdravstvo samo. Slednje je izgubilo strokov-

no vrhunsko usposobljenega delavca ali celo specialista, denimo, vrhunskega kirurga, v katerega je družba vlagala desetletje ali celo dve, potem pa je dobila doslužnega, doslužnega ali celo faliraneega politika, ki pravi politik niti ni mogel postati." Ugledni slovenski pisatelj in urednik revije Svobodna misel meni, "da bi se morala javnost ob vsaki kandidaturi za politične položaje, za katere bi se priključili zdravniki, zgražati in protestirati. V Sloveniji je že zdaj zaposlenih okrog 200 zdravnikov iz tujine. Koliko pa jih še dodatno primanjkuje, nihče ne zna natančno povedati. Tisoč, morda dva tisoč? Odhajanje zdravnikov v politiko bi zato morali moralno in politično obsoditi, z zakonom pa prepovedati oziroma ob vsakega zdravnika politikanta zahtevati povrnitev sredstev, ki jih je družba vložila v njegovo šolanje, ali pa povračilo stroškov za zdravnika, ki bo njegovo zdravniško službo opravljaj namesto njega." Zagotovo tehtne besede in utemeljena razmišljanja dodajamo. Toda v Sloveniji deluje surov kapitalizem, ki določa tudi stanje duha v državi in družbi. Zaradi tega bodo priporočila pisatelja in urednika Vladimirja Kavčiča pač ostala neuresničena. Saj je dovolj zdravnikov, ki bi radi kandidirali in postali župani občin ali pa celo poslanci v državnem zboru.

M

Kratke

V nekaterih osnovnih šolah več učencev, v drugih pa manj

Na območju mestne občine Nova Gorica se je v nekaterih osnovnih šolah v novem šolskem letu število učencev povečalo, v drugih pa znižalo. Taka gibanja nastajajo zaradi različnega števila rojstev v posameznih krajih. Po uradnih podatkih v tem šolskem letu v devetih osnovnih šolah deluje skupaj 142

oddelkov, ki vključujejo 2.717 učencev. Najbolj se je povečalo število učencev na osnovni šoli Frana Erjavca v Novi Gorici, in sicer za 26 v primerjavi z lanskim šolskim letom. Največji padec pa zaznamujejo na osnovni šoli Milojke Štrukelj tudi v Novi Gorici. V tej šoli, ki jo sicer obiskuje 456 učencev, je 16 učencev manj, kot jih je bilo v minulem šolskem letu.

Mestna občina vlaga znatna sredstva za vzdrževanja in druge potrebe osnovnih šol. Župan je na srečanju s časnikarji povedal, da poskušajo premostiti tudi prostorske težave Glasbene šole v Novi Gorici, ki ima 32 oddelkov in jo v novem šolskem letu obiskuje kar 670 slušateljev. Ima podružnico v Šempetru pri Gorici, njeno dejavnost pa bi radi razširili tudi v druge kraje, npr. v Prvačino. Župan Mirko Brulc je na omenjenem srečanju s časnikarji ob pričetku novega šolskega leta zagotovil, "da bodo do leta 2008 zgradili novo zgradbo Glasbene šole v Gorici."

Ženske živijo devet let dlje kot moški

Statistični urad Slovenije je objavil podatke o številu smrti in življenjski dobi prebivalstva v državi. Lani je umrlo 18.825 ljudi, kar je za 1,6 odstotka več kot leta 2004. Moški, ki so umrli v letu 2005, so bili v povprečju devet let mlajši od žensk. V povprečju so bili stari 68,9 leta, ženske pa 77,8 leta. Podatki tudi potrjujejo, da je umrljivost novorojenčkov v Sloveniji med najnižjimi v Evropi. Sodeč po naštetih in drugih demografskih gibanjih, je očitno, da se trajanje življenja povečuje. Tako naj bi dečki, ki so bili rojeni med letoma 2004 in 2005, lahko živeli 74,1 leta, deklice pa 81,3 leta.

Slovenija dobiva več denarja od EU, kot pa ga njee vplačuje

Slovensko gospodarstvo je dokaj stabilno in uspešno, kar je zlasti pomembno pred uvedbo evra, skupne evropske valute, 1. januarja leta 2007. Pri tem država prejema pričakovane prispevke iz skladov Evropske unije. Iz neto plačnice v brutojsko blagajno v mesecu maju je mesec pozneje, torej junija, postala neto prejemnica. Do konca preteklega meseca junija je Slovenija iz evropske blagajne dobila 38,9 milijarde dolarjev, vanjo pa vplačala skoraj 34,5 milijarde dolarjev. Presežek je torej znašal 4,4 milijarde dolarjev. Do konca tega leta naj bi Slovenija iz virov EU prejela okroglih 32 milijard dolarjev več, kot pa bo omenjeni evropski povezavi vplačala. Za ponazoritev finančnega stanja in gibanj v Sloveniji navajamo, da je država na listi stotih najbolj zadolženih dežel uvrščena na šestindvajseto mesto. Pri tem dolg na prebivalca znaša 11.441 ameriških dolarjev. V vseh državah, ki so uvrščene pred Slovenijo, je bruto domači proizvod na prebivalca izračunan po kupni moči bistveno višji. V Sloveniji je takšen bruto domači proizvod dosegel 21.000 dolarjev na prebivalca in se že uvršča v zgornjo polovico med stotimi državami. Sicer pa omenjena gibanja potrjujejo, da je visoko stopnjo razvitosti zelo težko doseči brez zadolževanja.

Če bo Slovenija prevzem evra dočakala s hkratnim povečanjem javne porabe, s čezmernimi podražitvami in počasnim napredkom pri izboljševanju splošne učinkovitosti države, bi to pomenilo odmik ali zaostajanje reform. Z njimi nekatere politične stranke napovedujejo, "da bo Slovenija postala svetilnik drugim."

Za župana nove občine Renče-Vogrsko

Med kandidati za občinske svetnike ali župane na Goriškem, je vzbudil večje zanimanje Stanko Šemrl iz Volčje Drage. Rad bi bil izvoljen za župana nove občine Renče-Vogrsko. Gre za osebnost s svojsko preteklostjo in poklicem. Rojen v Lomah pri Črnem Vrhu nad Idrijo, je bil od leta 1989 do 2001 župnik v Bukovici. Pozneje je zapustil poklic in poslanstvo duhovnika ter ostal brez zaposlitve. Zdaj ima družino in dva otroke. Stanko Šemrl je od leta 2003 tajnik krajevne skupnosti Bukovica-Volčja Draga. Za župana kandidira na listi Janševe SDS. Pravi, "da se vidi v politiki, da ima izkušnje za upravljanje z denarjem, ki ni njegov, da pa občine Renče-Vogrsko ne vidi kot podjetje. Po moje, je dobra tista občina, ki svoj denar porabi za dobro vseh ljudi."

S praznimi žepi v jesen

Počitnice in dopusti

V mesecu avgustu se je 18,8 milijard evrov, kar predstavlja 45% celotnega državnega izdatka za počitnikovanje.

Kalabriji, v Lombardiji, v Kampanji, v Emiliji Romanji in na Tridentinskem Gornjem Poadižju. V naših krajih pa so se turistični operaterji veselili ponovnega prihoda nemških turistov. Sicer pa celotno poletno sezono

Z dopusti pa so povezano tudi prodaje krem za sončenje, plavutk, mask za potapljanje in očal za plavanje, plastičnih vrčkov, lopatic in podobnih neobhodno potrebnih pripomočkov za prijetno preživljanje počitnic na plaži. Če so nekateri iz med omenjenih proizvodov izrazito sezonski, pa tega ne moremo trditi za opremo za potapljanje, saj jo proizvajalci ugodno prodajajo tudi pozimi, ko se italijanski potapljači opraviijo na Rdeče morje. Letos so proizvajalci vrčkov, lopatic in podobnih igračk uvedli kar nekaj novih modelov, zaradi česar so se prodaje precej povečale. Proizvajalci teh artiklov so nad količinami prodaj zelo zadovoljni, k porastu prodaj pa so botrovali tudi zelo ugodne vremenske razmere v juniju in juliju, medtem ko so se prodaje v mesecu avgustu nekoliko zaustavile. Skupno so italijanski potrošniki v obdobju od maja do septembra porabili za kreme za sončenje 300

Želje in cilji italijanski potrošnikov so bili to poletje zelo različni. 75% vseh dopustnikov se je odpravilo na morje, kjer so v tednu velikega šmarna beležili polno zasedenost. Ostali so obiskali velika italijanska mesta, ki nudijo na ogled kulturne zanimivosti, ali pa manjše centre. Veliko turistov se je tako odpravilo v Rim, kjer se je obisk italijanskih turistov povečal za 3%. Ta porast gre pripisati predvsem številnim kulturnim dogodkom, ki so jih v tem obdobju organizirali v mestu, pa tudi marsikateri izredni ponudbi, kar je turiste še bolj pritegnilo. Ponovno so doživele velik uspeh turistične kmetije, ki so letos sprejele za 15% več turistov kot lani. Manj turistov pa se je odpravilo v hribe. Izjemo predstavlja Tridentinsko Gornje Poadižje, saj so v omenjenem obdobju beležili polno zasedenost. Največ priliva pa so za beležili na Siciliji, v Toskani, v

označuje velik porast tujih gostov, ki v Italiji cenijo tudi izredno zanimivo enogastronomsko ponudbo. Kljub velikemu porastu turistov predvsem v obmorskih krajih pa številni turistični operaterji niso navdušeni nad potekom poletne sezone, saj se je marsikje zmanjšala donosnost dejavnosti.

milijonov evrov. Tudi proizvajalci kanujev in manjših jadrnic kažejo zadovoljstvo s komaj minulo sezono, saj so se njihove prodaje v povprečju povečale za 7%; nekoliko manj zadovoljni so proizvajalci senčnikov, saj se prodaje niso povečale tako, kot so pričakovali.

Mara Petaros

Prihajajo zaradi višjih plač in ugodnejših življenjskih razmer

Največ je delavcev iz držav novih članic EU

Slovenija je 25. maja letos ukinila vzajemnost in uveljavila prosto gibanje delavcev iz držav članic EU in iz dežel, ki sodijo v tako imenovano evropsko gospodarsko območje. Izkušnje kažejo, da prihodki tujih delavcev niso ogrozili našega trga dela. Po podatkih Zavoda za zaposlovanje je bilo konec preteklega junija v Sloveniji zaposlenih 1.084 iz držav evropske povezave, pri čemer pa niso bili všteti državljani Irske, Švedske, Velike Britanije, Severne Irske ter iz dežel evropskega gospodarskega območja.

Za zaposlitev v Sloveniji se prijavljajo delavci predvsem iz držav novih članic EU. Med njimi so delavci, katerim je trg dela v starih članicah še vedno zaprt ali pa v njih niso našli primerne zaposlitve. V Slovenijo prihajajo, ker so v nevišje plače, pa tudi življenjski pogoji in razmere so na splošno ugodnejši. Večina omenjenih delavcev je v Sloveniji našla zaposlitev v gradbeništvu; ti prihajajo pretežno iz Slovaške. V kovinski industriji pa so po večini zaposleni varilci iz Poljske, Slovaške in Češke. Zaposlujejo pa se tudi mesarji iz Madžarske in šoferji tovornjakov za mednarodne prevoze. Za delo v

Sloveniji je prijavljenih največ Slovakov, teh je 1.344, sledijo Avstrijci (281), Italijani (256), Poljaki, Francozi in Nemci. Na zavodu za zaposlovanje imajo prijavljenega še enega Estonca, dva Latvijca, enega Maltežana in tri interesente s Cipra. Število delavcev iz novih članic evropske povezave se je skoraj podvojilo, ni pa opaziti večjega pritoka delavcev iz starih članic EU. Tudi najnovejše izkušnje dokazujejo, da zaradi tradicije, bližine in sorodnih jezikov, v Slovenijo v največjem številu prihajajo delavci iz novih držav na območju nekdanje Jugoslavije.

M

Pričevanje

Doživetje delovne prakse na Finskem

Finska ima na zastavi bel križ na modrem ozadju. Zakaj ima tile dve barvi? Ker jo sedem mesecev na leto pokrivata samo beli sneg in modro nebo. Njena pokrajina je polna jezer in rek; to ji daje še bolj vtis modre barve. Padovanska univerza me je poslala v mesto Oulu sredi države, ker ima tamkajšnja univerza prijateljske stike s padovansko. Na Finskem sem se izpopolnjeval kot bolničar. Od marca do konca maja 2006 sem prebival v študentskem domu, v katerem je bilo polno drugih študentov z raznih koncev Evrope in sveta. Padovanska univerza mi je dala štipendijo, tako da sem lahko mirno preživel te mesece, ne da bi morali pri tem starši seči v svoj žep. Z letalom sem odpotoval iz Benetk in po treh urah leta dospel v Helsinki. Na letališču sem videl polno plavalok. Tega nisem bil navajen in zdelo se mi je, da sem v nekem drugem svetu. Opoldne sem z zadnjim polem končno prišel v mesto Oulu. Naj povem, da sem iz letala občudoval sijoče sonce na nebu in oblake pod njim. Ko se je letalo spuščalo na pristajalno stezo, je postopoma prebijalo oblake in skozi okno sem zagledal ples snežink in belo gozdnato pokrajino.

Prakso sem opravljal na oddelku kirurgije, kjer sem prvič videl umirati ljudi, in na oddelku prve pomoči, kjer sem lahko sam preverjal srčni utrip, meril krvni tlak, vročino, prisotnost kisika v krvi, opravljal sem tudi elektrokardiogram. Nato sem prakso tri tedne nadaljeval v zasebnem petnadstropnem poslopju, v 50-sobnem stanovanju. Oskrbnoval sem osebe s spominskimi motnjami in fizičnimi težavami. Lahko si predstavljate, da se tam nisem veliko pogovarjal, ker so bolniki angleščino popolnoma pozabili ali pa je niso nikoli znali. Ostalo mi je v spominu, kako so se ti ostareli ljudje navduševali nad petjem znanih starih finskih pesmi. Prakso sem dokončal s tritedenskim delom v psihiatričnem oddelku za depresivne osebe, večinoma moje starosti. Tam sem videl ljudi "bojevati se" s časom; zanje je leta mineval izredno počasi. Najbolj me je zanimalo vedeti, zakaj so imeli ti bolniki zaprta vrata. Mislim namreč, da so se na tak način počutili kot v ječi.

V mojem stanovanju je življenje potekalo mirno ob kuhanju (moje najljubše jedi so bile: krompir in losos v peči, pašta z graham in smetano, losos, kuhan v mleku, pizza, jabolčna torta), čiščenju in ob prostih sobotnih večerih. Vsako soboto so študentje iz posameznih držav pripravili tradicionalne jedi. Večerje so popestrili z glasbo in zabavnimi igrami do odhoda v disko. Ko je bil na vrsti italijanski večer, smo pripravili pizzo, slaščice, "focacce", čokoladno salamo, jabolčno torto in peli pesmi Vasca Rossija. Bil sem v prijateljskih stikih s Poljaki, Slovaki in Čehi, saj sem

razumel njihove pogovore in jih večkrat šaljivo ponavljal ter jim odgovarjal. Skupaj smo pripravili velikonočni zajtrk: bilo nas je petnajst pri kraljevsko obloženi mizi, polni slaščic, jajc in klobas. Čehi so pripovedovali, da na velikonočno jutro gredo fantje, "oboroženi" z vrčem vode, zbuditi vsak svoje dekle. Če pa je v bližini jezero, primejo dekleta in jih vržejo vanj. V študentskem domu sem srečal tudi trinajst italijanskih študentov, večinoma iz Verone. Srečevali smo se vsak večer, ko smo prihajali z delovne prakse. Jedli smo sladoled ali pecivo ali krompir v oblicah in poklepeta. Za Božič smo šli v edino katoliško cerkev v oklici (Finci so večinoma luteranci). Izvedeli

Pogled na Helsinki

smo, da je tamkajšnji duhovnik neki italijanski misijonar, ki se je preselil v mesto Oulu. Maševal je po angleško, saj je večina ljudi prihajala iz tujih držav. Ob koncu maše nas je vprašal, ali hočemo pristopiti k cerkvenemu zboru. Ideja nam je ugajala, saj nas je bilo veliko pevcev iz domačih župnij. Eden je znal igrati na kitaro, zato smo vsako nedeljo poživljali mašo s petjem in glasbeno spremljavo.

Povsod sem videl nage ljudi: pod prho, na stranišču, na hodniku, na divanu, na katerem so sedeli in brali časopis ter revije. Mnogi so hodili noter in ven iz neke sobe. Prestrašen sem se približal in pogledal znak na lesenih vratih: prekrizane kopalke, prepovedan vstop v kopalnico! Hipoma me je prešinila strašna misel. Odprl sem vrata in razumel, da je savna."

Nazadnje bi hotel povedati še nekaj zanimivega o preprosti finski kuhinji. Finci jedo štirikrat na dan. Zajtrk: majhna kocka sladkorja pred pitjem tople kave, ki seveda ni tako močna kot naša, in slaščica "pulla".

Kosilo ob 11. uri: krompir z mesno omako ali slano meso severnega jelena ali slani losos. Pred tem ne manjkata nikoli zelenjava s sadjem - ananas in breskve - in velika izbira pekočih omak.

Večerja ob 16. uri: takrat prihaja večina ljudi domov z dela. Kot pri kosilu tudi pri večerji pijejo mleko in ne vode ali vina ali cocacole.

Preden gredo spat, je na vrsti še malica: slaščica "pulla".

Posredujem vam recept te tipične sladkarije: 2 kocki kvasa zmešaj v kozarcu tople vode z žličko sladkorja in pusti vzhajati nekaj minut. Segrej mleko (5 dl). Zmešaj 1 jajce v

kozarcu in pusti 1/3 tega v drugem kozarcu. Vse skupaj zmešaj z žličko soli in 1 žlico indijske dišave kardamoma v prahu ter počasi dodajaj 1 kg moke. Pomni: del jajca moraš prihraniti! Tako pripravljeno testo postavi na visok, širok pladenj, da bo vzhajalo približno dve uri ali tri. Segrej peč na 225°C. Napravi majhne, kot pest okrogle kepice in jih namaži z jajcem, preden jih daš v peč za 8-10 minut, kjer naj zlato porumenijo. Dober tek! Kiitos, hei hei = hvala, nasvidenje!

Tadej Devetak

NOVI
GLASGLAVNI UREDNIK Andrej Bratuž - ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD, tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebnostne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskovnikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

To število smo poslali v tisk v torek, 12. septembra, ob 14. uri.

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

“Očistimo okna, preberemo vse novice v časopisu...”

Elektronska pošta mi je postala skoraj bolj domača kot navadna. Vsako jutro vklopim računalnik, vtipkam svoj elektronski naslov in pregledam, kaj se mi je nabralo. Kup raznoraznih mailov za odpad, od navadnih reklam do spolnih oslarij, ki jih splet žal kida na moj brezplačni elektronski naslov. Nekaj koristnih obvestil, prijateljski pozdravi pa še vsakotedenska stalnica: misli, odgovori, zapisi, razmišljanja slovenske koreografije, ki sem jo spoznala pred nekaj leti in me je vključila v svojo mailing-list, v naslovnik, na katerega pošilja vse, kar ji pretresa možgane in telo; obvestila o razstavah in predstavah, recenzije plesnih projektov, starodavni pregovori, ki so aktualnejši kot katerikoli odkritje današnjih dni, razmišljanja o vsem možnem, kar obogati človeka. Jasna že nekaj desetletij teži ravno k temu: k notranji obogatitvi in izražanju same sebe, ki se ne omejuje le na ples.

Njen sinočnji zapis se mi vtisne pod kožo veliko bolj kot ostali in ne morem si kaj, da bi se ne vprašala zakaj: “Ko nam mame, stare mame, nonoti, so sedje... kdaj kaj rečejo, prosijo za pomoč, si želijo besedo, dotik, pozornost – se jih otresemo, delo je prvo, saj rabimo denar, časa ni, da se ustaviš in se komu zareš v oči: tujcu, prodajalcu, zoprnemu fantu svoje hčerke, koketi, ki ti je izmaknila fanta, ali pač že komu. Odvihramo proč, v kino, na tortico, v knjigarno...očistimo okna, preberemo vse novice v časopisu. Potem pa – malo pozneje – pride stiska.

Pa bi rad... se srečal s seboj. Ojej...pogovoriti! Samo, da bi bilo že konec otopečnosti in tavanja brez prometnih znakov, obupno si želiš nekaj oprijemljivega, oporo, zagotovilo, potrditev, da nisi v megli, da so ti parametri še vedno znani in pregledni... Želiš si, da bi se zid podrl, da bi steklo kaj skozi drobno, da bi se lahko nakrohotal, sproščeno, brez zavor. Ali pa, da bi bil zmožen molka, saj, ko klepetas, ne slišiš, kaj ti šepeta vetrce v krošnji...” itd. itd.

Berem in sprašujem se, zakaj so me te besede stresle. “Odvihramo proč, preberemo vse novice v časopisu...” in se tolikokrat ne zaveda-mo, da je drugo pomembnejše. Včasih si rečem, ko bi si takrat drugače razporedila čas in se zavedela pomena tistih trenutkov! Univerza, cel kup obveznosti, nemščina, angleški filmi, prijatelji. Skoraj vsakodnevne polurice pri noni, kosilo, malica. In potem, ko sem že na vratih, moje ustnice

na njenem licu, dvigalo v pogonu, njene besede: “Počakaj, rada bi ti še nekaj povedala”. In misel, ki mi je v tistem trenutku švignila kot umazana voda ob naliu: zakaj mi ni prej povedala, ko sva sedeli pri mizi, ko se mi ni spet mudilo v knjižnico/na lekcijo/na sestanek/na randi?... Mogoče je že res, da sem si takrat ustvarjala življenje, da sem zorela tudi v vsem tistem vrtincu zunanjih stimulov in da je bilo pač že prav tako. Danes mi je žal za vse tiste trenutke, za vse odzive, ki jih ni bilo, za vse prekinjene komunikacije, za vsako izgubljeno priložnost. In vendar si dopovedujem, da smo sestavljeni tudi iz tega. Iz izgubljenih priložnosti in preteklih izbir, ki so drugačne od tistih, ki bi jih danes naredil.

V razmislek

Predrzen fotograf?

Pogledam črno-belo fotografijo, ki je objavljena v Novem glasu, 27. julija 2006 (na 10. strani), v ospredju so štirje otroci, v ozadju so mnogo dima, očitna posledica kake eksplozije.

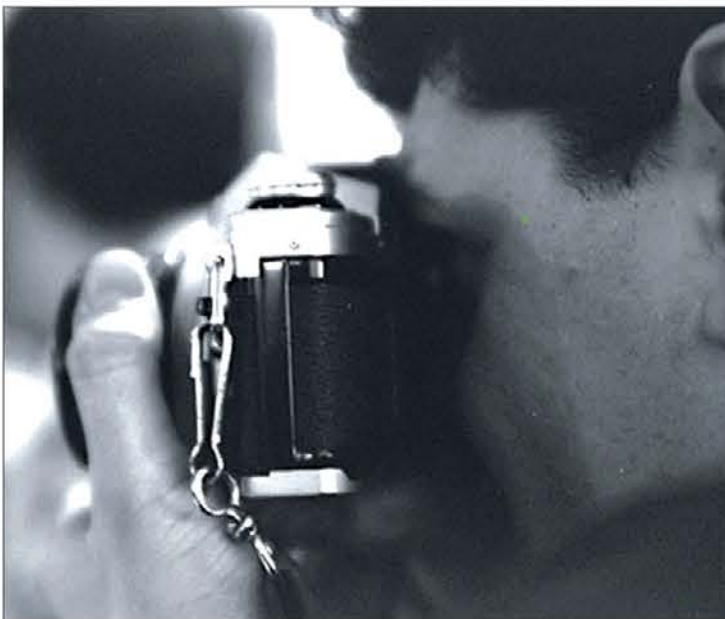
Ekspresivni so obrazki otrok, predvsem dveh otrok. Izraz, ki ga imata na obrazkih, potrjuje, da se je zgodilo nekaj strašnega. Otroci bežijo iz kraja, kjer je nastala močna eksplozija. Usta dveh otrok so prestrašeno odprta in razumemo, da otroka, brez poznane odrasle osebe blizu, obupana od strahu, kričita. Eden izmed fantkov, ki ima telo popolnoma golo, drži izredno utrujene rokice rahlo iztegnjene navzdol. Njegova drža spominja na držo, ki jo ima Jezus Kristus na križu. Ta pa je otrok, otrok, ki bo imel morda šest ali sedem let.

Kričeči izraz na obrazku spominja nekako na obraz, ki ga je naslikal norveški slikar Edvard Munch v svojem Kriku. Ne pozabimo, da je Krik slika. Ni fotografija.

Predstavljam si fotografa, ki je izdelal to fotografijo. Predstavljam si, kako je pred prestrašenimi, kričečimi, obupanimi otroki v paničnem begu, ambiciozni fotograf iskal najprimernejšo pozicijo, da bi fotografija bila čim lepša. V resnici, upam, da ni bilo prav tako. Mislim na to, da bo taka fotografija čim lepša, ali ni to grozljivo?

V čem naj bi bila tu lepota? Naj bi bila lepota morda v tem, da lahko vidimo na fotografiji trpljenje šest- ali sedemletnih otrok? Torej v tem, da vidimo grozovito, pretresljivo resnico? V trpljenju in grozoti lahko vidi-

mo lepoto samo v primeru, da smo sadisti. Ali lahko rečemo, da je taka fotografija zanimiva? Ali je lahko

zanimivo, da si ogleduješ trpljenje in grozoto na obrazih otrok? Mislim, da gledanje take fotografije ne more nikakor biti zanimivo, temveč je in mora biti v-zne-mir-lji-vo, pre-tre-sljivo.

Vendar z določenih vidikov, na primer z zgodovinskega vidika, je tudi prav, da si to fotografijo ogledamo, kot je prav, da si kristjan kdaj pa kdaj ogleda Kristusovo trpljenje na križu, v cerkvi ali doma, in o tem tudi malo razmišlja.

Pomislimo malo na fotografa, na trenutek, ko pritiska na gumb fotografskega aparata in je fotografija narejena. On je svoje delo opravil. Pred njim pa ostane neverjetni, grozljivi prizor z otroki.

Sprašujem se, kaj stori fotograf potem.

Se nekako hladno in prezirljivo premakne s krutega prizorišča, da bi se še njemu ne zgodilo kaj hudega?

Ali morda doživlja trenutek žalostnega razmišljanja o tem, kar ima pred seboj, in potem odide

slabe volje?

Bi se pa lahko zgodilo, da z jezo vrže na tla fotografski aparat, teče otrokom naproti in jim ponuja nežen objem? ... Ne, tega verjetno ne bi storil. Če bi se namreč pokvaril fotografski aparat, bi morda izgubil tudi sliko. Toda ... ne bi popolnoma izključila te zadnje možne fotografove reakcije. Ja, otroke bi varno objel in bi se jim humano približal. Lahko bi se zgodilo, zakaj ne? Veselil bi se, da se je fotografski aparat pokvaril in skupaj s fotografskim aparatom tudi fotografija.

Ali ne mislite, da bi bil tak človek pravi junak? Ali obstajajo na tem svetu taki junaki? Mislim, da obstajajo.

Elena Cerkenič

Prejeli smo

Društvo TIGR o spravi

V Društvu TIGR Primorske spremljamo in pozdravljamo dogodke, ki krepijo sodelovanje med Slovenijo in Italijo in njunimi državljani. Želimo verjeti, da bo dozorel čas za odprto sodelovanje dveh sosednjih narodov in držav brez zgodovinskih bremen. Posebej želimo, da generacije, ki niso bile udeležene pri žalostnih poglavjih zgodovine dvajsetega stoletja, ne bi nosile teh bremen.

Zatorej razmišljamo o simbolni spravi na ravni predsednikov obeh držav kot o sklepnem dejanju priznavanja zablod, krivic in storjenega zla, ki terja medsebojno opravičilo.

Žal ugotavljamo, da bi vsebinska sprava, o kateri potekajo dogovori, terjala spremembo nekaterih ravnanj na italijanski strani. Simbolna sprava ne more preskočiti dejstev:

- uradna Italija je proslavila obletnici priključitve Trsta in Gorice s skrajno nacionalno vsebino in retoriko: ob meji s Slovenijo je demonstrirala svojo oboroženo moč, kar je edinstven primer v sodobni Evropi. Proslava v Gorici je bila prav tako prežeta z nacionalnim nabojem, s prezrtjem vsakršnega omenjanja slovenstva;

- uradna Italija je financirala film Srce v breznu, ki je enostransko prikazal in potencial del zgodovine in zavestno obšel vzročnost in sosledje dogodkov. Zamolčal je zgodovinska dejstva, kot jih je v skupnem poročilu ugotovila komisija slovenskih in italijanskih zgodovi-

narjev; noben uradni organ Republike Italije ni obravnaval in sprejel skupnega poročila zgodovinarjev, čeprav je ta dokument eden redkih soglasnih dosežkov in kot tak soliden temelj za gradnjo odprtih odnosov med državama.

- Italija ne uresničuje lastnih zakonov o globalni zaščiti slovenske manjšine. Italija ni prevzela poplačila odškodnine za premoženje optantov, ki ga je Slovenija vplačala, in s tem vzpostavlja negotovost o priznavanju sklenjenih mednarodno-pravno veljavnih pogodb.

- Italija je obšla interese Slovenije s sklenitvijo dogovora o ekoloških (ekonomskih) conah z Republiko Hrvaško.

Navedenih dejstev ne more prikriti sprava na formalni ravni in je zato v tem trenutku v Društvu TIGR ne podpiramo! Nasprotujemo tudi zamisli o sodelovanju hrvaškega predsednika pri spravnem dejanju, saj se s Hrvaško ne moremo spravljati, ker se nikoli nismo gledali preko puškinih cevi. Mogoče bi bilo razumeti udeležbo hrvaškega predsednika kot priznanje Slovenije o potrditvi obstoječega stanja na mejah, ki ga je Hrvaška vzpostavila s svojimi katastrskimi »osvojitvami«.

Ob izpolnitvi pogojev za vsebinsko spravo podpiramo zamisel o sklepnem spravnem dejanju, ki bo pietetno opominjalo na dogodke in žrtve: Italija je l. 1915 z vojaško silo napadla slovenski etnični prostor. Posledice so bile za primorske Slovence grozljive: desetstisoči

so bili razseljeni iz krajev soške fronte, uničena so bila naselja in gospodarstvo, vzpostavljena je bila fašistična diktatura, ki je uničila kulturne, prosvetne in gospodarske strukture in izselila preko sedemdesettisoč Slovencev, tisoči so bili obsojeni na dolgotrajne zaporne kazni in tudi usmrčeni.

Italija je drugič z vojsko napadla slovensko ozemlje l. 1941. Proti pravilom mednarodnega prava je ustanovila Ljubljansko pokrajino in jo priključila k svoji državi. Okupirano ozemlje je obklopovala z represalijami nad civilnim prebivalstvom, z zapiranjem v taborišča, s pogromi, mučenjem in streljanjem talcev.

Pietetno priznavanje žrtev na slovenski strani kliče po simbolnem opravičilu predsednika Italije bazoviškim žrtvam in talcem v gramozni jami. Ob kraja zaznamujeta žrtve kot posledico dvakratne vojaške agresije. V sklepnem spravnem dejanju ne sme izostati opravičilo predsednika Slovenije na prizorišču poboja državljanov Italije, pri katerem so ob koncu vojne sodelovali Slovenci in oboroženih enotah prejšnje države. Obžalovanje in razumevanje slovenske strani bo namenjeno tudi trideset tisočim izseljenim italijanskim državljanom, ki so morali zapustiti svoje domove v mestih slovenske Istre.

V Društvu TIGR Primorske upamo, da bodo čim prej dozorele razmere za vsebinsko polno spravno dejanje.

Društvo TIGR Primorske
Franjo Batagelj, predsednik

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Želite postati bogatini?

Nič lažjega, preselite se v Sibirijo. Tam se cedita med in mleko. Zaradi klimatskih razmer sicer večkrat poledenita, a žal je to vključeno v ceno. Sibirija, elitni klub, ki se lahko kosa z Briatorevim Billionairom. Koktejl partyji s smučkami. Ko bi že Stalin namesto lagerskega vidika odkril skrito plat elitistične Sibirije, bi se takrat bivši SZ (in njenim prebivalcem!!!) morda pisali boljše časi...

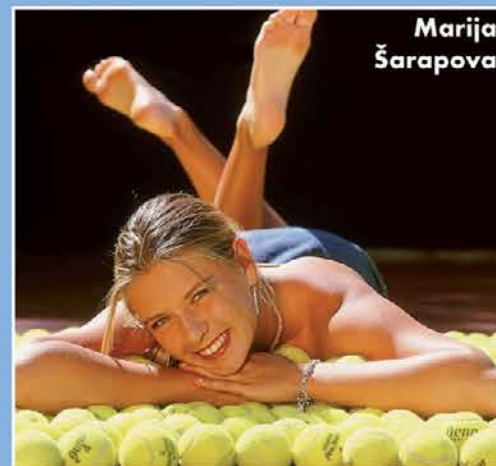
V Sibiriji se na noge postavil Roman Abramovič, ampak pustimo njega pri miru. Trenutno ima velike skrbi z vsemi jezikovnimi tečaji, na katere se je vpisal, da bi lahko kako besedo spregovoril z vsakim Chelsejevim nogometašem. Sibirija ni samo elitno središče, je tudi ena od prestolnic mode. Marija Šarapova, teniška igralka, je Sibirka. Pred kratkim ste jo lahko v vsem njenem sijaju opazovali na ameriških teniških igriščih. Prava paša za moške oči.

Marija je tokrat nastopila s pomembno inovacijo. Modni kreatorji so ji sešili dva kostuma za gala večere. Z njima je odigrala celoten turnir. Kromatično sta bila kostuma zelo dovršena (in polna domišljije): podnevi je Šarapova nosila popolnoma belo opremo, ponoči pa je bil njen kostum popolnoma črn. Saj veste, temna oblačila poudarjajo eleganco. In večerna toaleta, ki mora biti na nivoju koktel partyjev elitističnega višjega sloja, mora še toliko bolj nujno biti črne barve.

Oblačila seveda niso podpisali

Nočna dama v črnem

Armaniji, Valentini in Cavalliji. Na njej je bila kljukica najbolj znane športne hiše, Nike. Nič čudnega, v dobi globalizacije gre tako: vsaka globalna firma mora blago proizvajati globalno. Nike je začela s čevlji, a je kaj kmalu presedlala na športna oblačila, najrazličnejše športne artikle in dejansko vse, kar lahko z zelo

Marija Šarapova

prostimi asociacijami povežemo s športom. Če bi človeške fiziološke potrebe bile vrednotene, bi Nike nedvomno v trenutku začela proizvajati toaletni papir. Navsezadnje, delovna sila v tretjem svetu je še vedno zelo poceni... in zelo delavna, pa še upira se ne s kakimi pretiranimi sindikalnimi zahtevami.

No, vrnilo se na elegantno črno oblačila, ki ga je nosila Marija Šarapova v zmagovitem pohodu na Flushing Meadows. Gre za poseben trend oblačenja, ki sta ga v zadnjih letih v ženskem tenisu uveljavili prav Šarapova in pred njo Kurnikova. Tu-

di pri moških gre dejansko za podoben trend, ki ga v zadnjih sezonah "izvažata" prva teniška violina, Švicar Roger Federer, in posebej ameriški tenisač Andy Roddick. Trend nekoliko spominja na tisti "tradicionalni" tenis, ki se je rodil kot kratkočasje bogatega višjega sloja, in na tenis, ki je zaslovel z malim krokodilčkom znamke Lacoste. Eleganca in elitizem. Gre za drugačen koncept istega športa, ki smo ga gledali v osemdesetih in začetku devetdesetih, tako pri moških kot pri

ženskah. Martina Navratilova, Steffi Graf in Martina Hingis se zdaleč niso bile take lepoticke, kot je današnja miss Marija Šarapova. Posledično so tudi oprijeta oblačila, pa čeprav še tako elegantna, na njih pristajala drugače. In pomislimo na moške. Kdo je kraljeval ob koncu sedemdesetih in v osemdesetih? Bjorn Borg, Šved z zelo dolgo pričko in elastičnim trakom na čelu. Ali pa John McEnroe s svojo kolerično osebnostjo, ki je lomil rakete kot za stavo. Pa pomislimo tudi na Andreja Agassija iz prvega obdobja, ki je bil v osemdesetih podoben ameriškem bogatemu razvajencu na havajskih počitnicah na Honoluluju. Eleganca jim je bila deveta briga!

Marija Šarapova je popolnoma drug svet! Modna pista na teniških igriščih, na teniških igriščih zmagovito manekenstvo. Lep tenis za tretje tisočletje. In hvala Bogu tudi dobra paša za oči, čeprav tako lacosteovsko elitna!

Andrej Černic

Naše ekipe

V državnih in deželnih pokalih s spremenljivo srečo

Sezona zamejskih športnih društev v treh osrednjih moštvenih panogah je že na startu. Pred začetkom član-

sto na zgornjem delu razpredelnice, pri Juventini pa bi se radi najprej utrdili v ligi višje kakovosti preko mirnega obstanka.

Košarka. Tudi drugo leto zapored bosta slovenske barve v prestižni državni C1 ligi branila bodisi Bor bodisi Jadran.

sti na uveljavitev mladih, ki so jih sami vzgajali. V C skupini, v katero so vključili obe zamejski peterki, bo po odpovedi dveh moštev igralo le 14 ekip. V D ligi bodo nastopali Breg, Kontovel in Sokol. Brežanov po lanskem izgubljenem finalu končnice za napredovanje niso naknadno vključili v višjo C2 ligo, zato se bodo letos vnovič skušali potegovati za prestop. Podobne želje imajo v Nabrežini: sokolovci so se namreč močno okrepili in računajo na eno najbolj izkušenih

igralskih zasedb v tržaško-goriški skupini. Pri Kontovelu pa je glavna skrb ta, da bi veliko prostora imeli perspektivni mladi košarkarji. V promocijski ligi bosta še naprej sodelovala Dom na Goriškem in Cicibona na Tržaškem.

Odbojka. Poletni meseci so postregli z velikimi novostmi v slovenskem odbojarskem gibanju. Projekt Rast je po izpadu združene moške članske ekipe iz B2 v C ligo propadel, zato pa je državno B2 odkupila Sloga, ki bo v njej nastopila z mlado vrsto pretežno domačih odbojkarjev. Po mnenju izvedencev šesterka nima pravih možnosti za doseg obstanka, vendar fantje bodo poskusili presesteti. Po svoji poti nadaljuje Val, ki bo spet samostojno nastopal v C ligi. Mesto med tretjeligaši je odkupila Soča, ki bo dala možnost svojim mladim talentom, da se kalijo v zahtevnejšem prvenstvu. V moški D ligi bodo nastopile druga ekipa Sloge (z mladinci) in šesterki Olympie ter Našega

Nogometni klub Vesna - Križ, sezona 2006/07

skih prvenstvenih bojov v raznih moških in ženskih konkurencah smo zato izmerili utrip v naših taborih na Goriškem in Tržaškem.

Nogomet. V elitni ligi, najvišjem amaterskem prvenstvu, bo slovensko nogometno gibanje imelo prvič hkrati dve ekipi, kar ni od muh. Kriška Vesna je v deželi že prava ugledna realnost, v tržaški pokrajini je nesporno druga sila po Triestini. Po navdušujočem napredovanju se ji je pridružila še štandrska Juventina, ki je v (nogometno sicer obubožani) goriški občini celo ekipa številka ena. Vesna bo skušala obdržati me-

V promocijskem prvenstvu se repenski Kras predstavlja s pravo armado, po dveh zaporednih napredovanjih s sanjskim moštvom in prihodom izkušenega trenerja Micussija odkrito cilja še na en prestop. V 1. amaterski ligi bo poleg Primorja, ki se bo letos s spremenjeno postavo predvidoma potegoval za rešitev pred izpadom, meril moči še ambiciozni trebenski Primorec. Še stopničko nižje, v 2. amaterski ligi, bodo tekmovali Breg, Sovodnje in Zarja/Gaja, v 3. amaterski ligi pa bo naš edini predstavnik pomlajena doberdobska Mladost.

Tržaško-goriški derbi bo, zanimivo, že v prvem krogu, v nedeljo, 1. oktobra, ob 18. uri v goriškem Kulturnem domu. Obe naši društvi sta sklenili, da še dodatno pomladita postavbo. Borovci in jadrancovi zato letos merijo zgolj na obstanek v zahtevni konkurenci in ciljajo zla-

Odbojarski klub Soča-Sovodnje, sezona 2005/06

Košarka

Državni pokal

Izidi prvega kroga: Bor Radenska - Muggia 68:78, Muggia - Jadran Mark 75:78, Jadran Mark - Bor Radenska 85:75. V drugi krog sta se uvrstila Jadran Mark in Muggia.

Nogomet

Državni pokal

Izidi tretjega kroga: Juventina - Pro Gorizia 3:2, Staranzano - Vesna 1:1, San Luigi - Kras Koimpex 1:0. Juventina se je uvrstila v naslednji krog, Kras in Vesna pa sta bila izločena.

Deželni pokal

Izidi tretjega kroga: Primorec - Primorje 1:3, Zarja/Gaja - Breg 2:1, Pro Farra - Sovodnje 0:3. Primorje in Zarja/Gaja sta se uvrstila v naslednji krog, Breg, Primorec in Sovodnje pa so sklenili svojo pot v letošnjem pokalnem tekmovanju.

Odbojka

Deželni pokal za moške

Izidi prvega kroga: Pallavolo Trieste - Sloga 2:3, Val Imsa - Ferroalluminio 0:3.

Namizni tenis

Ženski turnir za 24. mednarodni Pokal Kras

1. Dugo Resa (Hrvaška), 2. Szekszard (Madžarska), 3. Topolčany (Slovaška), 4. Breclav (teška), 5. Kras ZKB, 6. Zagreb (Hrvaška), 7. Vrtoljba (Slovenija), 8. Delnice (Hrvaška). Nekolika presenetljivo, toda zasluženo so na tradicionalnem predprvenstvenem turnirju v Zgoniku zmogale Hrvatice, domače igralke Krasa ZKB pa so v močni konkurenci s petim mestom povsem zadovoljile.

prapora.

Pri ženskah smo po dolgih letih ostali še brez ekipe v C ligi, ker se je goriški Govolley zaradi pomanjkanja domačih igralcev odpovedal nastopanju. Na deželni ravni ostajata tako nosilca slovenskih barv le še Bor/Breg in Sloga, ki bosta skušala obdržati ligo bolj zanesljivo kot v pretekli sezoni. Več moških in ženskih postav na Goriškem in Tržaškem bo tekmovalo v pokrajinskih prvenstvih 1. in 2. divizije.

HC

NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

DORICA MAKUC
ALEKSANDRINKE

Dorica Makuc
ALEKSANDRINKE
II. izdaja

Dobite jo v naših slovenskih knjigarnah

Gorica, Travniki 25, tel. 0481533177, fax 0481548276, e-mail mohorjeva@adriacom.it

Peš po Korziki (18)

Med morjem in gorami

Mulc, ki mu je testosteron nabijal v glavo, se je zadovoljen pogljal proti vodi, izvedel dovršen skok na glavo in odplaval proti klapi, zbrani okrog bližnjega pomola, sam pa sem se prav počasi napotil nazaj proti trgovinici po še eno rundo ohlajene pijače. Med potjo sem na ozkem, ne več kot desetmetrskem pasu med morjem in restavracijo našega kampa, ki je bila v precej bolj klavrnem stanju od tistih na videz luksuznih nekoliko višje gori proti genoveškemu stolpu, srečal še eno kravo (tokrat res kravo), ki je hodila proti bikcu Ferdinandu. Bila je mlečno bela in že odrasla, rogove pa je imela čudno, rahitično zavite. Do konca TMM sem videl še nekaj takih primerkov umetniško izoblikovanega rogovja in priznam, da so mi bile krave s takšno frizuro še posebej zanimive, pa čeprav je slo očitno za neke vrste motnjo v njihovem razvoju.

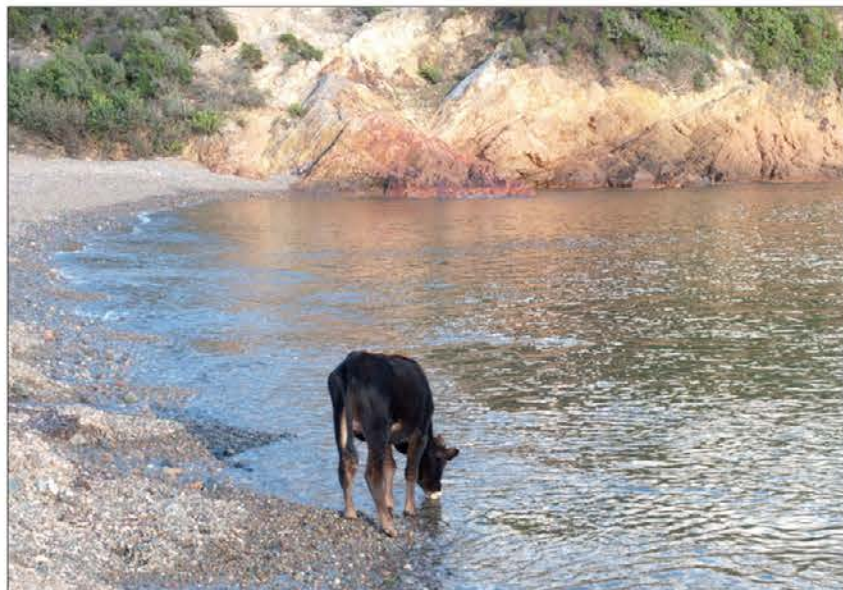
Ko sva izpraznila tudi drug par pločevink in se je začelo počasi temniti, sva stopila do točilnega pulta bližnje restavracije, ki je bil tudi recepcija campinga in lesenih bungalovov, raztresenih po notranjosti ograjene parcele. Za postavitve šotorov in nočitev za dve osebi sva simpatično zanemarjenemu lastniku vsega skupaj kar takoj plačala 16 evrov. Nov, ultra lahek, manj

kot dva kilograma težak šotor, v katerem še nisva spala, saj je bil kupljen prav za na to pot, je bil kmalu pokonci in pripravljen na svojo prvo noč pod milim nebom.

11. Pusti kravo pri miru, če nočeš, da ti spraskam oči

Mini kamp je bil kar dobro zaseden, za kar so poskrbeli predvsem nemški mladci, ki so postavili pravi tabor. Poleg njihovih osmih šotorov, jih je bilo, skupaj z našim, v kampu

tem, onem in tretjem, potem pa je bilo treba pod tuš, saj je postajalo kljub bližini morja ali pa prav zato vse bolj hladno. Na večerjo sva šla kar v bližnjo restavracijo. Tam sva srečala Hermana in Helgo. Čeprav sem pričakoval, da se bosta ustavila v zavetišču zgoraj v zaselku, sta prišla tudi onadva v kamp. Ker se seboj nista imela šotorov, sta se hočeš nočeš odločila za bungalov. Zavetišče jima ni dišalo zato, ker sta v vodniku prebrala, da so vsi gostje dolžni tam tudi večerjati. Tako omejevanje svobode jima, tako kot nama, ni šlo v nos. Tudi midva sva se zato odločila za kampiranje, vse-

Prostoživeče krave v Girolati so res nekaj posebnega. Eno od njih sem ujel med pitjem slane vode ???

še pet, pa tudi bungalovi so bili večinoma polni. Razen tričlanske španske posadke in francoskega para, so bili vsi, ki so šotorili, stari znanci. V Girolati sva ponovno naletela na mlada Švicarja, ki sta potovala s psičko, in sva ju srečala že na GR 20. Šotor sva nevede postavila zraven njihovega, in ko sta se vrnila iz skritega zalivčka nekoliko stran od zaselka, smo bili drug drugega zelo veseli. Kar nekaj časa smo klepetali o

no pa sva vsakič, ko naju je pot vodila mimo zavetišča, rado vedno buljila skozi okna in na prostorno teraso, saj naju je zanimalo, kakšno je vzdušje in kakšen je človek, ki skrbi za prenočišče z restavracijo. V Lonely planetu sem prebral, da gre za nekdanjega ribiča, ki se je za stalno naselil v Girolati in je neke vrste posebnež, poln zanimivih zgodb.

/ dalje
Nace Novak